

Preuredimo Bevkovo domačijo!

France Bevk ni samo najbolj
plodovit slovenski pisatelj,
ampak je hkrati tudi naš največji
pisatelj povesti za otroke in mla-
dino.

In prav mladi bralci iz leta v
leto dokazujejo, kako živa in
pristna je umetniška izpoved na-
šega akademika Franceta Bevka,
ki ni bil samo veliki pripovednik,
ampak tudi plemenit in vzoren
borec in voditelj primorskega
ljudstva v najtežjih dneh njegove
zgodovine. Vse svoje življenje je
posvetil boju »za rešnico, pravico
in lepoto« in zato bo njegova
misel živela, dokler bo človeštvo
težilo k tem idealom.

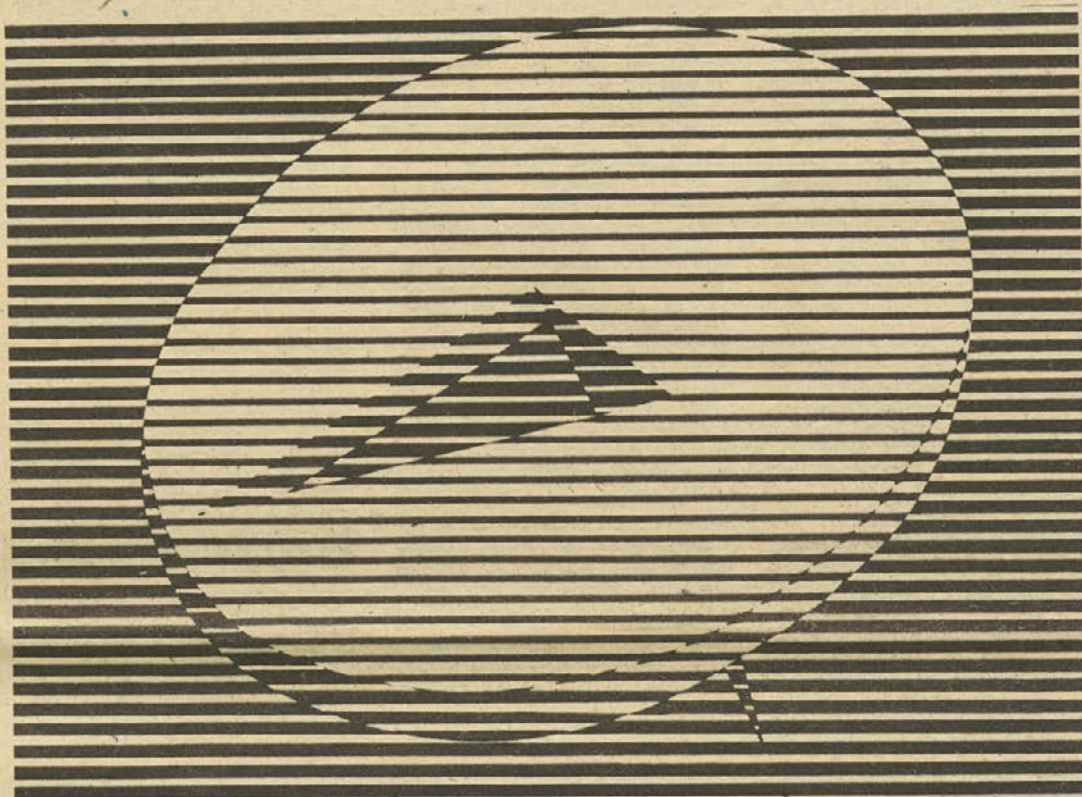
Da bi Bevkovi »pastirci« in
»pestrne«, »mali uporniki« in
drugi junaki njegovih zgodb,
novel, povesti in romanov še bolj
nazorno zaživeli v očeh in srcih
mladih bralcev, že zdaj vodi pot
številne posameznike in skupine,
zlasti tekmovalce za bralne znač-
ke, v Zakojco, kjer živijo pisate-
ljevi sorodniki v spominsko neu-
rejeni domačiji.

Pri kulturni skupnosti v Idriji
deluje odbor za obnovo in preu-
reditev pisateljeve domačije v
književni in etnografski spome-
nik za vse Slovence. Da bi to na-
logo lahko uresničili, je potrebno
precej denarja, ki ga bodo zbrali
delovni ljudje v temeljnih organi-
zacijah združenega dela idrijske
občine in drugih primorskih
občin; pričakujejo tudi pomoč
založniških organizacij, zlasti ti-
stih, ki izdajajo Bevkove knjige.

Zelo pomemben delež sredstev
pa nameravajo zbrati s prodajo
značk, na katerih je Bevkov pod-
pis in njegova »bajta« v Zakojci,
kjer je »napisal in narisal svojo
prvo knjigo« in zasanjal toliko
čudovitih človeških zgodb.
Značka stane 15,00 dinarjev, na-
ročila pa zbira Kulturna skupnost
Idrija; svoje želje ji sporočite na
priloženi naročilnici.

Prosimo vodstva šol in vse učil-
telje, da primerno obvestijo vse
učence in dijake o kulturnem in

prosvetni delavec

L. Benčič: Vajenica, Šola za oblikovanje Ljubljana

Učiteljeva pedagoška izobrazba

Reforma zahteva pedagoško izobraženega srednješolskega učitelja

Z reformo spreminjamo v te-
meljnih izobraževanje po osnovni
šoli. Usmerjeno izobraževanje
zahteva v ta namen tudi drugač-
nega, strokovno bolj usposob-
ljenega učitelja, da bo kos za-
hvatnim nalogam. V ta namen bo
treba spremeniti in dopolniti se-
danji način usposabljanja, izo-
braževanja in izpopolnjevanja
pedagoških in andragoških de-
lavcev, še zlasti tistih, ki se pri-
pravljajo za vzgojno-izobraže-
valno delo v srednjem usmerje-
nem izobraževanju.

O teh vprašanjih so razprav-
ljali tudi na seji Republiškega
komiteja za vzgojo in izobraže-
vanje ter telesno kulturo dne 30.
6. 1981. Gradivo o tem, kako naj
bi v prihodnje pripravljali učitel-
je za delo v srednji šoli, sta napi-
sala dr. Barica Marentič-Požar-
nik (za Center za pedagoško
usposabljanje pri Filozofski fa-
kulteti v Ljubljani) in Miro Luž-
nik (za Zavod SRS za šolstvo).

V Sloveniji pripravlja za delo v
srednjih šolah več visokošolskih
delovnih organizacij, med njimi:
Filozofska fakulteta, Fakulteta
za sociologijo, politične vede in
novinarstvo, Biotehniška fakul-
teta (TOZD za biologijo), Fa-
kulteta za naravoslovje in tehnolo-
gijo (temeljna organizacija:
matematika in mehanika, fizika,
kemija in kemijska tehnologija),
Visoka šola za telesno kulturo,
Akademija za glasbo in Akade-
mija za likovno umetnost. V
vzgojno-izobraževalno delo v
srednjem izobraževanju se
vključujejo kot učitelji tudi drugi
strokovnjaki, ki so končali šola-

nje na fakultetah, ki nimajo po-
sebej organiziranega izobraže-
vanja za pedagoški poklic (inže-
nirji različnih strok, ekonomisti,
pravniki, zdravniki itd.).

Zdaj je študij pedagoških
predmetov organiziran vzpo-
redno s študijem stroke pravi-
loma na vseh tistih šolah in usme-
ritvah, ki pripravljajo predvsem
za pedagoške poklice, ali pa
imajo organizirano hkrati peda-
goško ali andragoško delo.
Zanimivo je, da se tudi v teh ne-
pedagoških usmeritvah vedno
bolj zavzemajo za to, da bi dobili
potrebno znanje iz pedagogike,
andragogike in psihologije že
med študijem vsi študenti, saj se
bodo tako lahko uspešneje
vključevali v različne oblike do-
polnilnega izobraževanja in dela
z ljudmi, ki jih terja sedanji čas in
samo nenehno izobraževanje.
Čedalje bolj se tudi zavedamo,
da si mora vsaka stroka sama po-
skrbeti kadre, ki bodo vzgajali
njen naraščaj, torej tudi srednje-
šolske učitelje.

Po sedanjosti se ne moremo zgledovati

Sedanja vsebina in način pe-
dagoškega izobraževanja nam ne
povesta, kakšno izobrazbo naj bi
imel srednješolski učitelj, saj se
tako vsebina kot obseg pedago-

ško-psiholoških predmetov v
študijskih programih visokošol-
skih organizacij zelo razlikujeta.
Razponi v trajanju tega izobra-
ževanja nihajo med 200 urami (v
tako ozko odmerjenem času se
bržkone ni mogoče usposobiti za
pedagoško delo) in 500 urami na
šolah, kjer dajejo kandidatom
hkrati s teorijo tudi veliko opera-
tivnega in praktičnega znanja, da
lahko uspešno in ustvarjalno de-
lajo v poklicu.

Novi način usposabljanja za
delo v srednjih šolah bo treba
oblikovati na dosedanjih naj-
boljših izkušnjah. Nekatere vi-
sokošolske organizacije imajo v
to izobraževanje vključene tudi
hospitacije in nastope za študen-
te, strnjene prakse v vzgojno-
izobraževalnih organizacijah, ki
je že zdavnaj uvedena na peda-
goških akademijah, v glavnem ne
zasledimo. Zapostavljanje prakti-
čnega usposabljanja je poudar-
jeno nemara zlasti v strokah, kjer
še zmeraj prevladuje predava-
telstvo. V sedanjih učnih načr-
tih, namenjenih prihodnjim pe-
dagoškim delavcem, je dostikrat
tudi vsebina družboslovnih
predmetov (filozofije, sociologi-
je) nepovezana s posebnostmi
vzgoje in izobraževanja. Na ne-
katerih visokošolskih delovnih
organizacijah so absolventi pe-
dagoške akademije, ki se vpisu-
jejo v tretji letnik, praviloma
oprosčeni pedagoško-psiholo-
ških predmetov, kot bi se delo v
srednji šoli ne razlikovalo od
dela v osnovni šoli in kot da jim
je pedagoška akademija dala do-
(Nadaljevanje na 2. strani)

Med drugim preberite

- NOVI PROGRAMI, str. 2
- NOVE UGOTOVITVE O PREDŠOLSKI VZGOJI, str. 3
- VZGOJA ZA SAMOUPRAVLJANJE, str. 5
- PRIZADEVANJA IN DOŽIVETJA, str. 6
- KAKO BOLJE ORGANIZIRATI UČENJE V DOMOVIH, str. 7
- PRIDITE IN SE PREPRIČAJTE, str. 7
- BESEDA JE ZVOK, MELODIJA, RITEM, str. 8
- KO MUZEJI OŽIVIJO, str. 10
- ZA VIŠJO RAVEN OBRAMBNE VZGOJE, str. 11

Z najboljšimi željami

Pred nami je spet novo šolsko leto, ki bo od vseh nas zahtevalo
prizadevnost in ustvarjalnost. Taka so družbena pričakovanja in
tak je naš dolg do rodov, ki se izmenjujejo v igralnicah, učilnicah
in predavalnicah naših vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraže-
valnih organizacij. Tako je tudi hotenje nas samih, ko načrtuje-
mo, kaj vse bomo storili v novem šolskem letu, da bi bili pri
vzgojno-izobraževalnem delu sodobnejši in bolj učinkoviti, ko
razmišljamo, kako bi osvežili ustaljene oblike in metode dela in
uresničili nekatere nove zamisli, ki so se izoblikovale na konfe-
rencah, seminarjih ali ob naših razmišljanjih o preteklem delu.

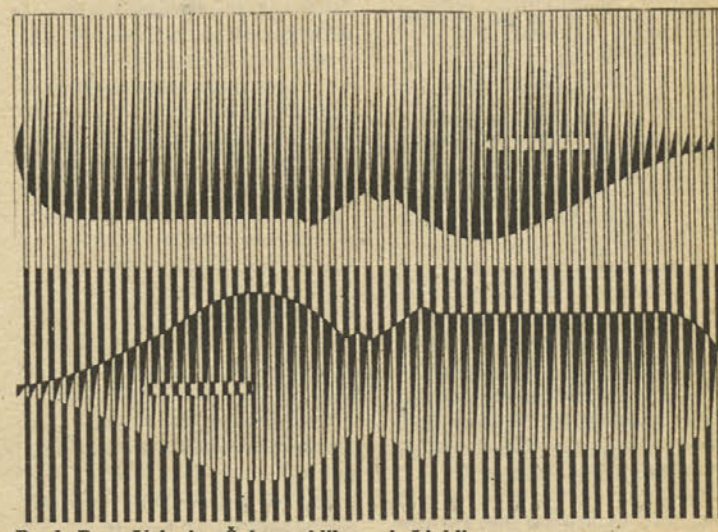
Tako se ustvarjalno vključujemo v tokove razvoja vsi, ki obli-
kujemo novo podobo naše šole in celotne vzgojno-izobraže-
valne dejavnosti. Staro nadomeščamo z novim in sodobnejšim,
vzgojno-izobraževalno delo bogatimo z novimi izkušnjami in
teoretičnimi spoznanji, usmerjenimi k ciljem prihodnosti.

Naše dobre želje so namenjene vsem, ki tako razmišljajo in
načrtujejo. To so želje po čimvečjih delovnih uspehih, pa tudi da
bi bile naklonjene vsem prosvetnim delavcem tiste potrebne zu-
nanje okoliščine, ki so pogoj za uresničenje visokih zamisli in za
ustvarjalno uveljavljanje reformnih načel.

Letos so naše najboljše želje posebej namenjene srednješol-
skim učiteljem in učiteljskim kolektivom, ki uvajajo nove pro-
grame srednjega usmerjenega izobraževanja. To šolsko leto bo
zahtevalo od njih še precej več kot od drugih učiteljev. Novi
vzgojno-izobraževalni programi zahtevajo v marsičem prelom s
tradicijo, odklik od ustaljenih načinov in vsebine dela. To niso
samo novi učni načrti, to je celostna in kakovostno nova zasnova
izobraževanja in vzgoje po osnovni šoli, ki jo bo treba uresničiti.
Postopno in potrpečljivo, vendar vztrajno in dosledno. Tu ni
mogoče ostati na pol poti, prepleti stare vsebine dela z novimi oz-
nakami in se le navidezno prilagoditi spremenjenemu sistemu.
Reforma pomeni kakovosten premik k izobraževanju za pri-
hodnja desetletja, k vzgoji za razvite socialistične samoupravne
odnose, k oblikovanju doraščajočih rodov v skladu z višjimi za-
hvatami časa in družbe.

Usmerjeno izobraževanje usklaja izobraževanje po osnovni
šoli z zahtevami znanstveno-tehničnega in družbenega razvoja.
Vsa doraščajoča mladina bo dobila po osnovni šoli tudi te-
meljno poklicno izobrazbo in usposobljenost. S širšo splošno in
strokovno podlago ji bomo dali trdnjše temelje za prožno prilagajanje
novim zahtevam tehnologije in časa pa tudi za nenehno
izobraževanje. Izobraževanje po osnovni šoli prerašča v razve-
jeno dejavnost z mnogoterimi potmi in možnostmi za izobraže-
vanje, odprtimi mladini in odraslim. Izobraževanje in vzgoja se
približujeta delovnim ljudem, postajata del samoupravnega živ-
ljenja in odločanja. Nova smer — to je vzgoja za višje sociali-
stične odnose, za ustvarjalno delo, za srečno življenje.

Naše najboljše želje kolegom v srednjih šolah, ki se lotevajo te
velike družbene naloge, spremlja prepričanje, da jo bodo zmo-
gli. Znali bodo usmeriti svoje najboljše izkušnje, moči in hotenja
v oblikovanje novega srednjega izobraževanja, nove, drugačne
in boljše srednje šole.

Breda Bras: Vajenica, Šola za oblikovanje Ljubljana

družbenem pomenu te akcije in
jih pridobijo za nakup Bevkove
značke, s čimer bodo pomagali
najprej odkupiti in nato ustrezno
urediti pisateljev dom.

Prepričani smo, da bo vseslo-
venska akcija za obnovo Bevkove
domačije med osnovnošolsko in
srednješolsko mladino uspešna,
saj ta kulturni spomenik na izlet-
niški in poučni poti skozi rudar-
sko Idrijo z znamenitim muze-
jem, v katerem je že urejena tudi
Bevkova »ljubljska delovna
bajta«, s partizanskim Cerknim in
bolnišnico Franjo — prav kliče
naš prispevek za dostojno uredi-
tev in izročitev svojemu plemenit-
nemu namenu — iz roda v rod
ohranjati človeško in umetniško
veličino pisatelja Franceta Bevka.

(Iz pisma SAZU in Zavoda SRS
za šolstvo)

dogodki
novostiUčiteljeva pedagoška
izobrazba

(Nadaljevanje s 1. strani)

volj potrebnega pedagoškega in andragoškega znanja.

Načela usmerjenega izobraževanja poudarjajo, naj vsaka stroka in dejavnost poskrbi za načrtovanje, izobraževanje in izpopolnjevanje učiteljev, ki bodo v usmerjenem izobraževanju zagotavljali nadaljnji kadrovski razvoj teh strok in dejavnosti. Pri tem pa moramo opredeliti nekatere enotna merila, ki jih bodo spoštovali vsi, ki se bodo usposabljal za pedagoške in andragoške delavce.

Vsebina pedagoško
andragoške izobrazbe

Predlog minimalnega programa pedagoško-andragoške izobrazbe, ki sta ga pripravila dr. Barica Marentič-Požarnik in Miro Lužnik, obsega jedro pedagoško-psihološkega znanja, ki naj bi ga uvrstili v program za usposabljanje prihodnjih srednješolskih učiteljev. Tisti kandidati, ki se bodo izobraževali na drugih šolah, pa naj bi pridobili to izobrazbo vzporedno na pedagoških šolah ali v posebnem centru za pedagoško usposabljanje pri filozofski fakulteti, ali pa dodatno ob delu.

Minimalni program obsega osnove pedagogike, andragogike in didaktike, psihologije, pouka in učenja, posebno metodiko posamezne stroke in kulturno pisnega in ustnega izražanja. Minimalni program obsega 300 do 390 ur, odvisno od zahtevnosti posebne metodike.

V razpravi na seji republiškega komiteja so poudarili, da sam predmetnik s številom ur za posamezne predmete še ne pove dovolj o tem, kaj naj bo jedro sodobne pedagoško-andragoške izobrazbe. Določiti bo treba še temeljno vsebino predmetov, saj vemo, da so tudi ti učni načrti vsebinsko presplošni, preveč opisni in informativni ter ne upoštevajo dovolj učiteljevih potreb in zahtev vzgojno-izobraževalnega dela v reformiranih šolah. Pri oblikovanju programov moramo upoštevati velike spremembe, ki nastajajo z usmerjenim izobraževanjem na naših šolah in v vsem našem družbenem življenju. Ozki strokovnjaki in v svoj predmet zaverovani učitelji ne bodo veliko prispevali k vsestranskemu oblikovanju mlade osebnosti in ne bodo znali interdisciplinarno obravnavati temeljnih vprašanj sodobnega časa. Učitelji, usposobljeni zgolj za šolski pouk, se bodo težko znašli v drugih vzgojih, organizacijskih in samoupravnih funkcijah, pri strokovnem izpopolnjevanju odraslih in pri sodelovanju z združenim delom.

Vzgoja in izobraževanje zahtevata načrtno kadrovanje v šole, ki pripravljajo za učiteljske poklice, pa tudi skrbno in vsestransko oblikovanje prihodnjega učitelja. Spremembe, ki jih bomo upoštevali v novih programih za pridobitev pedagoške izobrazbe za delo v srednjih šolah, morajo biti torej kakovostne. Poleg pedagoškega znanja potrebujejo učitelji znanje za delo z odraslimi. Metodiki moramo dodati obvezno 15-dnevno prakso v vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Pri vsakem predmetu moramo skrbno pretehtati, katera vsebina ima prednost. Upoštevati moramo znanje, ki so ga dobili študenti v srednjih šolah, na drugi stopnji visokošolskega študija pa znanje, ki ga prinašajo z višje šole.

Temeljito pedagoško in andragoško izobrazbo morajo pri-

dobiti vsi srednješolski učitelji, tudi učitelji strokovnih predmetov. Namesto za zmanjšanje tovrstnih zahtev se zavzemimo raje za to, da bi imeli taki učitelji v prvem letu poučevanja nižjo učno obveznost ter izdatnejšo pomoč šole pri pridobivanju dopolnilne pedagoške in andragoške izobrazbe.

Spremeniti metode dela

Med predlogi, ki sta jih v gradivu o pedagoškem izobraževanju učiteljev zapisala dr. Barica Marentič-Požarnik in Miro Lužnik, poudarimo še vsaj tele:

Pri pedagoških smereh študija naj bo študijski proces usmerjen tako, da bo vodil do ustvarjalne sinteze pomembnih spoznanj, ne da bi ga cepili na vedno nove pango. V študiju naj se ustvarjalno prepletajo idejno poglobljene prvne strokovne, družboslovne in pedagoške izobrazbe.

Že pri študiju so posebno pomembne sodobne metode in oblike, ki vključujejo tudi sodobno izobraževalno tehnologijo. Take metode večajo učinkovitost učnega procesa, hkrati pa so prihodnjim učiteljem živ in stvaren zgled, ki ga bodo sami nekoč uresničevali pri učiteljskem delu v skladu s posebnimi zahtevami srednješolskega pouka.

Priprava za pedagoške poklice naj spodbuja ustvarjalno sodelovanje študentov v učnem procesu. Pedagoški poklic zahteva tako ustvarjalnost, ki se je ne moremo naučiti drugače kot z ustvarjalnim delovanjem.

Razmišljanje in javno razpravljanje o tem, kako v prihodnje usposabljam pedagoške delavce za vse ravni vzgoje in izobraževanja, je ubralo torej pravo smer. Zamisli in predlogi spodbujajo k razpravi. Zdaj je čas, da prispevamo tudi svoje misli in vredne izkušnje. Prosvetni delavec — glasilo delavcev vzgoje in izobraževanja — je odprt za tako javno in ustvarjalno razpravo o izobraževanju, usposabljanju in izpopolnjevanju pedagoških delavcev.

J. V.

NAMESTO POPRAVKA

Naknadni razpis prostih del in nalog, objavljen v Prosvetnem delavcu 20. 6. 1981 za Osnovno šolo Ledina, Ljubljana, Komenskega 19, ni bil pravilen. Pomotoma so bila objavljena prosta dela in naloge učitelja biologije in kemije za polni delovni čas, namesto za polovični delovni čas. Napaka je nastala v tiskarni.

Zaradi kadrovskih sprememb na Osnovni šoli Ledina ob koncu šolskega leta so bila vsa prosta dela in naloge za Osnovno šolo Ledina, Ljubljana, Komenskega 19, objavljena v dnevnem časopisu DELO.

Željka Kišur: Košarkarji, Osnovna šola Marjan Badel, Sesvete

Novi programi

S »predpočitniške« seje skupščine PIS za pedagoško usmeritev

Ko se je skupščina PIS za pedagoško usmeritev sestala dne 29. 6. 1981 na četrti seji in pregledala svoje vrste, je ugotovila, da tako v zboru uporabnikov kot v zboru izvajalcev ni dovolj delegatov, da bi bila sklepna in bi lahko veljavno odločala o pripravljenih predlogih. Kljub temu so se delegati odločili za obravnavo predlaganega dnevnega reda s pridržkom, da bodo sklepi veljavni, ko jih bo pisno potrdilo tudi ustrezno število delegatov, ki jih tokrat ni bilo na seji. Čas, izbran za sklic skupščine, očitno ni bil najbolj primeren. Več delegatov je izrazilo svoje negodovanje, ker gradivo za skupščino ni prišlo pravočasno in zato niso mogli o njem razpravljati v širšem krogu. Za to je deloma krivo pomanjkanje papirja, ki je v zadnjem času prekrizalo že marsikatero načrte. Mogoče bo prav pomanjkanje papirja, če že ne drugi razlogi, prisililo k drugačnemu oblikovanju delegatskih gradiv, ki so, kot vsi ugotavljamo, preobsežna, pa ne najdemo prave poti pri izbiri in oblikovanju obvestil za delegate.

Delegati so najprej poslušali poročilo odborov za planiranje in programiranje, za mrežo šol in štipendiranje ter za kadrovska vprašanja. V obsežnem dnevnem redu (14 točk) so nato obravnavali predlog programa za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe. Predlog je zdaj izdelan v dveh različicah: posebej za pedagoške in andragoške delavce s srednjo in posebej za tiste z višjo in visoko izobrazbo.

Do pedagoško-andragoške
izobrazbe tudi s samoizobraževanjem

Program dopolnilne pedagoško-andragoške izobrazbe je namenjen, kot doslej, poklicnim inštruktorjem v izobraževalnih centrih OZD, učiteljem praktičnega pouka, laborantom, drugim srednješolskim učiteljem ter vodjem izobraževanja na delavskih univerzah in v izobraževalnih centrih, da si pridobijo potrebno poklicno izobrazbo, če si je niso pridobili že prej med študijem na višjih in visokih šolah. V novem programu navedeno število ur za posamezne predmete je prirejeno za organizirano izobraževanje na ustreznih šolah, ki dajejo pedagoško izobrazbo. Po zakonu o usmerjenem izobraževanju pa ima vsakdo možnost, da si tako izobrazbo pridobi tudi s samoizobraževanjem in se prijavi na ustreznih šolah za opravljanje izpitov. Obvezno je (po zakonu)

preverjanje oziroma dokazovanje pedagoškega in andragoškega znanja, ni pa obvezno obiskovanje take ali drugačne izobraževalne oblike. To je treba poudariti, ker so nekateri napačno pojmovali, da je udeležba v ustreznih seminarjih in tečajih pogoj, da se lahko prijavi na izpit.

Širša razprava o tem vprašanju pa je pokazala, da je možnost za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe s samoizobraževanjem omejena saj je program zahteven, poudarjena pa je tudi zahteva po operativnem znanju in ustvarjalni uporabi pedagoške in andragoške teorije v praksi. Tako znanje si težko pridobimo samo z učbeniki in priročniki, vsaj s takimi, kot so na voljo danes. Potrebna je tudi dejavna predelava programa pod vodstvom za to usposobljenih učiteljev in predavateljev, ob metodah in oblikah, ki zahtevajo ustvarjalno delo udeležencev.

Zahtevnejši programi
za varuhinje

Skupščina je sprejela predlog prilagojenih predmetnikov za srednje usmerjeno izobraževanje v pedagoški usmeritvi na narodnostno mešanem območju (Koper) in na dvojezičnem območju (Prekmurje). Prilagojeni programi omogočajo učencem, da si med izobraževanjem pridobijo hkrati potrebno znanje iz slovenskega, italijanskega in madžarskega jezika.

Skupščina je sprejela tudi predlog novega programa za varuha predšolskih otrok. To izobraževanje odslej ne bo več potekalo po skrajšanih programih, temveč po programih srednjega izobraževanja, ki vključujejo tudi skupno vzgojno-izobražbeno osnovo. Izobraževanje po novem programu traja dve leti (redni študij), predmetnik pa obsega 2583 ur. Novi program se uvaža s šolskim letom 1981-1982 tako za mladino kot za odrasle, ki se bodo vpisali v prvi letnik. Varuhinje, ki so po hitelo in se vključile v izobraževanje v prejšnjih letih, so si pridobile ali si še bodo pridobile potrebno izobrazbo po dosedanjih programih. Že zaposlene varuhinje, ki se bodo začele na novo izobraževati, bodo morale delati po novih programih in zadovoljiti enotne zahteve tega izobraževanja. Enakovrednost izobrazbe, pridobljene pred vstopom v delo ali ob delu po istem programu, predpostavlja enako temeljito obvladanje programske snovi.

Šola in vzgojno-varstvene
organizacije, ki so se izne-
verile svoji izobraževalni
skupnosti

Na skupščini so udeleženci zvedeli, da so do tedaj v tej izobraževalni skupnosti zbrali šele 40 odstotkov načrtovanega denarja in sicer zato, ker je šele 900 od predvidenih 1500 vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacij podpisalo samoupravni sporazum s svojo posebno izobraževalno skupnostjo in ji oddeljuje predpisani prispevek po stopnji 2,34 odstotka. Kaže, da so se nekatere organizacije izneverile svoji izobraževalni skupnosti in nakupejo ta prispevek drugam. Nekatere organizacije baje še niso opazile, da dobivajo skupaj z rednimi sredstvi tudi denar za obvezni prispevek posebni izobraževalni skupnosti in zato s plačilom odlagajo.

Te okoliščine obremenjujejo poslovanje Izobraževalne skupnosti Slovenije, ki solidarno zalaga denar za potrebe posebnih izobraževalnih skupnosti in organizacij, ki izvajajo pedagoško izobraževanje. Sicer pa so delegati predlagali dodatno razpravo o prednostnih naložbah v prihodnjem obdobju glede na to, da so sredstva skržena skoraj za polovico.

Skrb za razvojno
moteno mladino

Prilagojeni programi za pridobitev izobrazbe v srednjem izobraževanju

Strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje je na 13. seji letošnjega 25. marca obravnaval analizo o prilagojenih vzgojno-izobraževalnih programih za pridobitev strokovne izobrazbe za mladostnike z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ter invalidne osebe v usmerjenem izobraževanju. Na 15. seji, 13. maja 1981, in na 17. seji pa je obravnaval prilagoditve programov za pridobitev izobrazbe za te osebe. Dal je mnenja k tem programom in sprejel skupno vzgojno-izobražbeno osnovo v skrajšanih programih srednjega izobraževanja za lažje duševno prizadete osebe. Sprejel je še stališča o izobraževanju in usposabljanju teh oseb in jih bo posredoval vsem posebnim izobraževalnim skupnostim.

Za slušno in govorno prizadete osebe so prilagojeni programi: elektroenergetik, stavec na vhodni enoti, grafičar, pomočnik tekstilnega konfekarja, tekstilni konfekar, obdelovalec lesa, lesar, obdelovalec kovin in upravljalav strojev in kovinar — strojnik.

Za slepe in slabovidne osebe sta prilagojena programa: telefonist na NATC in administrativni manipulant, ki sta zasnovana interdisciplinarno.

Za osebe z drugimi telesnimi motnjami so prilagojeni programi: elektroenergetik, elektronika, tekstilni konfekar in kovinar-strojnik.

Za vedenjsko in osebnostno motene osebe so prilagojeni programi: pomočnik tekstilnega konfekarja, tekstilni konfekar, obdelovalec lesa, lesar, obdelovalec kovin in upravljalav strojev, kovinar-strojnik in avtoličar.

Za lažje duševno prizadete osebe pa so prilagojeni trije skrajšani programi srednjega izobraževanja, in sicer: pomočnik tekstilnega konfekarja, obdelovalec lesa ter obdelovalec kovin in upravljalav strojev.

Sprejeto je bilo torej 25 različnih prilagoditev trinajstih programov v osmih usmeritvah. Pretežni del prilagoditev se nanaša na prilagoditve predmetni-

Delegati so kritično obravnavali predloženi osnutek načrta izobraževalne skupnosti Slovenije za leto 1981 in zahtevali dodatna pojasnila, šele nato bodo o tem načrtu tudi sklepali. Pomankljiva so se jim zdela merila, po katerih izobraževalna skupnost načrtuje sredstva za raziskovalno in razvojno delo nekaterim organizacijam, ki že dobivajo dohodek iz drugih virov. Delegati so se zavzemali za javne in čiste račune za raziskovalno delo, za razvojne naloge, za strokovno izpopolnjevanje pedagoških delavcev in druge naloge, ki jih v republiki financirajo različne skupnosti, svoj delež pa pogosto prispevajo tudi same vzgojno-izobraževalne organizacije. Dokler ni znano, kdo in koliko prispeva, nastane morda napačen vtis, da se sredstva podvajajo ali odmerjajo posameznim organizacijam mimo enotnih meril.

Za čiste račune so se delegati zavzeli tudi tedaj, ko so obravnavali poročilo delovne organizacije Slovenijales o opremljanju učilnic za fiziko, kemijo in biologijo. V računih naj bodo stroški razčlenjeni tako, da bo razvidno, koliko smo izdali za opremo in učila, koliko za prenošne stavbe, koliko pa za storitve tistih, ki opremljajo te učilnice.

J. V.

Večina lažje duševno prizadetih učencev se po končani osnovni šoli vključuje v usposabljanje neposredno v delovnem procesu. Za usposabljanje tistih lažje duševno prizadetih učencev z več motnjami, ki se ne morejo takoj vključiti v delo, pa je po 64. členu zakona o usmerjenem izobraževanju programe za usposabljanje mogoče dopolniti z vsebinami za razširjanje splošne osebnosti in poglobljanje znanja. Vsebine prispevajo k doseganju telesne oziroma duševne zrelosti, temeljijo pa na prilagojenem programu osnovne šole. Zaradi takih programov za usposabljanje je sprejel strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje na 17. seji letošnjega 29. junija. Jeseni bo sprejel še učne načrte vsebin za razširjanje splošne izobrazbe v teh programih.

Nekatere posebne izobraževalne skupnosti so s programskimi zasnovami določile tudi programe za usposabljanje po končani osnovni šoli, ki se prilagajajo za osebe z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, npr. izobraževalne skupnosti tiska in papirja, za tekstilno stroko, za kovinsko-predelovalno industrijo, za gradbeništvo, za lesarstvo.

Posebej je treba poudariti, prizadevanja strokovnih delavcev iz organizacij za usposabljanje, ki so kot člani delovnih skupin sodelovali z delavci Zavoda SRS za šolstvo pri pripravi navedenih programov ter v razmeroma kratkem času opravili začasno obsežno delo.

ALJOŠA VODNIK

dogodki
novosti

Skupna prizadevanja in naloge

S srečanja urednikov prosvetnih glasil

Letošnje srečanje urednikov in novinarjev prosvetnih glasil vseh republik in pokrajin je bilo od 24. do 27. junija na Jahorini. Gostitelj — Prosvetni list, glasilo prosvetnih delavcev Bosne in Hercegovine, je izbral ta kraj med drugim tudi zato, da so nam organizatorji zimskih olimpijskih iger leta 1984 prikazali Jahorino kot eno izmed prizorišč tega velikega mednarodnega športnega srečanja, ki bo potekalo tudi na prostornih in še ne odkritih smučiščih Bjelasnice, v razvitem zimskem središču na Vlasici, v Sarajevu in drugje.

Kot je pri teh srečanjih že v navadi, je gostitelj pripravil udeležencem najprej informativni dan o aktualnih vprašanjih na področju vzgoje in izobraževanja v Bosni in Hercegovini ter o tem, kako ta vprašanja rešujejo. Prikaz reformnih prizadevanj, ki so v usmerjenem izobraževanju podobna našim, je obsegal zlasti preoblikovanje organizacij za usmerjeno izobraževanje po načelih samoupravne organiziranosti, programske sorodnosti in povezanosti z združenim delom. Druga aktualna tema: Družbeno-gospodarski položaj vzgoje in izobraževanja ter življenjska raven prosvetnih delavcev.

V Bosni in Hercegovini ugotavljajo tako kot pri nas, da nalaga družba pedagoški dejavnosti v zdajšnjih reformnih procesih čedalje večje obveznosti in pričakuje od prosvetnih delavcev čimbolj kakovostno, soodporno in učinkovito izobraževanje in vzgojo — hkrati pa delež narodnega dohodka, namenjen vzgoji in izobraževanju, upada, namesto da bi naraščal. Prav tako je tudi z osebnimi dohodki in življenjsko ravni prosvetnih delavcev: namesto da bi naraščali v skladu z naraščajočimi nalogami ali da bi vsaj sledili splošni rasti osebnih dohodkov, za njo zaostajajo. Tako je znašal povprečen osebni dohodek osnovnošolskih učiteljev v Bosni in Hercegovini v letošnjem prvem polletju samo 6724 dinarjev na mesec, to je prav toliko kot povprečen osebni dohodek v gospodarstvu in za tisočaka manj, kot je znašal ta dohodek v družbenih dejavnostih. Razlike med občinami so občutne in daleč presegajo razumljive meje, tako da že zanikajo načelo, naj bi za približno enako delo delavec dobil tudi približno enako plačilo (v nekaterih občinah znaša povprečen osebni dohodek osnovnošolskih učiteljev celo manj kot 5000 din na mesec).

Tudi v srednjih šolah položaj prosvetnih delavcev ni bistveno boljši, razen v šolah, ki si z neposredno svobodno menjavo dela pridobivajo še dodaten dohodek in tako povečajo mesečne

tudi niso obljube o boljših časih, ki naj bi prišli za srednješolske učitelje s povečanjem neposredne svobodne menjave dela — vsaj ne za učitelje tistih usmeritev, katerih uporabniki imajo na voljo malo denarja (npr. vzgoja in izobraževanje) ali pa se ne zanimajo dosti za dopolnilno izobraževanje na srednješolski ravni (npr. uporabniki družboslovne, naravoslovno-matematične ali kulturološke usmeritve).

V sedanjih gospodarskih razmerah, ko se življenjska raven znižuje, se prosvetni delavci zadržujejo čuti ponekod že socialno ogroženi — še posebno v tistih občinah, ki slabo skrbijo za stanovanja svojih učiteljev. Nič čudnega, če se v takih učiteljskih kolektivih, kot so nam potožili, pogovarjajo v zbornicah samo še o plačah. Nehote se pri tem spomniš na stari latinski izrek, da je najprej treba živeti, šele nato se lahko ukvarjaš s »filozofijo«; ali pa na znano hierarhijo motivov in potreb, ki jo je razčlenil Maslow, ki pravi, da je zadovoljitev primarnih človekovih potreb in motivov pogoj, da se lahko razvijejo in razmahnejo višji socialni motivi. Tega se zavedajo tudi v vodstvu sindikata prosvetnih delavcev Bosne in Hercegovine, ki se odločno zavzema za spremembo in izboljšanje stanja in namerava sprožiti razpravo o teh vprašanjih v vodstvih vseh družbeno-političnih organizacijah.

Drugi del srečanja urednikov in novinarjev prosvetnih glasil, ki so povezani v posebni sekciji Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture pri centralnem svetu Zveze sindikatov Jugoslavije, je bil namenjen aktualnim temam o vzgoji in izobraževanju, ki naj bi imele ustrezno mesto v vseh prosvetnih glasilih. Mednje sodi, poleg življenjske ravni prosvetnih delavcev, predvsem vzgoja jugoslovanskega domoljuba, razvijanje bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti ter oblikovanje mladih rodov po načelih pridobitve našega osvobodilnega boja in ljudske revolucije. Dogodki na Kosovu so pokazali, da lahko postane srednješolska in visokošolska mladina plen sovražne nacionalistične propagande, če nima trdnih stališč in vrednot, ki so temelj naše socialistične samoupravne in neuvrščene domovine. Šele ob takih dogodkih nam postane jasno, kam bi nas pripeljala idejno nev-

tralna šola, in kam pelje tista tehnokratska usmeritev, ki v letih osebnostnega zorenja zapostavlja vzgojo in vsestransko oblikovanje mladostnika ter poudarja samo izobraževanje in stvarno znanje.

Med drugimi aktualnimi temami, ki naj bi našle prostor v vseh prosvetnih časopisih, je še naprej reforma osnovnega in usmerjenega izobraževanja. Različne poti, ki jih ubirajo posamezne republike in pokrajine, omogočajo preverjanje različnih rešitev v praksi, ki je nepristranski razsodnik. V njej lahko preverjamo tudi, koliko so posamezne rešitve v skladu s stališči o reformi, ki smo jih zapisali v temeljne družbeno-politične li-

Na srečanju urednikov prosvetnih glasil Jugoslavije

stine in kongresne resolucije. Odkrita in kritična obravnava reformnih uspehov in pomanjkljivosti naj prispeva k uresničenju začrtanih ciljev, s tem pa tudi k oblikovanju vsaj okvirno enotnega jugoslovanskega vzgojno-izobraževalnega sistema. Ta

vprašanja bodo aktualna še posebno ob pripravah na XII. kongres ZKJ, na republiške in pokrajinske kongrese ZK, ki bodo začrtali smer nadaljnjega delovanja naprednih družbenih sil in določili njihove prednostne naloge.

Prosvetna glasila imajo pri tem posebno nalogo. Z medsebojnim sodelovanjem morajo zagotoviti potrebno obveščenost prosvetnih delavcev o tem, kaj se drugje dogaja, seznanjati jih morajo s prizadevanji in dosežki drugih, posredovati vredne izkušnje. Tudi pri vzgoji in izobraževanju ni dobro, če se zapiramo v republiške in pokrajinske meje in preprečujemo pretok informacij. Taka zaprtost ozi obzorje, krepi samozadovoljnost z doseže-

Novosti o predšolski vzgoji

Raziskovalna dejavnost pedagoškega inštituta in nove knjige

Ni novost, da se je v zadnjih letih področje predšolske vzgoje zelo razvilo, tako strokovno kot organizacijsko. Zasluge za ta razvoj imajo strokovnjaki, ki so prispevali znanstveni del in seveda pedagoški delavci v vzgojno-varstvenih organizacijah, ki so s svojim zavzetim delom v praksi oživili novosti in uresničevali sklepe raziskav.

Če na kratko povzamemo letošnjo raziskovalno dejavnost Pedagoškega inštituta pri Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani in dela, ki so izšla v njegovi samozaložbi, dobimo tole podobo:

Dr. Nuša Kolar je opravila raziskavo, ki jo že tiskajo: *Vstop otroka v šolo z zornega kota njegovih sposobnosti za vključitev v proces družbeno organizirane vzgoje in izobraževanja*. Z raziskovanjem je poiskala izhodišča za primerjalno ugotavljanje, kako sodelujejo otroci na predšolski stopnji osnovne šole pri vzgojno-izobraževalnem procesu.

Po teh podatkih so izoblikovali sklepe in predloge za pripravo in pripravljenost otroka pred vstopom v šolo in praktične smernice za delo z otroki, starimi od šest do sedem let. Raziskava ugotavlja tole: Oblikovati je treba celosten program, ki bo zagotavljal neprekinjeno povezanost predšolske in osnovnošolske stopnje. V smotre programa je treba zajeti tudi vidike, pomembne za celostnost in neprekinjenost. Operativno je treba načrtovati tudi oblike in metode dela in hkrati oblikovati program temeljnega in nenehnega usposabljanja vzgojiteljev in učiteljev. Na podlagi teh ugotovitev načrtujejo še dve raziskovalni nalogi: *Izhodišča celostno oblikovanega in neprekinjenega programa priprave otroka na šolo in elementarne stopnje osnovne šole in Programska izhodišča celostnega in neprekinjenega vzgojno-izobraževalnega procesa na predšolski in osnovnošolski stopnji v zasnovah celodnevne osnovne šole*.

Glavni namen raziskovalnega dela je prispevati k celostnemu in neprekinjenemu vzgojno-izobraževalnemu procesu na predšolski in osnovnošolski stopnji. Znano je, da moramo odslej otroke že eno leto prej pripraviti za vstop v šolo in moramo zato prilagoditi vzgojno delo otrokovim psihofizičnim zmogljivostim v tem obdobju. Najpomembnejše za vzgojitelje bodo prav gotovo smernice, na katerih bo temeljilo delo v prihodnjem letu.

Sodelavka Pedagoškega inštituta Tatjana Vonta je opravila letošnje raziskavo *Spremljanje vzgojnih programov za vzgojo in varstvo predšolskih otrok*. Namen raziskave je dobiti kakovostno povratno informacijo o uvajanju in uresničevanju vzgojnega programa v vzgojni praksi, in prikazati težave, potrebe in zbrati mnenja vzgojiteljev, ki delajo v praksi. Empirični del raziskave (3. faza) je potekal v 20 vzgojno-varstvenih organizacijah na območju ljubljanskih občin, pri anketi pa je sodelovalo 182 vzgojno-varstvenih delavcev. Letos načrtujejo raziskavo, ki že poteka, vodi pa jo Tatjana Vonta: *Formativno spremljanje programa za vzgojo in varstvo predšolskih otrok v dejavnostih*

na prostem. Z raziskavo želijo spremljati vzgojni program (v prvi fazi) pri uresničevanju nalog in dejavnosti na prostem ter proučiti možnosti za nadaljnje delo. Na temelju izkušenj iz vzgojne prakse bodo (v drugi fazi) s sodelovanjem praktikov in drugih strokovnjakov oblikovali okvirni program v posameznih metodičnih enotah in ga preverili v praksi. Sodelavka pedagoškega inštituta Nada Lebarič je pripravila letos poročilo *Vzgojno delo z otroki, ki so moteni v razvoju, kot sestavina programa predšolske vzgoje*.

Namen naloge je proučiti socialno-ekonomske razmere, v katerih se razvijajo razvojno moteni otroci ter kako se otroci prilagajajo novemu okolju, način dela in življenja z njimi in značilne posledice, ki jih povzročajo motnje in razlike v dojemanju otrok. Raziskava daje izhodišča za nadaljnje raziskovalno delo na tem področju. Načrtujejo tudi raziskovalno delo, ki ga bo vodila Nada Lebarič: *Formativno spremljanje vzgojnega programa za vzgojo in varstvo predšolskih otrok z vidika otrok z motnjami v razvoju*. Tako bodo izoblikovali podrobnejše smernice za delo s temi otroki. Ob spremljanju dela z motenimi otroki bodo poskusili izbrati vsebine, s katerimi se otroci najuspešneje vključujejo v okolje. Tako naj bi dosegli večjo stopnjo socializacije in hkrati zmanjšali vpliv motenj.

Poleg raziskovalnega dela so strokovnjaki inštituta pripravili še tale dela:

Izšla je knjiga: *Spremljanje in usmerjanje dela vzgojiteljev v VVO* avtorice dr. Nuše Kolarjeve. V njej so prikazane ugotovitve raziskovalnega dela, ki naj bi jih uporabili kot prispevek k metodologiji spremljanja in vrednotenja vzgojno-izobraževalnega procesa v VVO in za oblikovanje formativnega spremljanja dela vzgojiteljev v VVO. V knjigi so zbrane ugotovitve, pomembne za prakso, nakazano je usmerjanje in usposabljanje vzgojiteljev za uvajanja sprotne sprememb v vzgojno delo. Prikazano je dosedanje stanje v praksi, neresena vprašanja in ustrezni ukrepi, s katerimi bo mogoče izboljšati delo v VVO.

Oblike, vsebina in načini sodelovanja staršev in vzgojiteljev je delo, ki ga je napisala avtorica Tatjana Vonta. Avtorica opisuje problematiko sodelovanja staršev in vzgojiteljev v vzgojni praksi in pri tem upošteva nove možnosti, ki jih nakazuje tudi nova zakonodaja.

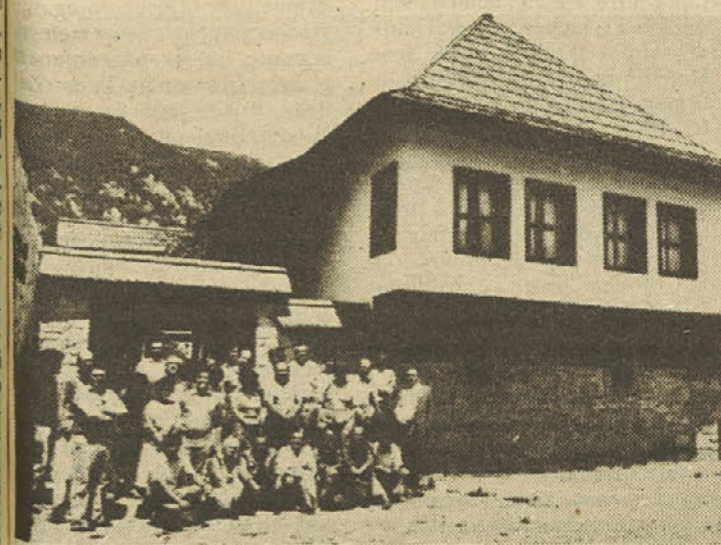
Nekatere značilnosti učljivosti predšolskih otrok z motnjami v razvoju, ki so vključeni v VVO je naslov raziskave, ki jo je opravila Nada Lebaričeva. Avtorica obravnava opazovanje otrokovega razvoja in naveda k lažjemu in uspešnejšemu načrtovanju vzgojnega dela. Pri tem upošteva sodobna defektološka izhodišča o vzgoji predšolskih otrok in smotre integrirane vzgoje.

Izmed del, ki smo jih navedli, je doslej izšla samo knjiga dr. Nuše Kolarjeve, naslednji dve pa bosta izšli v začetku prihodnjega leta. Knjige lahko naročite pri Pedagoškem inštitutu pri Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani.

TEA DOMINKO

Največ o učbenikih

Osrednja razprava članov strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje na seji 29. 6.

Uredniki prosvetnih glasil pred domom Iva Andrića v Travniku

1981 je bila namenjena obravnavi učbenikov.

Nova zakonska določila omogočajo strokovnemu svetu SRS za vzgojo in izobraževanje, da določi učbenike za osnovno izobraževanje in za skupno vzgojno-izobraževalno osnovo srednjega usmerjenega izobraževanja.

Da bi strokovni svet laže opra-

vil to odgovorno nalogo, ima v svojem sestavu stalno komisijo za učbenike. Člani komisije so na seji poročali o pripravi učbenikov, ki so se zmeraj pomebna sestavina vzgojno-izobraževalnega procesa.

V razpravi so se člani zavzemali, da učbeniki ne smejo biti preobsežni, da morajo biti kakovostni in ne preveč dragi. Ko so razpravljali o obsegu učbenikov, so poudarjali, naj bi bilo praviloma za eno učno uro največ dve strani besedila. Učbenik mora biti tudi bogato slikovno opremljen, ne sme pa obsegati več kot 175 strani. Zavzemali so se za poskusne učbenike, kakršne poznajo že drugod po svetu, za izdelavo metodologije in spremljavo učbenika, pri kateri bo treba ovrednotiti besedila glede na težavnost in obseg. Menili so, da je teamsko pisanje učbenikov prav gotovo dobro, vendar ne sme biti preveč avtorjev. Opozarjali so, da je treba okrepiti vlogo recenzentov, ki so nedvomno soodgovorni za čim kakovostnejše učbenike. Ko so globlje razčlenjevali nekatere učbenike, so ugotavljali, da se v njih še zmeraj premalo čuti povezanost predmetov.

Glede pisanja učbenikov so ugotavljali, da učbenika ni mogoče napisati čez noč, da je zelo

težko dobiti avtorje, zelo zahtevno je usklajevanje in podobno. Učbeniki za skupno vzgojno-izobraževalno osnovo so morali nastati v dveh letih, to pa je vsekakor rekordno. Zavzemali so se za to, da je treba avtorje bolje nagraditi, saj pisanje učbenika ni preprosta zadeva; avtor mora biti dober strokovnjak in še posebno metodik. Delavci Zavoda SRS za šolstvo so se zelo trudili, da bi bili učbeniki pravočasno natisnjeni in da bi jih vzgojno-izobraževalne organizacije dobile o pravem času.

Na seji so določili poskusne učbenike za književnost I, Angleški jezik in Nemški jezik, Zgodovina, Biologija, Geografija, Osnove tehnike in proizvodnje, Samoupravljanje, Zdravstvena vzgoja, o učbeniku za umetnostno vzgojo pa je obveljal sklep, da naj bo kot priročnik. Da bi čimbolj razčlenili vlogo, pomen, namen in nastajanje učbenika, je bilo sklenjeno, da bosta strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje in Zavod SRS za šolstvo organizirala strokovni posvet o problematiki učbenikov.

Člani strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje so na seji sprejeli tudi več predmetnikov in učnih načrtov. DRAGO NOVAK

dogodki novosti

Sodoben angleški učbenik

V predavalnici na Filozofski fakulteti v Ljubljani se je v tednu med 6. in 10. julijem zvrstilo pet enodnevnih seminarjev, ki jih je pripravil Zavod SRS za šolstvo, udeležilo pa se jih je 120 srednješolskih učiteljev. Namen seminarja je bil pripraviti učitelje angleškega jezika na pedagoško delo z novim učbenikom za angleški jezik, ki ga bo v kratkem izdala mariborska založba Obzorja in so ga napisali avtorji Richard in Margaret Knight, Tončka Koblica in Erna Kožar.

Udeleženci seminarja so obravnavali te knjige: STUDENT'S BOOK, WORKBOOK, TEACHER'S BOOK. Eden od avtorjev, gospod Richard Knight je najprej razložil, zakaj je začel nastajati komplet za angleški jezik v SVIO. Zakon o usmerjenem izobraževanju je naložil učiteljem drugačne zahteve in učne smotre, kot so veljali doslej, sestava učencev sprejemnikov znanja se je spremenila toliko, da jezikovnega pouka ne bodo nadaljevali. Prvi dve leti jezikovnega izobraževanja bosta torej vsa modrost, ki bo morala učencu pomagati, da bo pridobljeno znanje še naprej smotrno in koristno uporabljal. Tretji motiv

Od osebnega opisa učencev prehaja besedilo k obravnavi njihovega šolskega okolja, urnika in njihovih konjčkov. Opisna pripoved, ki vključuje veliko dvogovorov, poteka vzporedno s predstavljanjem angleških vrstnikov. Tema se iz enote v enoto bolj širi, zajame socialistično republiko Slovenijo, nato Jugoslavijo in obravnavanje mednarodnih odnosov med deželami sveta. Tudi na tej stopnji je vidna primerjava z Veliko Britanijo.

Tudi slovnične strukture so obdelane sodobno. Gre za primerjalni način poučevanja določenih jezikovnih posebnosti v angleškem jeziku.

Pomembno je, da knjiga ne zajema zgolj skladnje, ampak obravnava enakovredno tudi glasoslovje in pomenoslovje.

Učbenik je torej po svoji strokovni plati večplasten. Besedni zaklad je precej razširjen in zajema veliko izrazov iz samouprave socialistične ureditve in življenjske prakse. Prednost tega učbenika je vsekakor idejnost, usmerjena k vzajemnemu sodelovanju in prijateljskim odnosom med narodi z različno družbeno-politično ureditvijo in različnim zgodovinskim razvojem.

Pred zahtevnimi nalogami

S skupščine sekcije za pedagogiko prostega časa

Letošnjega 2. junija je bila v Ljubljani druga skupščina sekcije za pedagogiko prostega časa, ki deluje pri Zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije. Skupščina naj bi presodila, koliko je sekcija uresničila cilje in izpolnila naloge, ki si jih je postavila ob ustanovitvi aprila 1979, in nakazala, kako je treba delati naprej.

O delu sekcije in njenega izvršnega odbora sta poročala skupščini mag. Veljko Troha in dr. Rudi Lešnik, ki sta bila tudi pobudnika za ustanovitev sekcije.

Mag. Veljko Troha je v uvodu spomnil udeležence na programsko izhodišča in organizacijsko zasnovo sekcije, kar je sprejela ustanovna skupščina. Poudaril je, da je v prvem obdobju opravila pionirsko delo. Seznanila je javnost in družbene dejavnike s pomenom koristnega preživljanja prostega časa mladine in odraslih v naši družbi. Po množičnih običajih je odpirala problematiko prostega časa, največji akciji pa sta bila uspešna strokovna posveta leta 1979 in 1980 v Mariboru. Sekcija je pritegnila k sodelovanju na posvetih več strokovnjakov, ki se na različnih področjih teoretično in praktično ukvarjajo s problematiko prostega časa.

Dr. Rudi Lešnik je predstavil skupščini mednarodno združenje za prosti čas in rekreacijo (ELRA) in druge organizacije, ki delujejo v Evropi in svetu na področju prostega časa. Naša sekcija je članica ELRA in ima v izvršnem odboru svojega predstavnika. Dva člana sta z referati sodelovala na 4. kongresu ELRA v Poznanju na Poljskem (aprila 1980), predstavniki ELRA pa na našem posvetu v Mariboru.

Tajnica sekcije Tončka Me-

telko je poročala, da šteje sekcija 76 članov. V svoje vrste pa bo vabila še nove, da bodo prispevali k delovnemu programu in bogatili pedagoško prostega časa. Izvršni odbor se je sestel na štirinajstih sejah, predsedstvo pa na štirih. Veliko sta storila za to, da se je uresničil program, zlasti pa za oba posveta. Pri tem je sekciji največ pomagala Pedagoška akademija v Mariboru, ki je bila velikodušna gostiteljica obeh posvetov in ji je sekcija dolžna posebno zahvalo. Sekcija bo potrebovala več denarja, da bo uresničila svoj program.

Udeleženci skupščine so v pogledni razpravi potrdili, da je bila ustanovitev sekcije družbeno in pedagoško utemeljena in da je v začetnem obdobju uspešno opravila svojo nalogo pri seznanjanju javnosti s problematiko, s katero se ukvarja. V naslednjem obdobju pa ima velike naloge.

V skladu s smernicami v svojih pravilih bo morala svoje področje dela organizacijsko in vsebinsko razširiti. Po vseh naših območjih bo morala povezati ljudi, ki se ukvarjajo s prostim časom v vzgoji in izobraževanju, v društvih, klubih, organizacijah združenega dela, krajevnih in interesnih skupnostih, raziskovalnih in družbeno-političnih organizacijah in dejavnike, ki načrtujejo in urejajo prostorske in druge možnosti za izvajanje dejavnosti prostega časa. Delovati bo morala interdisciplinarno.

V šolah, domovih, društvih, klubih in drugod so dejavnosti prostega časa že precej razvite. Vendar so moči razdrobljene, njihovo delovanje je omejeno le na določeno okolje in je javnosti premalo znano. Sekcija naj bi poiskala načine, da bi zbrala, uredila, razčlenila njihove programe in izkušnje in jih posplošene razširila med druge upo-

rabnike. Tako bo spodbujala širok krog delavcev k iskanju novih oblik in vsebin dejavnosti, obenem pa bogatila teorijo prostega časa.

Tretji sklop nalog sekcije je izobraževanje mentorjev za delo z mladimi in odraslimi v prostem času. Sekcija bo spodbudila, naj bi uvedli programe in pedagoško prostega časa v redni študij kadrovskih šol, da se bodo kandidati usposobili za organizatorje in mentorje prostega časa. Spodbujala bo tudi usposabljanje in spopolnjevanje pedagoških delavcev in drugih strokovnjakov in amaterjev v dejavnostih prostega časa. Mogoče so različne oblike: tečaji, seminarji, ekskurzije, ogledi, srečanja, poletne šole in podobno. Sekcija je poklicana, da priteguje strokovnjake iz društev in organizacij združenega dela kot sodelavce v vzgojno-izobraževalne ustanove, kjer naj bi tudi skupno načrtovali dejavnosti s področja prostega časa.

Na področju teoretične dejavnosti bo spodbujala proučevanje vloge pionirske, mladinske in drugih organizacij v preobrazbi osnovne šole in problematiko prostega časa v celodnevni šoli. Sodelovala bo pri pripravi programov za prosti čas v eksperimentalnih osnovnošolskih centrih (REHIC) in pri programih usmerjenega izobraževanja.

Sekcija bo morala spodbujati svoje člane, da bodo objavljali svoje dosežke iz prakse, kjer je velika vrzel. Študenti kadrovskih šol pa naj bi obravnavali problematiko prostega časa tudi v svojih seminarjih in diplomskih nalogah. Ob tem bi zbirali literaturo, proučevali teoretične probleme prostega časa, spremljali in vključevali vanjo že med študijem.

Sekcija bo namenila pozornost športno-rekreativni de-

javnosti v celodnevni šoli, v krajevni skupnosti, družini in dejavnemu letnemu oddihu delovnih ljudi in občanov.

Sekcija se povezuje s tovrstnimi organizacijami v drugih republikah in pokrajinah. S svojimi izkušnjami bo sodelovala na jugoslovanskih posvetih o problematiki prostega časa, leta 1982 pa bo organizirala III. posvet o temi Združeno delo in prosti čas. Z Gospodarsko zbornico Slovenije se je dogovorila za sodelovanje pri izvedbi strokovnega posveta Družina in prosti čas ob sejamski prireditvi Alpe-Adria na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani v letu 1982.

Sekcija bo še naprej sodelovala z ELRA - Evropskim združenjem za prosti čas in rekreacijo in njeno komisijo za usposabljanje kadrov in z združenjem za igrišča (IPA) in sodelovala srečanj in posvetov.

Za tako obširen program potrebna v sekciji pretehtana delitev dela po področjih dejavnosti (telesnovzgojni in športni, kulturni, tehnični, znanstveni, raziskovalni in drugih) in po regijah. Skupščina predlaga, naj bi se za posamezne akcije oblikoval komisije. Ščasoma bi se v sekciji oblikoval aktiv (team) predavateljev in uspešnih praktikov za izobraževanje mentorjev prostega časa in delovanje v javnosti.

Po uspešnem razpravljanju programu za prihodnje obdobje je skupščina razrešila izvršni odbor in predsedstvo sekcije priznanjem za uspešno delo.

Novi izvršni odbor, ki bo vodil organizacijsko delo sekcije, je sestavljen po treh merilih: predstavnikov ustanov, ki se teoretično in v praksi ukvarjajo s problematiko prostega časa, raznih področjih dejavnosti in iz posameznih območij.

TONČKA METELKO

Veliko možnosti za vzgojo in izobraževanje gluhih

Seminar surdopedagogov Jugoslavije

Ob Plivskem jezeru, v slikoviti okolici Jajca, je bil od 29. junija do 4. julija zvezni seminar surdopedagogov. Najbolj aktualna tema, obravnavana na tem seminarju, je bila integracija slušno prizadetih otrok v šole za polnočutne otroke. Zvrstilo se je 25 referatov, ki so obravnavali povečini to tematiko. Ob referatih se je razvil živahno razpravljanje, saj je ta tema, zdaj ko smo na pragu usmerjenega izobraževanja, še posebno zanimiva.

V uvodni besedi je predsednik zvezne surdosedekcije magister Borislav Korač poudaril pomen tega seminarja, ki je bil prirejen prav v letu invalidnih oseb, med katere sodijo tudi slušno prizadeti. Ni vseeno, kako sprejemamo v naši socialistični družbi prizadeto osebo — je dejal saj smo za njeno osebno rast moralno odgovorni vsi, zlasti pa učitelji gluhih. V uvodnem referatu je govoril tudi o problematiki integriranih oseb v vseh naših republikah in tako odprl razpravo o tem vprašanju. Zastopniki zagrebskega SUVAG centra so poročali o sodelovanju tega centra pri reševanju problematike slušno prizadetih otrok v Zagrebu, kjer sodelujejo s šolo na Jakubovcu. Primerjali so šolski uspeh tistih otrok, ki niso vključeni v delo centra SUVAG, in tistih, ki so v njem. Rezultati so pokazali, da je delo centra SUVAG uspešnejše, saj veliko pomaga tudi pri vključevanju teh otrok v šole v polnočutne otroke. Nadaljnji referati so obravnavali poleg integracije tudi govorno problematiko slušno prizadetih otrok in poklicno usposabljanje slušno prizadete mladine.

Poročevalec iz Makedonije je govoril o sodelovanju in organizaciji telesne vzgoje, ki je ena

najbolj priljubljenih dejavnosti gluhe mladine in ji pomaga pri vključevanju v družbo polnočutnih. Veliko je možnosti za vzgojo in izobražbo gluhe mladine, ki jih dostikrat spregledamo.

Upoštevat življenje

Prof. d. Zvonko Juras, zagrebski vseučiliški profesor, je v temeljitem referatu, ki je potekal kot nekaj pogovor med poslušalci in predavatelji, obdelal temeljni problem integracije slušno prizadetih otrok v okolje polnočutnih. Ugotovil je, da vpliva na to obliko šolanja več dejavnikov, ki jih ne smemo prezreti, preden vključimo slušno prizadete otroke v okolje polnočutnih. Ti dejavniki so: družina, bližje socialno okolje, okolje polnočutnih oseb, okolje slušno prizadetih oseb in vsa družba. Vedno je treba upoštevati življenje slušno prizadete posameznika njegov odnos do objektivnih zakonitosti družbe, njegovo socializacijo in možnosti, ki jih ima glede na svoje sporazumevanje. Posebej je poudaril možnost totalne komunikacije (vseh mogočih oblik sporazumevanja); te naj bodo na voljo slušno prizadetim, ki jim ne zadošča samo strogo omejevanje na glasovni govor. Poudaril je sicer primarni pomen glasovnega sporazumevanja za gluhega človeka in opozoril, da je to le ena od oblik sporazumevanja. Poslušalce je seznanil tudi z vprašanji učiteljev, ki vzgajajo in izobražujejo gluhe. Nanje vplivajo nekateri subjektivni dejavniki: možnost izobraževanja glede na gnotne razmere po posameznih šolah, želje staršev gluhih otrok pri šolanju in ne nazadnje tudi javno mnenje gluhih samih o našem šolskem sistemu za njihovo izo-

brazevanje. Zato vprašanje tovrstnih učiteljev in pouka gluhih ne zadeva le naše prosvetne stroke, temveč je tudi družbeno-gospodarski, tehnološki problem.

Prof. dr. Zvonko Juras je razložil, kako rešujejo ta vprašanja drugod po svetu. Zavzel se je za družbeno uveljavljanje učiteljev gluhih, ki kakovostno opravljajo svoje delo, za to delo pa dobivajo le malo priznanja. Morda je vzrok za to tudi premajhna pobuda samih prosvetnih delavcev v posebnem šolstvu, ki premalo pišejo o delu in uspehih v svoji stroki, pa jih družba tako včasih tudi prezre. En dan je bil na tem seminarju namenjen tudi slovenskim referatom: prof. Jože Hederih je govoril o poklicnem usmerjanju gluhih v Mariboru (CKSG-Maribor); prof. Bogo Jakopič o govorni sposobnosti predšolskega gluhega otroka (CRSG-Ljubljana) in prof. Cveta Mavrič o delu s predšolskim slušno prizadetim otrokom kot nujnem pogoju rehabilitacije (CKSG-Portorož).

Premišljeno k integraciji

Predsednik surdosedekcije mag. Borislav Korač je v svojem izredno zanimivem referatu obdelal psihično in tehnično izvedbo vseh oblik integracije slušno prizadete mladine v normalne šole. Navedel je utemeljitve, ki govorijo za integracijo, pa tudi pomisleke, ki jih moramo upoštevati. Integracija naj bo izvedena le tam, kjer imajo za to vse pedagoške in druge možnosti, sicer lahko gluhemu otroku več škodi kot koristi.

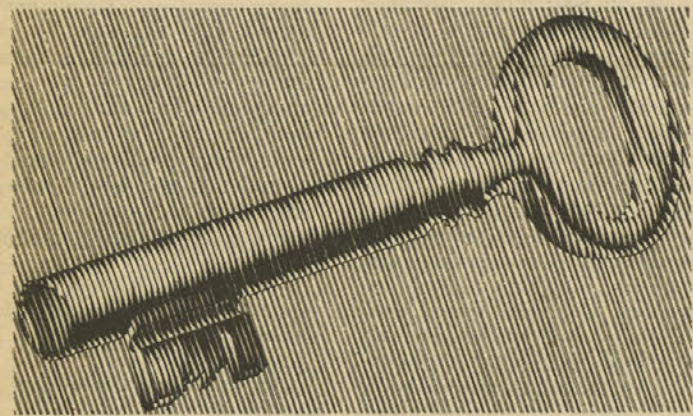
V razpravljanju je sodeloval tudi pedagoški svetovalec za posebno šolstvo SR Hrvaške Stevo Žutinič, ki je v dolgi razlagi zakonov in možnosti s področja

specialnega šolstva v SR Hrvaški nakazal rešitve, ki bi vsaj začelno ustrezale tudi usmerjenemu izobraževanju slušno prizadete mladine.

Na seminarju je govoril tudi prof. dr. Ivo Škarič iz Zagreba, ki je zelo dobro razčlenil vplive predhodke in poti k integraciji zelo objektivno je opozoril na dejavnike, ki so nujni pri integraciji slušno prizadete otroke; od pripravljenosti učiteljev polnočutnih otrok, da sprejmejo v razred slušno prizadete otroke, ter njihove usposobljenosti za tako delo do različnih dejavnikov, ki vplivajo na integracijo gluhega otroka med polnočutne, in ne nazadnje tudi gluhih otrok samih. To je resno delo, v katerega se je treba izredno poglobiti, zato ni reče no, da bo vsak slušno prizadeti otrok zmožen prestopiti ta prag. Res pa je, da imajo nekateri možnosti za to. Korak, torej, mora biti zelo pretehtan, kajti integracija ni zgolj »segregacija znotraj integracije«, temveč mora biti resnično vključevanje med polnočutne otroke. Na Hrvaškem so letos sprejeli zakon, ki daje gluhim pravico do tega koraka in nalaga šolskim organom, kjer je to le mogoče, da pri tem odgovorno pomagajo. Vsekakor pa morajo med polnočutno populacijo upoštevati predvsem govorni in slušni status gluhega otroka, pa tudi socialni in celotni psihofizični status njegovega razvoja.

Seminar je končal svoje delo z zaupanju, da bosta globoka moralna zavest in strokovna podkovanost znali pravilno odločiti o tako pomembni zadevi, kot je vključevanje slušno prizadete otroke v okolje polnočutnih.

BOGO JAKOPIČ

Janja Petrovič: Vajenica, šola za oblikovanje Ljubljana

za pripravo novega učbenika je seveda napredek jezikoslovne in pedagoške vede, ki sta v desetih letih, odkar so se dijaki učili po Map I, tako zelo napredovali, da je stari učbenik zastarel.

Kako je učbenik zasnovan in zgrajen?

Učbenik, namenjen učencem, ne obravnava več posameznih učnih enot, ki bi bile snovno in tematsko ločene, temveč enotno temo, ki poteka od začetka do konca te kakovostne knjige. Snov je zajeta v pogovor štirih učencev prijateljev. Prvi par je slovenski in drugi angleški. Prva vsebinska razširitev zadeva razred izmišljene šole v izmišljenem kraju Podgorje na Slovenskem, ki jo obiskujeta slovenska sošolca. Na drugi strani je šolski razred na Angleškem. Učenci tega razreda si dopisujejo in izmenjujejo izkušnje s slovenskimi vrstniki. Tudi angleško mesto je izmišljeno in se imenuje Moorside.

Gulhide Mersimi: Ohridska arhitektura, Osnovna šola Bratstvo, Skopje

Vzgoja za samoupravljanje

Po III. kongresu samoupravljalcev

Od 16. do 18. junija je bil v Beogradu III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Udeležilo se ga je več kot 1700 delegatov iz vse države, od tega 225 iz naše republike.

Da bi povežali vsebino kongresnih razprav z vzgojo in izobraževanjem in poudarili nekatera pomembna sporočila kongresa, smo zaprosili prosvetne delavce, delegate iz Slovenije, naj napišejo nekaj vtisov, misli in predlogov za naše bralce. Povabilu sta se odzvali Stanka PUCKO iz Osnovne šole Tone Seliškar, Cerklje ob Krki, in Irena VARGA iz Osnovne šole Drago Lugarič v Lendavi. Obema se za sodelovanje iskreno zahvaljujemo.

Živeti v središču dogajanja

Najmočnejši vtis je napravila name pripravljenost in zavzetost vseh delegatov za reševanje vprašanj, ki se pojavljajo v vsakodnevni samoupravljalški praksi.

Razpravljavci (3. komisija — združeni delavci v delegatskem sistemu), so spregovorili, lahko bi rekla, o vseh področjih delavčevega vsakdanjika. Izražena je bila želja po skupnih prizadevanjih pripravljenosti za reševanje vsega, kar ovira delavčovo odločanje, njegovo samoupravno življenje.

Glas delegatov je prihajal od tam, kjer žive in delajo, kot bi bil prislutnil množici delavcev z vseh področij. Kaj ni to najboljše jamstvo za delo po začrtanih smernicah, za uresničevanje sprejetih sklepov in izpolnjevanje dogovorov?

V spominu mi bo ostala odločnost mladih za reševanje problemov, ki ne zadevajo samo mlade, ampak vse nas.

OBLIKUJEMO PRIHODNJE RODOVE

Na kongresu je potrdilo prepričanje, da ni vseeno, kdo je učitelj. Za učiteljske poklice je treba izbrati dobre, najboljše ljudi, delavce, ki bodo trdni, vztrajni, delavni ne samo strokovno, take, ki bodo v mladi rod vsajali samoupravljalškega duha, ga gojili in vzgojili, kot se pač vzgojiti dá na določeni stopnji.

Mlačen odnos učitelja do okolja, v katerem živi, do dogajanj v naši družbi veliko vpliva na mlade, ki so tako dojemljivi za vse, kar prihaja do njih in vanje. Kaj nam ne kažejo tega dogodki na Kosovu?

»Sreče ne more dati človeku niti država, niti sistem, ne poli-

tična stranka. Srečo si mora ustvariti sam.« (Kardelj). To pa ne pomeni, da bomo čakali, da nam bo rešitve za številne težave, ki nas tarejo, prinesel kdo na krožniku. Treba je krepiti sposobnosti, dojeti, razumeti in voditi samoupravne tokove. Delavec (tudi v vzgoji in izobraževanju) naj sam uveljavlja pravice, ne pa da jih terja od drugih! Naj ne bo nikogar, ki bi se postavil nad delavca! Sam se mora dokopati do spoznanj, kaj je prava prav samoupravljanje, kaj so njegove sestavine. To pa bo dosegel tedaj, ko bo sposoben presojeti, spoznati, doumeti, ko bo usposobljen za to. Potem se bo le stežka kdo postavil nadenj in odločal namesto njega.

Potrebno je nenehno izobraževanje, usposabljanje, živeti moramo v središču dogajanja. Ne smeš se prepustiti tokovom, da te premetavajo sem in tja, ti pa se ne moreš sprosti pobirati. Oborožen z znanjem, se boš ob padcih pobral in storil, kar je v tistem trenutku najučinkovitejše. Če bomo v življenju aktivni, ne bo treba na sestankih samo poslušati in »telovaditi«; lahko bomo ustvarjalno sodelovali, odločali, razumeli.

Prav naša dejavnost mora kar naprej dokazovati (z delom), da se tu — in prav tu — oblikujejo prihodnji rodovi, ljudje delavci, ki bodo nadaljevali, kar smo začeli, bogatili in izpopolnjevali to, kar jih učimo, krojili življenje sebi in nam.

Družba bo cenila nas in naše delo, spoznala potrebo po urejenem, čvrstem šolstvu le, če bomo delavci te dejavnosti znali prepričati vse družbene dejavnike, kaj pomenita vzgoja in izobraževanje

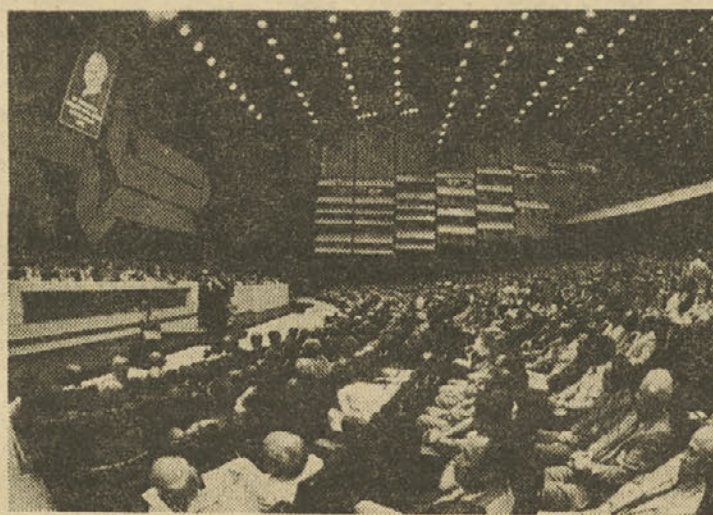
za današnji in jutrišnji čas. Se nam bo to posrečilo?

Potrebna je dobra kadrovska politika v dejavnosti, pravilno vrednotenje učiteljevega dela, njegove zavzetosti in njegove rasti in spremljanje njegovega dela.

Družba ne sme imeti vzgoje in izobraževanje za nenasitno »žrelo«, ki žre denar, kot »lačni

»Počakajmo, da bo kaj od kod prišlo!«

Z dnevnega reda bi bilo treba odstraniti razpravljanja o neustreznosti izobraževalnih sestavi prosvetnih delavcev. Tega vprašanja sploh ne bi smelo biti. Morali bi le razmišljati, kako izpopolnjevati in poglobljati znanje z novimi dognanji in kako čim uspešneje

Na III. kongresu samoupravljalcev

privesek«, ampak za temeljno dejavnost, brez katere ni uspeha na drugih področjih, vsem življenjskem krogu.

Seveda je treba gledati precej naprej, saj so učinki dobrega ali slabega dela vidni šele po daljšem obdobju.

IZPELJATI STVARI DO KONCA

Učitelj mora biti le dober, najboljši človek. Ne more reči: »Ne glej me, poslušaj me!« Zato je pomembna že pravilna kadrovska in z njo povezana štipendijska politika.

Samo pedagoško delo na šolah je treba bogatiti, spopolnjevati, ne pa ga prepuščati stihiji, posamezniku, da ga vodi le še medli notranji vzgibi. Imeti bi morali pregled nad učiteljevim delom in ga pravilno vrednotiti.

Vsako trošenje energije za stvari, ki niso izpeljane do konca, izčrpa učitelja, mu jemlje zagnanost in moč, ki je tako zelo potrebna pri njegovem vsakodnevnem delu. Tako je bilo npr. z različnimi poskusi, da bi pripravili skupna merila za vrednotenje učiteljevega dela v občinah. Izjalovili so se, ostalo je le pri besedah:

povezovati teorijo in prakso.

Neustrezno nagrajevanje in uravnilovka hromijo ustvarjalnega duha prosvetnega delavca, jemljejo mu zagon, moč za premagovanje vsakodnevnih težav in voljo, da bi dajal čim več. Tako teče življenje mirneje. Nihče se noče zameriti kolegu, večina pa vztrajno ponavlja: »Dela v prosveti ni mogoče meriti.«

Odnosi med prosvetnimi delavci močno odmevajo med učenci. Učence je treba že v najnežnejši dobi pripravljati za življenje v samoupravljalški družbi. Zakaj ne bi otrok že v vrtcu povedal svojega mnenja o igri, malici, počitku, izletu. Seveda je treba vse to pametno in pravilno voditi.

Sestanki razredne skupnosti ne bi smeli biti le breme za učence in razrednika, pač pa bi morali biti torišče za reševanje vseh vprašanj, ki zadevajo vzgojo in izobraževanje članov razredne skupnosti. Treba je spremljati uresničevanje sklepov in dogovorov, vztrajati, mora, da jih uresničevati vsak član razredne skupnosti. V srednji šoli je treba začeto delo samo nadaljevati. Pouk samoupravljanja naj ne bo samo učenje nekaterih resnic (tudi te je treba poznati), ampak je treba že

takoj v praksi preverjati samoupravljalško znanje. Zakaj se bomo učencev v samoupravnih in

drugih organih na šoli? Zakaj jih ne povabimo k sodelovanju?

STANKA PUCKO

Na prvem mestu je vzgoja

Močan vtis je name naredilo to, da je jugoslovanski delavski razred enoten in pripravljen odpraviti vse tisto, kar se ovira napredka naše samoupravne socialistične skupnosti. Delegati razpravljavci so večkrat poudarili, da so bratstvo, enotnost in enakopravnost jugoslovanskih narodov in narodnosti temeljne pridobitve naše socialistične revolucije, zato se bomo uprli vsemu, kar bo te najdragocenejše vrednote skušalo ogroziti ali spodkopati.

Ker živim na narodnostno mešanem območju in sem zaposlena na dvojezični osnovni šoli, kjer bratstvo, enotnost in enakopravnost niso le besede, kajti njihov pomen se zrcali v medsebojnih odnosih, ki temeljijo na sožitju, sodelovanju, prijateljstvu in spoštovanju, sem tega, da je bila na kongresu v ospredju zavest o enotnosti naše jugoslovanske socialistične skupnosti, še posebno vesela.

ZA HITREJŠE PODRUŽBLJANJE ŠOLE

Eden izmed razpravljavcev v komisiji za vprašanja združenih delavcev v delegatskem sistemu je dejal, da smo kljub vsem reformam v vzgoji in izobraževanju še zmeraj neke na začetku, šolstvo še zmeraj ni tako, da bi ustrezalo naši družbi in združenemu delu. Več delegatov se je v razpravi zavzelo za korenite spremembe v vzgoji in izobraževanju, za enoten sistem izobraževanja v Jugoslaviji, razpravljali so o povezanosti združenega dela in šolstva, o idejno-politični usposobljenosti učiteljev, o problematiki predmeta samoupravljanje s temelji marksizma.

V resoluciji, ki smo jo sprejeli na kongresu, je zapisano, da je potrebno več samoupravnega usklajevanja vzgoje in izobraževa-

nja s potrebami združenega dela in vse naše družbe. Razvoj šolske mreže in usmerjanje v izobraževanju pa tudi učni načrti in programi morajo biti usklajeni z razvojnimi potrebami našega združenega dela in možnostmi zaposlovanja.

Z uresnitvijo teh nalog, z nadaljevanjem procesa podružbljanja vzgoje in izobraževanja in z uveljavitvijo načel svobodne menjave dela pa so podane možnosti za pospešen razvoj samoupravnih socialističnih odnosov v vzgoji in izobraževanju pa tudi za ustrezno mesto te dejavnosti v naši družbi.

ZA NOVE MEDSEBOJNE ODNOSE

Da bi bila vzgoja mladih za samoupravljanje učinkovitejša, bi morali storiti tole:

Dosledno je treba uresničevati smotre socialistične vzgoje pri samem pouku, zunaj šolskih dejavnosti, v delu razredne in šolske skupnosti. Prosvetni delavci bi se morali zavedati, da je na prvem mestu vzgoja (to je bilo poudarjeno tudi na kongresu). Z učenci bi se morali dogovarjati o vsebini učnega programa in programa dela interesnih dejavnosti, o oblikah in metodah dela; bolj bi morali upoštevati predloge učencev — ti naj dajejo več pobud. Spremeniti bi se moral odnos med učiteljem in učencem. Učenci bodo došli do značilnosti samoupravljanja le tedaj, če jih bomo tako vzgajali. Posebno pozornost moramo nameniti vsem oblikam samoupravne organiziranosti učencev (razredna skupnost, šolska skupnost, interesne dejavnosti, pionirska organizacija). Pri učencih pa je treba dosledno razvijati čut odgovornosti in dolžnosti.

IRENA VARGA

Naša moč je v samoupravljanju

Iz Resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije

Delitev po delu

Kongres se odločno zavzema, da osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke spodbujajo povečanje dohodka in posebej rast produktivnosti dela. Osnove za delitev sredstev za osebne dohodke morajo obsegati tudi rezultate upravljanja z delom in poslovanjem organizacij, še posebej pa rezultate odločanja o družbenih sredstvih, s katerimi, kakor s svojim in družbenim minulim delom, upravljajo delavci v temeljnih organizacijah.

Kongres odločno zahteva, da sta proizvodno delo in delo v težavnejših okoliščinah družbeno bolj cenjena in materialno bolj vrednotena. Opravila in naloge v materialni proizvodnji je treba materialno višje vrednotiti in družbeno višje ceniti glede na enako zahtevna administrativno-tehnična in podobna opravila. Tudi to mora prispevati k odločanju mladih rodov za proizvodne poklice v skladu s potrebami gospodarstva.

Kongres se hkrati zavzema za večje priznavanje in vrednotenje ustvarjalnosti, novatorstva in racionalizatorstva, njihovo nagradjevanje pa moramo čim bolj dosledno postaviti v odvisnost od prispevka k povečanju dohodka. Sprožiti je treba pobudo, da se

nadomestilo za ustvarjalnost upošteva v osebnem dohodku.

Kongres poudarja, da je mogoče in treba meriti in ocenjevati sleherni opravilo in nalogo, osebni dohodek pa pridobivati po delovnem prispevku.

Kongres poudarja, da je dosledno uresničevanje delitve po delu in rezultatih dela pregrada za uravnilovko in druge oblike pridobivanja osebnih dohodkov mimo rezultatov dela kakor tudi za nedelo, neopravičene izostanke, nedisciplino idr. Nujno je, da odločno izkoreninimo pojave privatizacije družbene lastnine, korupcije, podkupovanje, privilegije itd. in sprejemamo ustrezne zakonske in druge ukrepe, da bi jih zatrli.

Delegatsko odločanje

Tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije poudarja zgodovinski pomen delegatskega sistema, v katerem delavci, delovni ljudje in občani, organizirani v svojih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter družbeno-političnih organizacijah, po svojih delegacijah in delegatih in na temeljih socialističnega samoupravljanja neposredno in suvereno odločajo o bistvenih vprašanjih svojega življenja in dela ter o vseh družbenih zadevah.

Izhajajoč iz tega, da so razviti samoupravni odnosi v temeljni organizaciji in krajevni skupno-

sti pogoj za delovanje delegatskega sistema, opozarja kongres na potrebo:

— da delavci, delovni ljudje in občani na zbiorih in po drugih oblikah samoupravnega odločanja sprejemajo stališča in določajo smernice o najpomembnejših vprašanjih, o katerih odločajo v delavskih svetih, skupščinah krajevnih skupnosti in v delegatskem sistemu v celoti;

— da se delegacije kar najbolje organizirajo in usposablja kot samostojna telesa temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti, ki v stalnem stiku s svojo volilno bazo samoupravno in politično organizirane delovne ljudi in občane povezujejo v delegatske skupščine; pri tem je nujno zagotoviti delegacijam vse potrebne informacije in strokovno pomoč;

— da se opusti praksa, po kateri se delavski svet ukvarja samo z razporejanjem čistega dohodka in z delitvijo sredstev za osebne dohodke, druge delegacije pa z združevanjem sredstev za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb zunaj temeljne organizacije združenega dela;

— da se razvijajo delegatski odnosi in krajevni skupnosti in da se organizacije združenega dela in njihove delegacije neposredneje povezujejo s krajevno skupnostjo, saj se tu uresničujejo številni življenjski interesi delavcev in občanov, to pa jim v marsi-

čem zagotavlja standard in socialna varnost.

Vse organizirane družbene sile socializma se morajo vztrajno bojevati za novo prakso pri uresničevanju funkcij državne uprave — izvršnih in upravnih organov — in se vselej zavedati nevarnosti teženj, da se okrepi politična moč državnega aparata in da bi le-ta dobil oblast nad družbo.

Zagotoviti moramo takšne politične in pravne okoliščine, da bo država zares učinkovito in odgovorno, v interesu samoupravno združenega dela opravljala svoje funkcije oblasti in regulative ter prispevala h krepitvi družbene vloge in značaja organizacij združenega dela, krajevnih in interesnih skupnosti.

V naših družbenih razmerah mora državna uprava vse bolj postajati — neposredno in po delegatskih skupščinah — organizirana strokovna služba, ki rabi združenemu delu in za svoje delo odgovarja delegatski skupščini.

Širše možnosti za zaposlovanje

Kongres opozarja, da je treba ustvariti širše možnosti za produktivno zaposlovanje v gospodarstvu in družbenih dejavnostih. To je bistven element razvojne strategije ter družbeno-ekonomskega položaja in socialne varnosti delavcev. Obveznost in odgovornost vseh delavcev je, da ustvarjajo razmere za hitrejše zaposlovanje, posebno mladih in strokovno usposobljenih oseb in delavcev, ki se

vračajo z začasnega dela v tujini, pa tudi za usposabljanje oseb, ki niso popolnoma sposobne za delo, in za njihovo ustrezno zaposlitev. Istemu namenu mora rabi tudi ustvarjanje razmer za večjo gibljivost delavcev po vsej državi.

Večje zaposlovanje moramo doseči z boljšim izrabljanjem sedanjih zmogljivosti in z delom v več izmenah, kjerkoli je to ekonomsko utemeljeno, z zmanjševanjem dopolnilnega in nadurnega dela ter z upokojitvami, ki so za to izpolnjeni pogoji.

Kongres poudarja, da moramo za to, da bi nastale možnosti za bolj produktivno zaposlovanje, nujno hitreje preobraziti izobraževalni sistem, da bi odstranili pomembne razlike med strukturo izobraževanja mladine in potrebami združenega dela in vse družbe. Nujna je trdnost in neprekinjena povezanost organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti za zaposlovanje in vzgojno-izobraževalnih organizacij, vse zavaljo učinkovitega reševanja nezaposlenosti.

Z večjim materialnim in družbenim vrednotenjem proizvodnega dela in drugimi ukrepi kaže spodbujati odločanje mladine za deficitarne poklice in za prekvalifikacijo nezaposlenih delavcev ter njihovo večjo gibljivost.

Socialistična solidarnost in vzajemnost

Kongres poudarja, da je treba v skladu z ustavo SFRJ in pro-

gramskimi opredelitvami ZKJ nujno krepiti in razvijati ustrezne oblike socialistične solidarnosti in vzajemnosti. V zvezi s sedanjimi gospodarskimi težavami, ki zahtevajo veliko truda delavskega razreda, da bi jih premostili, in daljše prilaganje združenega dela težjim pogojem gospodarjenja, se kongres zavzema:

— za uveljavitev načela solidarnosti, kadar se posamezni deli delavskega razreda iz objektivnih razlogov znajdejo v ekonomskih težavah, hkrati pa nasprotuje teženjam, da bi pod plaščem solidarnosti pokrivali tudi slabo in neodgovorno delo, poslovanje in zgrešene investicijske in druge poslovne odločitve;

— za samoupravno dogovarjanje o zaščiti najnujnejšega osebnega in družinskega standarda delavcev z nizkimi osebnimi in družinskimi dohodki, v skladu s tem pa tudi za zaščito zajamčenih osebnih dohodkov. Prav tako se je treba dogovoriti o minimalnih ravneh zadovoljevanja posameznih skupnih potreb;

— za uvajanje ukrepov, ki bi zmanjšali in odpravili socialne razlike, kadar niso rezultati dela in ustvarjanja delovnih ljudi in občanov. Z davčno politiko kakor tudi z doslednim in odločnim delom davčnih in drugih organov je treba zagotoviti tudi obdavčitev doslej neevdatiranih dohodkov, ki pa predstavljajo vir neupravičenega bogatenja;

(Prihodnjič naprej)

skozi šolsko okno

Visoka, stara, rdeča stavba v eni ozkih izolskih ulic. Skorajda ne moreš zgrešiti, da je v njej šola. V vseh mestih in vaseh so bile nekoč v takih velikih, starih, rdečih stavbah šole. Zmeraj manj jih je in tudi ta, na Gregorčičevi 21 v Izoli, ki smo jo obiskali, je le prav zunaj taka, kakršne so bile nekdaj šole. Notranjost je preurejena, pa tudi življenje v njej je povsem drugačno, kot pa je bilo pred leti. V stari, rdeči stavbi sredi Izole se stikajo kar tri šole. V vseh poučujejo v italijanščini. Ena je osnovna šola Dante Alighieri, druga je ekonomska in tretja poklicna oblačilna in kovinarska šola.

Ob našem obisku nas je zanimala predvsem prva osnovna šola z italijanskim učnim jezikom. O življenju in delu v njej smo se pogovarjali z ravnateljem Giuseppom Debernardi. Povod za naš obisk in pogovor je bilo pravzaprav Žagarjevo priznanje, ki ga je prejela šola za svoje delo letos, prepričali pa smo se, da jo je vredno obiskati, četudi tega visokega priznanja ne bi bila dobila. Najprej nas je seveda zanimalo, kako usklajujejo delo vseh treh šol, saj kljub temu da nimajo veliko učencev, v starem šolskem poslopju ni veliko prostora.

Ravnatelj Giuseppe Debernardi pravi: »Učnike je težko usklajevati, saj poučujejo nekateri učitelji naše šole tudi na drugih dveh šolah. Težav s prostori imamo zdaj veliko manj, saj smo pred tremi leti nekatere učilnice preuredili, na podstrešju smo naredili delavnico za tehnični pouk in prostor za nekatere interesne dejavnosti, v središču šole pa smo spremenili hodnik v lepo knjižnico. V njej in v njeni neposredni okolici poteka vse naše delo, vsa dejavnost se steka h knjižnici. Vse tri šole z gledno sodelujejo in lahko rečem, da smo zelo dobri sosedje.«

Osnovna šola Dante Alighieri je prešla na celodnevno organi-

zacijo življenja in dela leta 1978. Glavni motiv za to niso bile toliko potrebe po varstvu, urejeni prehrani učencev, nadaljevanje in višja stopnja podaljšane bivanja. V prehodu na celodnevno šolo so v Izoli videli predvsem možnost in priložnost za modernizacijo celotnega vzgojno-izobraževalnega procesa. Tako niso spremenili le organizacije dela, pač pa predvsem vsebino. V šoli imajo zdaj več časa za delo z učenci, pa ne le pri pouku, temveč predvsem pri interesnih dejavnostih, krožkih, v usmerjenem in neusmerjenem prostem času. Ravnatelj pripoveduje: »Zlasti na začetku, ko smo začeli celodnevno delo, smo imeli veliko težav. Slovensko zasnovano celodnevno osnovno šolo smo morali prilagoditi, presaditi v naše razmere, in jo prilagoditi možnostim, v katerih dela naša šola. Imamo le 47 učencev, število letih pa je v vsakem oddelku različno. Tako imamo v drugem razredu le dva učenca, sicer pa je v razredih največ po osem učencev. Že samostojno učenje je organizirano nekoliko drugače kot v slovenskih celodnevni osnovnih šolah. Majhno število otrok v oddelkih omogoča bolj prožno organizacijo vsega dela na šoli. Tako se vsak ponedeljek zberemo učitelji in učenci na skupni

konferenci, kjer razredne skupnosti poročajo o delu, ki so ga opravile v preteklem tednu, nato pa skupaj zasnujemo načrte dela za naslednji teden. Te skupne konference so nastale iz potrebe po socializaciji našega, učiteljevega dela in iz želje, da bi tudi učenci sodelovali pri nastajanju in vrednotenju programov.«

Pri pogovoru o delu in življenju celodnevne osnovne šole z italijanskim učnim jezikom seveda nismo mogli mimo primerjav s slovenskimi celodnevni osnovnimi šolami. O teh se je na območnih posvetih o nadaljnjem razvoju celodnevne osnovne šole izkristaliziralo že znano mnenje, da učitelji niso dovolj usposobljeni za delo, ki ga zahteva zasnova take šole. Kadrovske šole ne dajejo dovolj znanja za organizacijo samostojnega učenja, za vodenje interesnih dejavnosti, za rekreativne dejavnosti. Je na osnovni šoli Dante Alighieri drugače?

Giuseppe Debernardi pravi: »Ne bistveno. Učitelji, ki učijo na naši šoli, prihajajo iz istih kadrovskih šol kot njihovi slovenski tovariši, zato imajo enake težave. Ugotavljamo, da naši učitelji niso strokovno usposobljeni za vodenje in animiranje prostega časa učencev. Tako skušamo to vrzel zapolniti z internim strokovnim usposabljanjem in poglobiti svoje znanje. Imeli smo tudi seminarje o skupinski dinamiki. Zdaj ugotavljamo, da imajo učitelji uspehe le tedaj, če so zavzeti za to obliko dela in imajo zanjo tudi smisel. Prav tako je seveda pri interesnih dejavnostih, le da je pri teh po-

membnejša strokovnost. Če ima učitelj poleg strokovnosti vsaj nekoliko smisla za delo z otroki na samoupravni podlagi, potem je uspeh zagotovljen.«

Malo učencev — veliko dejavnosti

Osnovna šola Dante Alighieri je dobila Žagarjevo priznanje tudi za svoje uspehe pri interesnih dejavnostih. Tudi pri tem se kažejo značilne posebnosti osnovne šole z majhnim številom učencev. Ker so skupine zelo majhne, sodeluje vsak učenec kar v treh dejavnostih prostega časa. Učenec naj bi izbral eno družboslovno dejavnost, druga naj bi bila bolj proizvodno tehnična, tretja pa športno-rekreativna. Na šoli imajo kar štirinajst interesnih dejavnosti, večkrat pa ugotavljajo, da jih majhne skupine celo ovirajo pri organizaciji dela. Če bi imeli dovolj učencev, bi bili njihovi uspehi — tako so v šoli prepričani, še večji. Ponosni so na majhno delavnico na podstrešju, v kateri obdelujejo učenci les in v zadnjem času tudi plastiko. Imajo celo nekaj kooperacijskih dogovorov z organizacijami združenega dela, ki so jih navezali na željo in pobudo učencev. Učenci sestavljajo predmete iz plastike, pridobivajo si spretnosti, spoznavajo proizvodno delo, pa tudi nekaj denarja zaslužijo za izlete in druge potrebe šolske skupnosti.

V obrazložitvi Žagarjevega priznanja piše, da osnovna šola z italijanskim učnim jezikom Dante Alighieri iz Izole izredno

dobro sodeluje z drugimi osnovnimi šolami v občini, s šolami z italijanskim učnim jezikom na Hrvaškem in s šolami v Italiji. Giuseppe Debernardi: »Naredili smo resne načrte za delo in po teh poteka sodelovanje z vsemi šolami. Posebno tesno sodelujemo z osnovno šolo Vojka Šmuc v Izoli — tako učitelji, kot učenci. Učenci naše šole so bili letos teden dni pri pouku v osnovni šoli Vojka Šmuc, nekateri njihovi učenci pa so se za teden dni vključili v življenje in delo naše šole. Zadovoljni so bili prav vsi, in to svoje doživljajo tudi lepo ocenili. Tako učenci kot učitelji so ugotovili, da so le majhne razlike v znanju, načinu dela, pa tudi v učnih načrtih obeh šol. Kar pa zadeva povezavo naše šole s krajem, naj omenim predvsem izredno dobro sodelovanje s samoupravno interesno skupnostjo za prosveto in kulturo italijanske narodnosti v Izoli. Le-to je tako tesno, da je včasih težko ločiti, kje se konča dejavnost naše šole in kje se začne dejavnost te skupnosti.«

Nič več po starem

Veliko sodelujemo s posamezniki, z občani — tudi to je ena od značilnosti naše šole. Naši učenci, ki delajo svoje majhne raziskave o problematiki našega kraja in okolja, dobro sodelujejo zlasti s posamezniki. Tudi sodelovanje z družbeno-političnimi organizacijami v Izoli in z organizacijami združenega dela je uspešno. Samoupravnih sporazumov o sodelovanju sicer še nimamo, saj še zmeraj iščemo

boljše oblike povezovanja in sodelovanja. Posebej naj omenim naše stalno sodelovanje s strokovnjaki na Morski biološki postaji v Portorožu. Naši učenci jih obiskujejo, se seznanjajo z njihovim delom in nato svoje delo na šoli nadaljujejo.«

Veliko lepega smo zvedeli ob našem obisku na osnovni šoli Dante Alighieri v Izoli, pa saj drugega tudi pričakovali nismo. Delavci na šoli pa tudi slabosti ne skrivajo. Ravnatelj pravi: »Res se lahko pohvalimo, da imamo precej zelo zavzetih in dobrih delavcev. Namenoma pravim 'delavcev' na šoli, saj so uspehi šole veliko odvisni tudi od delavcev na tehničnem področju, ki pripevajo k dobremu delu in ozračju v vzgojno-izobraževalni organizaciji. Vsi pa seveda niso in tudi ne morejo biti tako navdušeni, kot bi želeli. Nekoliko nas tare seveda tudi to, da je učencev malo to nam posebno pri organizaciji dela na šoli večkrat povzroča glavobole. Pestil nas tudi pomanjkanje prostora, predvsem večnamenskega, takega za proslave in prireditve. Upamo, da bomo kmalu dobili pokrito dvoristo, ko bomo preselili oddelke VVZ v sosednjo stavbo. Telovadnico smo si uredili v nekdanji sosednji cerkvi, in kot vidite, se kar dobro znajdemo. Predvsem pa nihče od nas ne bi želel nazaj, na poldnevno organizacijo pouka, saj so se učitelji zvišali v novi način dela, pa tudi starši in učenci so zadovoljni z njim.

JASNA TEPINA

Šola — del terapije

Ob 30. obletnici delovanja osnovne šole pri ortopedski bolnišnici Valdoltra

Konec junija so učenci in učitelji v bolnišnici Valdoltra proslavili 30 let delovanja šole. V tej šoli se vzgajajo in izobražujejo osnovnošolci, ki prihajajo na bolnišnično zdravljenje z vseh območij Slovenije ali natančneje iz osnovnih šol in organizacij za uposabljanje — šol s prilagojenim programom.

Šola je bila ustanovljena v šempetrski bolnišnici pri Novi Gorici. Tedanji ravnatelj prof. dr. Franc Drganc si je s sodelavci prizadeval, da bi ustanovili šolo zaradi otrok — bolnikov z dolgotrajnim zdravljenjem. V začetku je poučevala otroke le Regina Stular, ki je poskrbela za registracijo šole in postala njena prva ravnateljica. Za učilnice so uporabljali takrat le bolniške sobe. Za šolo je materialno skrbela bolnišnica. Leta 1953 pa so prišle nove učiteljice in tako se je začel normalen pouk od prvega do četrtega razreda. Učence iz tedanje nižje gimnazije so učiteljice le inštruirale. Ob koncu šolskega leta so morali učenci opravljati izpite pred komisijo šempetrske gimnazije — to pa je bilo za mlade bolnike zelo naporno. Še isto leto je prevzel skrb za šolo svet za prosveto in kulturo v Novi Gorici in tako je postala šola samostojna ustanova v bolnišnici. Leta 1956 so vse bolnike iz Šempetra preselili v tokrat že urejeno bolnišnico za kostna in sklepna obolenja v Valdoltra. S temi se je seveda preselila tudi šola, za katero je prevzel skrb svet za prosveto in kulturo okraja Koper. Ustanovitelske pravice je kasneje prevzel IS SRS zato, ker je bilo s Primorskega le 6 % učencev. Šola je postala tako republiška ustanova, financirala pa jo je Izobraževalna skupnost Slovenije.

Osnovna šola pri Ortopedski bolnišnici Valdoltra je zdaj eno

vita samostojna organizacija združenega dela, v kateri združuje delo enajst delavcev. Člani delovne skupnosti upravljajo šolo neposredno na zborih delavcev, skupaj z delegati družbene skupnosti. Občasno jim pomagajo pri delu strokovni delavci Vzgojne posvetovalnice in Skupnosti za zaposlovanje iz Kopra. Delavci sodelujejo kot delegati v Društvu defektologov Slovenije, v sekciji FIBO, v Skupnosti organizacij za usposabljanje in različnih samoupravnih interesnih skupnostih.

Bolnišnica — za pouk in dejavnosti

Učenci obiskujejo pouk od prvega do osmega razreda. Pri bolnišnici deluje tudi predšolski oddelk. Za otroke skrbijo štiri vzgojiteljice, ki združujejo delo v bolnišnici. Tudi te otroke vključujemo v program vzgoje in izobraževanja v 120-urni mali šoli, ki jo vodi strokovna delavka šole po predpisanem programu.

V sedanjem otroškem oddelku je 90 postelj. V teh je 10 do 15 predšolskih otrok, 60 do 70 osnovnošolskih otrok in 10 do 15 mladostnikov, ki so že končali osnovno šolo. Za zdravje mladih bolnikov skrbijo trije zdravniki ortopedi, medicinske sestre, fizioterapevti in drugi delavci bolnišnice. Na voljo imajo bazen z ogrevano morskovo vodo, telovadnico in druge ortopedске pripomočke. Zaradi novih in sodobnih metod zdravljenja se je čas hospitalizacije v zadnjih letih močno skrajšal, zato se učenci tudi v šoli pogosto menjavajo.

Devetdeset odstotkov učencev je intelektualno povprečno sposobnih, približno 10 % pa laže duševno prizadetih. Pouk za intelektualno povprečne učence poteka po predpisanem pred-

Ritmična točka

metniku in učnih načrtih, ki veljajo za vse osnovne šole v Sloveniji. Za lažje duševno prizadete pa imamo prilagojen program. Te vključujemo k pouku od 1. do 5. razreda, ker je na tej stopnji organiziran razredni pouk, ki najbolj ustreza poučevanju duševno prizadetih otrok.

Stopnja mobilnosti učencev je odvisna od vrste intenzivnosti or-

topedskega obolenja, ki je lahko prirojeno ali pridobljeno. Približno 30 % jih mora k pouku voziti osebe bolnišnice. Učenci sledijo pouku v učilnicah na ležalkah ali na ortopedskih vozičkih. Okoli 10 % učencev mora po operativnih posegih ležati. Zato ne morejo biti pri pouku v učilnicah, ampak jih poučujejo učitelji ob posteljah, da ne bi preveč zao-

Razstava ob mednarodnem letu invalidov

stali pri učni snovi. Večina otrok ima okvarjen lokomotorični aparat — poškodovane kosti, hrbtenico in kolke. Največ otrok je obolenih za skoliozo, miopatijo, distrofijo in osteomielitisom.

Na šoli imamo tudi oddelk podaljšane bivanja, v katerega uvajamo tudi prvine celodnevne šole po novem zakonu o osnovni šoli. Zaradi posebnih razmer so v celodnevnem bivanju vsi učenci. V bistvu gre za organizirano pedagoško dejavnost v času, ko otroci niso pri pouku v učilnicah. Učencem posamično pomagamo pri učenju in pisanju domačih nalog in samostojnem učenju. Pouk ob posteljah poteka z operiranimi učenci, za vse pa organiziramo različne interesne dejavnosti, v katerih učenci zelo radi sodelujejo. Pogosto sodelujemo in se povezujemo s sosednjimi šolami z obalnega območja in bližnjega zamejstva, ki večkrat obiščejo naše učence in jih razvešijo s primernim sporedom in z darili. Šola se povezuje tudi z matičnimi šolami učencev, tako da se seznanijo z učnim uspehom in njegovimi posebnostmi in pošilja poročila o doseženem uspehu, ko je učenec odpuščen iz bolnišnice.

Premalo prostora za učenje

Odkar je Skupnost za zaposlovanje iz Kopra vpeljala v osnovne šole poklicno usmerjanje, opravljamo ta dejavnost tudi pri nas. Od preprostih nasvetov smo prešli k načrtnemu poklicnemu usmerjanju. Za to uporabljamo številne oblike: od individualnih pogovorov z učenci in starši, anketiranja in testiranja, predavanj, ogledov filmov o poklicih, do posameznih informacij. Večina učencev nadaljuje šolanje na srednjih in poklicnih šolah, težje prizadeti pa nadaljujejo usposabljanje v Zavodu za invalidno mladino v Kamniku,

kjer se izučijo različnih poklicev.

Na šoli uspešno delujeta tudi organizacija ZSMS in zveza pionirjev, v okviru teh pa delujejo učenci v različnih interesnih dejavnostih. V vsakdanjem življenju in delu tesno sodelujemo z Ortopedsko bolnišnico Valdoltra, saj imamo tudi skupno organizacijo Zveze sindikatov in OO ZKS. Šola prireja različne prireditve in proslave ob državnih in kulturnih praznikih tudi za delavce bolnice in odrasle paciente. Šola ima dokaj bogato zbirko učil in učnih pripomočkov, za kar gre zahvala Izobraževalni skupnosti Slovenije, ki financira vsa dejavnosti naše šole. Imamo skoraj vsa potrebna sodobna avdiovizualna sredstva, med drugim tudi fonolaboratorij za pouk tujih jezikov. Vsa učila hranimo v prenapolnjenih omarah, kar na bolniških hodnikih. Žal je šola že več let utesnjena le v štirih učilnicah, kjer poteka pouk ves dan, v izmenah. Pouk tujih jezikov in interesne dejavnosti moramo imeti — zaradi pomanjkanja prostorov — tudi v zbornici. Zato smo v osnutke srednjoročnega načrta vpisali tudi gradnjo nove šole, žal pa smo morali zaradi omejitve naložb, ta načrt opustiti.

Zdravniki in pedagoški delavci menimo, da je šola v bolnišnici nujno potrebna, ker je tudi del zdravstvene terapije.

Za dosežene uspehe je šola dobila več priznanj od občinskih in republiških družbeno-političnih organizacij.

Ob letošnjem jubileju pa je na akademiji, ki je bila v počastitev mednarodnega leta invalidov v Kopru, šola dobila priznanje za dolgoletno delo na področju usposabljanja invalidne mladine. Podelil ji ga je medobčinski svet SZDL Koper.

FRANC KOPRIVEC

Kako bolje organizirati učenje v domovih

O učnih in vzgojnih problemih učencev v domu dobiva javnost le skoje in enostranske informacije. Kolikor jih je, jih razširjajo glavni učenci sami. Le-te pa so večinoma preveč osebno obarvane, zato si je le na njihovi podlagi težko ustvariti resnično podobo o življenju in delu v domu.

Iz obširne vzgojne problematike objavljamo krajši zapis o težavah, ki nastajajo pri organizaciji uspešnega učenja v nekem domu.

Poglaviti namen učenčevega bivanja v domu je učenje, usposobitev za poklic pa njegova temeljna naloga. Tudi starši in širša družbena skupnost se zelo zavzemajo za to, da bi opravili posamezniki te naloge čimbolje in čim hitreje. Več je socialnih in drugih razlogov, zaradi katerih morejo posamezniki uresničevati teh nalog tako, kot bi želeli. V domu je veliko učencev različnih šol in strok, različnih sposobnosti, delovnih navad, interesov, spolov, narodnosti... V tako velikem in raznoterem kolektivu mladim ljudem je že sama organizacija uspešnega učenja zelo težavna. Klasične oblike individualnega, tihega učenja v učilnicah pod nadzorom vzgojiteljev niso več priljubljene. Učilnice se hitro naveličajo učenci in vzgojitelji. Enim ni všeč, ker ne smejo v

njih sproščeno komunicirati z drugimi učenci, drugim zato, ker se v večji družbi in pomanjkljivi tišini ne morejo nikoli prav zbrati za učenje. Vsi želijo, da bi bil v učilnici mir, pa tudi to, da bi med seboj sodelovali in da bi jim kdo pomagal. Želje so vselej take, da vsem učencem ni mogoče ustreči. Učilnice utrjujejo tudi vzgojitelji. Potrebe po zagotavljanju ustaljenega reda v njih jih postavlja v vlogo nadzorika — tega pa nimajo radi. Vsi v učilnici zelo težko usklajujejo svoje želje in potrebe.

Sproščeno, neorganizirano učenje po spalnicah imajo učenci še najraje. V njih se učijo ali pa ne, njihova samozavest je premajhna, nadzorstvo in vodstvo vzgojiteljev pa zelo otežuje. Niti prva niti druga oblika učenja ne zbuja pri učencih potrebnega zanimanja in veselja za delo. Distraktorji uspešnega učenja in slabi zgledi so po vseh učnih prostorih močnejši od motivacijskih prizadevanj vzgojiteljev. Na pogoste spodbudne besede pa tudi grožnje in kazni se učenci čedalje slabše odzivajo. Prave spodbude dobijo le v dobro organiziranem učenju pa naj bo to v učilnici ali delovni skupini. Pogoste motivacije za učenje niso uspešne, če vzgojitelji ne zagotovijo učencem tudi potrebnih možnosti za uspešno delo. Pri tem jim je po-

trebna pomoč vseh članov vodstva vzgojne skupine OO ZSMS, starešin, sposobnejših posameznikov... Iz teh učencev oblikuje vzgojitelj dejavno, zdravo jedro vzgojne skupine, ki mu pri delu pomaga, v njegovi odsotnosti pa ga tudi nadomešča. Če učencem ne zaupamo nobenih nalog, ne čutijo nobenih dolžnosti in soodgovornosti, skupina je razpuščena in bolj težko vodljiva. Zaradi opisanih težav se zavzemamo za drugačno organizacijo učenja v domu.

Predvideni čas za učenje naj bi imel dva dela: del za individualno in del za skupinsko učenje. Vsi učenci naj bi v prvem delu učne ure individualno proučevali učno snov v učilnicah pod vodstvom vzgojiteljev. Zapisovali in podčrtavali naj bi tudi nerazumljive odlomke iz učne snovi in nanje opozarjali vzgojitelje. Le-ta pa bi jih ob koncu prvega dela učne ure posredoval vsem učencem v učilnici, da bi mu na podlagi njih pomagali izoblikovati ustrezne delovne skupine za skupinsko učenje v drugem delu učne ure. Vzgojitelj ne bi bil več samo nadzornik v učilnici, temveč aktivni vodja in usklajevalec učnega procesa. Učenci, ki bi želeli še nadalje delati individualno, bi ostali v učilnici. Delovne skupine učencev naj bi se torej oblikovale po konkretnih potrebah po medsebojni pomoči in sodelovanju. Dosedanje skupine po spalnicah niso imele skoraj nikoli postavljenih skupnih nalog in ciljev, zato so se posamezniki večkrat bolj motili kot pa si pomagali.

Predlagali smo, naj bi se vsi učenci v prvem delu učne ure zbrali v učilnici, kjer bi individualno proučevali učno snov. To bi bilo potrebno že zato, da bi učence po spalnicah predramili in pripravili na resno delo. V istem prostoru, kjer so prej spali, poležavali, se zabavali, ne morejo začeti resno delati. Prilaganje na nove razmere traja včasih kar celo uro in tudi več. Hkrati, ko se en član take skupine učil, drugi poslušal tranzistor, tretji leži na postelji...

Učenci doma vedno čutijo potrebo po medsebojni pomoči in sodelovanju pri učenju. Ponašajo si iščejo tako pomoč učenci kar sami. Pri organiziranem skupinskem učenju bi lahko bila ta bolj učinkovita in smotrna, ker bi jo prejemale več učencev hkrati.

Pri vsakodnevem oblikovanju delovnih skupin bodo v nekaterih primerih izražene želje, da bi posamezne skupine sestav-

ljali vedno isti učenci. To bi bile spet skupine učencev iz posameznih spalnic, ki so že doslej pokazale nizko delovno zavest in slabe delovne učinke. Obstoj takih skupin naj bi v prihodnje opravičevalo samo resno vodstvo, resno delo in dobri delovni dosežki. Posamezniki, ki ne bodo pokazali v nobeni skupini potrebne zavzetosti za resno delo, naj bi se več časa učili pod vodstvom in nadzorstvom vzgojiteljev v učilnicah.

Kadarkoli vprašujemo po vzrokih za učni neuspeh učencev med šolskim letom, prejemo od učiteljev, vzgojiteljev in učencev samih enake odgovore. Vsi trdijo, da so vzroki za učni neuspeh v pomanjkljivi prizadevnosti učencev pri učenju. Menimo, da je v tem velik del resnice. Res pa je tudi to, da imata pomanjkljiva prizadevnost ali lenoba tudi svoje vzroke. Sistem dela, ki omogoča množično lenarjenje, ni pravilen.

Sprejemanje ukrepov za izboljšanje stanja ni težko opravilo. Težavno pa je uresničevanje. Čim začno soodgovorni sodelavci popuščati v svoji doslednosti, solidarnosti in aktivnosti pri uresničevanju sprejetih dogovorov, se celotna zgradba ukrepov takoj poruši in v domu zavlada spet razmere, ki jih izsilijo učenci.

ALOJZ MOKRIN

Preverjanje in ocenjevanje znanja — pravno in pedagoško vprašanje

(Odmev na članek tov. Medveša v PD, 22. 6. 1981, št. 12)

K pravnemu obravnavanju problema, kot ga opredeljuje avtor v omenjenem članku, ni kaj dodati, razen žalostne ugotovitve, da je tudi našo, čeprav najnovejšo zakonodajo, prehitel čas.

Ne moremo se odlepiti od srednjeveške zasnovane tehnike preverjanja znanja, ki je temeljilo na reproduciranju dogem, zdajšnje pa temelji na navajanju dejstev, definicij, teorij, podatkov in zakonitosti. V tem se tudi kaže inertnost naše pedagoške teorije.

Povsem drugače pa je z avtorjevo pedagoško razlago preverjanja in ocenjevanja znanja. To povezujem z določilom pravilnika o ocenjevanju, da mora imeti učenec v ocenjevalnem ob-

dobju najmanj dve oceni, od teh pa eno ustno.

Oglejmo si dva tipična načina preverjanja znanja:

— v ocenjevalnem obdobju učenca najmanj enkrat ustno vprašamo za oceno;

— vse ocenjevalno obdobje sproti, frontalno preverjamo znanje. Pod frontalnim preverjanjem znanja mislim operacionalizirano oblikovano vprašanje, ki jih postavljamo vsem učencem v razredu. To so vprašanja, ki so oblikovana tako, da zahtevajo odgovori nanje ustrezne miselne procese.

Bralci naj sami presodijo o bolj ali manj pedagoškem, psihološkem in humanem preverjanju znanja glede na navedene sestavine kakovosti, ki so ali niso zajete v omenjenih dveh načinih.

Preverite, kateri izmed obeh načinov omogoča:

— sprotno povratno informiranje učencev in učitelja o znanju,

— nenehno učenje nove učne snovi na preverjenem poprejšnjem znanju;

— odpravljanje kampanjskega preverjanja znanja in s tem povezanega kampanjskega učenja za oceno;

— odpravljanje ozračja ispravevanja s tem, da postane tak način vsakdanja praksa;

— zelo hitro popravljanje negativnih ocen (ni treba čakati, ali bo ostalo še kaj časa (motivacija), ko bodo že vsi vprašani individualno);

— sodelovanje vseh učencev pri preverjanju znanja, ne samo tistega, ki je vprašan (kaj delajo drugi medtem, ko se ukvarjamo s posameznikom?);

— vztrajno čakanje na odgovore, ki ustrezajo vprašanju (to omogoča vprašanemu učencem, da sproti zvedo, v čem so se zmotili, hkrati pa prispeva k objektiviziranju ocene);

— objektiviziranje ocene glede na statistično zakonitost »veliko števil« (analogno bi pomenilo veliko »mini« ocen itd.);

Verjetno ne bo težko presoditi, da ima sprotno, frontalno preverjanje resničnega znanja toliko prednosti, da bi ga kazalo uvesti načrtno; pri tem se zavemo tudi nekaterih pomanjkljivosti. Precej teh je mogoče odpraviti s kombiniranjem pisnega pa tudi individualnega preverjanja znanja. Gotovo je, da zahteva tak način bolj kakovostno delo učitelja in sprotno učenje učencev. To pa nam žal »ne diši preveč«, zato se zatekamo k lažnemu pedagoškemu opravičevanju, češ da učence nenehno strahujejo s oceno. To bi analogno pomenilo, da nas pri opravljanju našega dela ne bi smelo skrbeti, ali bomo uspešni.

BRANIMIR LORENČIČ

Pridite in se prepričajte!

S prikritim lažnim strinjanjem govorimo o enakopravnem položaju učiteljev razredne in predmetne stopnje z učitelji, ki delajo v oddelkih podaljšanega bivanja. Ideje o enakopravnosti so velikokrat le oguljene fraze, ki so v praksi vse prej kot resnične.

Učitelju v podaljšanem bivanju podkivajo starši in drugi poklicni tovariši razne pripombe o neuspehih, neuresničevanju nalog in celo očitke o neizpolnjenem 42-urnem delovnem tednu. Lahko je govoriti, teže storiti. Ko bi se »kritiki« postavili na mesto prizadetega, bi trikrat premislili, preden bi kaj očitali.

V oddelkih podaljšanega bivanja na predmetni stopnji so v glavnem slabši ali zelo slab, problematični učenci. Teh pa ni malo. Tako se npr. znajde v enem oddelku podaljšanega bivanja na predmetni stopnji petindvajset učencev, vemo pa, da bi bilo delo v teh oddelkih učinkovito le, če bi bilo v njih največ petnajst učencev. Delo se še oteži, če oddelke ni čist (kar naj bi bil!), pač pa ga sestavljajo učenci petih, šestih, sedmih in osmih razredov, torej mlade osebnosti, ki se razlikujejo ne le po individualnih lastnostih, ampak tudi po stopnji umske in telesne zrelosti. In vsakemu izmed njih mora učitelj v podaljšanem bivanju pregledati domače naloge ali jih celo prej ponovno razložiti, nadzorovati mora samostojno učenje učencev, z najslabšimi mora individualno utrjevati snov, sledi še preverjanje naučene snovi in morda spet morebitna ponovna razlaga, čeprav bi si za to morali vzeti več časa tudi učitelji pri pouku nekaterih predmetov. Vsi pa vemo, koliko domačih nalog in koliko novih informacij se nakopiči v enem šolskem dnevu. Skrb in dolžnost učiteljev v podaljšanem bivanju pa je, da tistih 25 bolj ali manj slabih učencev v pičlih štirih šolskih urah (odšteti moramo prosti čas) vse to opravi, da jih nauči. Ali se zavedamo, da to ni malenkost, vredna preziranja? Morda bi bili na marsikateri šoli učitelji v podaljšanem biva-

nju bolj zadovoljni, če bi imeli vsaj zagotovljene materialne možnosti, ki so eden temeljnih pogojev za uspešno delo. Tako pa marsikje učitelj nima niti vseh učbenikov, kaj šele opremljenega prostora ali celo dveh, da bi v enem učenci lahko glasno utrjevali snov in ne bi ovirali drugih, ki pišejo domače naloge, poslušajo dodatno razlago ali se tiho učijo.

Na ocenjevalnih konferencah pa se ponavadi zgrne nad učitelja podaljšanega bivanja kopica dvomov, vprašanj in nezaupanja v njegove sposobnosti češ, kako je sploh mogoče, da ima učenec, ki je v podaljšanem bivanju negativno oceno iz tega ali onega predmeta, ko pa bi oddelki podaljšanega bivanja morali prispevati levji delež pri osipu negativnih ocen?! Kako da se vendar učitelj v podaljšanem bivanju ne posveča dovolj individualizaciji, saj v tem primeru zagotovo ne bi bilo nezadostnih uspehov?!

Res — kako?!

Kako naj učitelji podaljšanega bivanja uresničujejo individualizacijo? Ob petindvajsetih učencih? Ob kombiniranih oddelkih vse predmetne stopnje? Ob najmanjših materialnih možnostih? Ob vrednotenju prostega časa, ki je sestavna in enakovredna pedagoška dejavnost? Ob kopici domačih nalog in nove snovi? Ob takšni nekonstruktivni kritiki?!

Pridite, tovariši kolegi, ki tako radi razvrednotite delo učiteljev v podaljšanem bivanju, in spoznajte te in še kakšne druge težave tudi v praksi, pa boste razumeli, zakaj vseh petindvajset učencev ne more popraviti nezadostnih ocen. Morda boste vendarle spoznali, da niso krivi le učitelji podaljšanega bivanja, pač pa morda celo vi, ali starši, ali učenci.

Tovariši svetovalci, pridite, in se prepričajte, v kakšnih razmerah delajo nekateri učitelji v podaljšanem bivanju! Prepričajte se, kako formalni so včasih zakoni.

SONJA STUPAN

Prvi vtisi, prva razočaranja

Ko sem te dni prisluhnil mladim, ki so prvič prestopili prag osnovne ali srednje šole, in poslušal njihove vtise ob prvem srečanju s tistimi, ki jih bodo vodili in oblikovali, mi je bilo včasih prijetno pri srcu, včasih pa me je zazeblu.

Kaj pomeni otroku prehod iz predšolske dobe in male šole v »tapravo« šolo, lahko razberemo morda sami iz svojih spominov, predvsem pa iz nemirnega pričakovanja otrok, iz njihovih svetlečih oči, v katerih je tudi nekaj tesnobe, ko se zberejo prvi dan v šoli.

Kako je bilo prvič v šoli? »Lepo, krasno, imenito! Imamo tako dobro tovarišico. O tolikih stvarih smo se že pogovarili,« je pripovedoval tak nadobuden ciciban, drugi pa so mu prikimali. V njihovih očeh vidim veselje ob pričakovanju toliko novega in lepega, kar bo prineslo novo življenjsko obdobje. Le kdo bi mogel poplačati naše elementarke za to njihovo odprto srce, vedrino in samozavest, ki jo dajo otrokom že ob samem vstopu v šolo!

Prehod iz osnovne šole v srednje izobraževanje je prav tako nekaj velikega in slovesnega. Greš nasproti novemu življenjskemu obdobju — pravi mladosti, nasproti izbranemu poklicu. Zapuščaš osnovno šolo, kjer ti je že vse znano in domače, in vstopaš v novo, še tujo šolo, med neznane sošolce. Prvič se srečaš z učitelji in ozračjem v šoli, ki te bodo spremljali nekaj let in odločali o tvoji življenjski poti.

Kako je bilo prvi dan v šoli, sem vprašal mlade, ki so se razkropili iz prejenotne družine na več različnih srednjih šol?

V njihovih odgovorih ni bilo ne vedrine, ne navdušenja. »Bo že kako šlo, po prvem dnevu ne moremo soditi.« Za začetek so nas nadrla. »Pri nas so bili z nami še kar prijazni.« »Nam je razrednika naslikal v samih temnih barvah, kaj vse nas čaka.« Tako so se zvrstili vtisi, več slabih kot dobrih. Morda je bil tega kriv naključni vzorec učencev? Kakorkoli: videti je, da le malokje vedo, kaj je pedagoški optimi-

zem, čut za mladostnika in človeška širina. In to se je pokazalo tudi pri hladnem sprejemu novincev v srednje šole, v svarilnih nagovorih, morda celo v prikritih grožnjah.

Zakaj tako? Zato ker so učitelji taki? Prav gotovo ne. Ker so mladostniki taki, da moraš z njimi tako ravnati? Tudi v to ne verjamem!

Se je morda dediščina stare šole in starih družbenih odnosov tako zelo zakoreninila v našo šolo, da se nam vsiljuje kot maska, ki si jo nadenemo celo, ko sprejemamo novince? Ali ne bi bilo bolj naravno, našim časom, družbenim odnosom in pričakovanjem mladih primereno, če bi pri prvem srečanju prevladali resni, a vedri in optimistični pogovori, ki bi ustvarili globlje vezi medsebojnega zaupanja in sodelovanja, iz katerih raste prepričanje, da bomo s skupnimi prizadevanji zmogli vse težave, ki jih bo prineslo s seboj novo šolsko leto, novo življenjsko obdobje?

srečanja spomini

Preveč je na svetu dolgočasnih, medlih ljudi, zato se tem bolj razveseliš človeka, ki se predaja delu z navdušenjem, ki ga nenehno vodi želja po sprejemanju, ustvarjanju, razdajanju. Taka je slavistka Berta Golobova, učiteljica slovenskega jezika, zdaj pa lektorica na ljubljanski televiziji.

Ker za sodoben pouk niso dovolj le novi učni načrti, učna sredstva in učbeniki, ampak je pomembno predvsem to, kako učitelj uči, motivira, je dragocen vsakdo, ki je bil uspešen v svoji praksi in ki hoče-naše delo obogatiti s svojimi izkušnjami. Prav zato smo tudi zaprosili Berto Golobovo za tale pogovor.

Učitelji smo prepričani, da je naš poklic eden izmed najtežjih. Kakšen je vaš spomin na učiteljevanje?

— Cankar je rekel: Vse blagoslove tebi, Ljubljana! Besede porabljam za svojih dvesto učiteljskih let na osnovni šoli v Predvoru in na Pedagoški akademiji v Ljubljani. V šoli mi ni bilo nobeno delo pretežno in noben načrt prezahteven. Tudi nobenih reform se nisem bala in se tudi današnjih ne bi. Posredovala bi drugim tisto, kar je potrebno, in tako, da je privlačno.

Nekaj let ste delali tudi v knjižnici v Kranju.

— To je bilo zanimivo življenjsko obdobje, ko sem se znašla v okolju, kamor nisem nikdar nameravala in si nikoli želela, zato tudi nisem dolgo zdržala. Vendar je to zgolj osebna izkušnja. Gledano objektivno, so knjižnice pomembna kulturna žarišča.

Zdaj ste lektorica na televiziji. Menda to ni ravno najbolj hvaležno in mikavno delo.

— Najbolje, če se izrazim v duhu današnjega umetelno zavozlanega sporočanja: »Lektor izvajajo določene usluge raznim individualnim in skupnim faktorjem, ki se vključujejo v vprašanja, ki si prizadevajo vse otroke naravnati v šolsko prehrano, ki so z lastno pametjo usmerjeni v izvoz, ki želijo z dogovarjanjem pospešiti razreševanje večletnega pomanjkanja steklenic ali pa slabe kmetijske proizvodnje pri hektarskih donosih, ki so se že tolikokrat zagrizli v oceno lastnih razmer in začeli popravljati napake, da se človeku milo stori, ker se iz dneva v dan samo soočajo, ocenjujejo, vključujejo in naravnajo. In seveda pogovore lektorjem tako delovno sredino, da tem posla še zlepa ne bo zmanjkalo.« Vendar ironijo in šalo na stran — lektor se ukvarja z jezikom, in če ima jezik rad, ima lahko rad tudi svoje delo.

V mnogih delih za mladino zasledimo, da ste jim vi dodali spremno besedo.

— Napisala sem jih okoli trideset. Namenjene so samostojnemu delu učenca, zato sem se trudila, da bi bile privlačno napisane.

Sodelujete tudi pri mnogih listih.

— To delo je zmeraj zanimivo. Objavljati sem začela v Prosvetnem delavcu. Še zmeraj ga redno prebiram, čeprav ne poučujem več. Prav čudim se, da marsikateri učitelj sploh ne čuti

potrebe, da bi odprl svoj strokovni list. Zelo sem vesela, da lahko sodelujem tudi v mladinskih listih — Pionirju, Pionirskem listu, Cicibanu, Kurirčku, ki bi se jih kak vedomodrijan javno še brati sramoval — češ, poceni pisanje, za otroke.

Berta Golob

Precej sem pridobila, ko sem poslušala vaše predavanja. Člani našega občinskega kluba smo bili letos še zlasti zadovoljni z vašim prikazom sodobne mladinske književnosti.

— Vabilu se vedno rada odzovem. Predavala sem po šolah, strokovnih aktivih, zborovanjih, na slavističnem kongresu v Beogradu, na srečanju učiteljev slovenskega jezika v Gorici in Trstu. Predavanja pripravljam z mislijo: Kar veš, lahko poveš drugim. Pa ne zato, ker bi jih

podcenjeval, da nič ne vedo, ampak da v pogovoru drug drugega bogatimo, potrjujemo, popravljamo.

Pred nekaj leti sem imela več stikov z učenci in učitelji vzgojnih zavodov. Zanimali so me predvsem vzroki, zaradi katerih so se otroci znašli v teh domovih. Veliko mi je razkrila vaša knjiga Sovražim vas, ki prikazuje niz pretresljivih otroških usod. To je knjiga, o kateri bi morali govoriti tudi na roditeljskih sestankih, saj bi morda preprečili veliko hudega.

— To knjigo sem res napisala za starše, vzgojitelje, brali naj bi jo pedagoški delavci in tisti, ki se pripravljajo na ta poklic. Zvedela sem, da jo na več šolah berejo osmošolci. Prav, saj v bistvu je to njihova problematika, mislim pa, da jo do dna doživijo predvsem tisti, ki so sami v stiski.

O poučevanju književnosti lahko rečemo, da je težko najti pravo metodo in mero. Ali učimo preveč predavateljsko, faktografsko ali s premajhnim občutkom za obseg in novosti. Vaši Znani obrazi so zgled prikupnega, živega predstavljanja literarnih ustvarjalcev. Naši učenci radi segajo po tej knjižici, pa tudi meni kot učiteljici. Je v pomoč.

— Pobudnica za Znanе obraze je bila Mladinska knjiga. Žal mi je le, da je knjiga po obsegu skrajno omejena, zato sem tudi morala izpustiti precej pomembnih imen. Ker pa je zelo pomembno, kako približas otroku književnika, sem pri vsakem skušala predstaviti njegovo osebnost, zanj značilno črto.

Kako so nastale vaše Drobne zgodbe?

— Lezeš v abrahamska leta in se začneš nenadoma ozirati nazaj. Prvikrat v življenju se zares zaveš preteklosti. Te reči je psihologija že zdavnaj razložila, doživeti pa jih le mora vsak sam. Drobne zgodbe sem pisala tako, da bi bile za kogarkoli prijetne in berljive.

Meni niso pomenile le prijetnega branja, ampak mi bodo v pomoč kot zgledi pri najbolj šibki točki našega pouka — pri sporočanju. V vsaki zgodbi je v majhnem obsegu zajeto čimveč vsebine: nič nepotrebnih besed, nič solzavosti, nič pedagoške modrosti, skratka, kar največ otroške psihologije in neponarejenega ozračja. Ste tudi učence učili tako izražati njihov notranji svet?

— Da. V nobenem razredu ni minil teden, da ne bi bil na vrsti spisni sestavek, razčlenitev tega, kritika in samokritika. V treh letih je vsak učenec napisal najmanj sto petdeset spisov, pri čemer šolske naloge sploh niso vštete. Te je le malokdo pisal nezadostno.

Najbrž bi učitelj bolj uspešno učil sporočanje, če bi si najprej sam odgovoril na vprašanje, zakaj naj otrok piše.

— Osebnost sem prepričana, naj piše zato, da bo znal izraziti sebe, ubesediti to, kar je v njem in okrog njega, da bo znal dejavno sooblikovati družbene odnose in da bo znal tudi ustvarjati, da bo sploh začutil potrebo po ustvarjanju. Tega se ne da naučiti čez noč, zato mora biti učitelj vztrajen in vesel že najmanjšega napredka. Za razlago zakonitosti sporočanja mora imeti izdelano metodo, sicer uspeha ni in ni. Krivično je ocenjevati pisno ali pa ustno sporočanje, ne da bi učenca postopoma ne naučili izvitosti iz nemosti. Na začetku vseh začetkov pa je motivacija! Učenec mora vedeti ZAKAJ, tisti ZAKAJ pa ne sme biti prazen nič, ampak tako tehten razlog, da ga bo ogrel. Od tu pa teče skoraj kot po maslu.

Snujete zdaj kaj zanimivega?

— V Pionirjevi knjižnici bodo že jeseni izšle Žive besede. To bo knjiga o jeziku, napisana zelo poljudno in namenjena šolarjem od 4. do 8. razreda. Ne bo učbenik za slovenski jezik, bo pridol-

bivalna knjiga, ki želi zbuditi zanimanje za jezik na splošno in materinščino še prav posebej.

Ali res pišete iz čistega veselja nad besedami, kot ste nekoli omenili?

— Res, če to prav razumete. Beseda nosi sporočilo. Beseda pravi pravzaprav vse. Brez besed ni bilo življenje gluho in nemo. Beseda daje. V besedi je zvok, melodija, ritem. Beseda je strašna ska moč.

Vedno bolj se zavedamo, da ob izobraževanju ne smemo zanemarjati vzgoje. Kaj pa je vaše pomembnejše: izobraževanje ali vzgoja?

— Ne bi rada bleknila kaj takega, kar je pedagoška znanost in čez in čez ovrгла. Ali je važnejše izobraževanje ali vzgoja? Ali je vzgoja tista, ki veliko ve? Ali so neprimerni ljudje nevezgojeni? Po pravi vam povem, daraje srečanje srčno dobrega analfabeta kot nadutega modriaha. Ni govora, da šola ne bi izobraževala. Ampak presneto slaba šola, če ne vzgaja!

Sama se že dobrih dvajset let trudim, da bi bila dober učitelj, pa mi včasih zmanjka optimizma — zase, za kolege, za pouk na sploh. Ali sem preveč črnogleda, če opažam, da je današnji učitelj premalo dinamičen, pouk premalo življenjski in da učenci premalo motivirani.

— Že v starem šolskem potniku in šolskem tovarniku boste našli tožbe nad zavožnostjo šole. V šolstvu res v nobenem času ne manjka krize, v nobenem tudi v današnjem. Kadar je šola slaba, so najbolj slabi učitelji. Če so ti slabi, mora družba zamisliti, zakaj so taki, in storiti vse, da bodo drugačni. Ko bi morala izbirati med šolo, v kateri sem spoznala prve črke, in šolo, v kateri sem še do nedavnega poučevala, bi se brez pomisleka odločila za slednjo. Zaupam tudi v prihodnjo!

DANICA CEDILNIK

Novi Kurirček

Kurirček je stopil v svoje dvaindvajseto leto v opazni preobliki.

Oblika je popolnoma nova, vsebina pa razgibana z novimi rubrikami in sestavki.

Večji format omogoča drugačno likovno govorico in to je reviji v korist. Obogatena vsebina je sad uredniškega prizadevanja pa tudi rezultat želja, kakršne so narekemale potrebe učiteljev. Zdaj bi bila toliko večja škoda, če razredni učitelji ne bi izbrali številnih možnosti, ki jih jim ponuja Kurirček.

Posebej je treba opozoriti na rubrike: Pesniški list, Knjige v izložbi, Literarna slikanica, Svet je okrogel, To lahko naredim sam, Kurirčkov vseved in na prilogo revije.

V prvi Kurirčkovi prilogi je nazorno in živahno predstavljeno nekaj vedenjskih pravil (obnašanje šolarjev je komaj še mogoče hvaliti, vedenjske norme pa so pomemben del humanistične in socialistične etike). Literarna slikanica predstavlja Levstika in njegovega Krpana, Pesniški list ljudsko pesem z razlago Nika Grafenauerja; Janez Stanič in Pero Zlatar sta izpolnila rubriko Svet je okrogel, Kurirčkov vseved govori v prvi številki o zvezdah, o izumu stetoskopa, v vsaki številki bo obudil tudi drobci iz etnografske preteklosti. Tone Rački bo z besedo in sliko svetoval, kako izdelamo lep in uporaben predmet. V Kurirčkovih torbi je veliko prostora za dopise in likovne prispevke učencev. Osrednji del revije je kot že doslej namenjen leposlovnim sestavkom in ilustracijam. Kurirček ostaja kljub naštetim novostim literarna revija in zadovoljuje otrokovo potrebo po umetniško oblikovanem sporočilu. Ivo Zorman, Karel Grabeljšek, Polonca Kovač, Branka Jurca, Anton Ingolič, Jelka Mihelič, Dragan Lukič, Vojan Arhar, Jelka Reichman, Matjaž Schmidt, Marjan Manček, Kamila Volčanšek, Milan Bizovičar so le nekateri imena že znanih sodelavcev, več imen pa je tudi novih (npr. Veno Taufer z mladinsko poezijo).

Na sedeminštiridesetih straneh prinaša Kurirček veliko gradiva (tudi ugankarskega) in zanimivega branja. Suhodolčanova slikanica Pri nas in okoli nas je sicer darilo za naročnike, učiteljem pa bo koristila pri družbeno-moralni vzgoji, prav tako kot mnogi sestavki iz revije.

Mladinski revialni tisk ne sme biti obvezno šolsko breme, saj bi s tem izgubil svojo mikavnost in moč sporočila. Zagotovo pa je odlično didaktično sredstvo, ki naj bi ga noben učitelj ne prezrl. S pravišnjo uporabo pri pouku ali obšolski dejavnosti se bo učenec toliko bolj zavedel njegove vrednosti.

BERTA GOLOB

Rod, ki stvarno razmišlja

Mladina rada piše

Letos je bilo v Festivalni dvorani Pionirskega doma že III. srečanje mladih književnih ustvarjalcev. Organizator: Klub mladih književnih ustvarjalcev (MKU) z mentorjem Lojzutom Kovačičem.

Zanimanje za srečanje je vsako leto večje: 650 prispevkov je poslalo več kot 80 osnovnih in srednjih šol. Izmed 198 avtorjev jih je nastopilo 35.

Merila za izbor so bila iskrenost, zanimivost, osebna prizadetost, nešolska — v glavnem fragmentarna oblika ter seveda dober jezik in slog.

Ocenjevalci Jože Snoj, Svetlana Makarovič in Lojze Kovačič so se odločili še za eno merilo: besedilo naj bo primerno za poslušanje. Tako torej niso prišla v izbor besedila s preabstraktno vsebino, zahtevnejšimi miselnimi preskoki in razpoloženskimi niansami.

Zaradi vseh teh meril je razumljivo, da v izboru ni zastopana vsaka šola.

V zadnjih letih je bilo o dobrem pisanju mladih povedanega in napisanega že precej tehtnega; tako naj bi mentor literarnega krožka usmerjal učence k iskrenemu, pristnemu, spontanemu pisanju, ki samo narekuje ustrezno vsebino, izraz in zgradbo. In če je sam zadovoljen s suhoparnimi novinarskimi poro-

čili, stokrat zapisanimi frazami, obrabljenimi naslovi za domače in šolske naloge, naj takih sestavkov ne pošilja tja, kjer so merila za kakovost čisto drugačna.

Novost letošnjega srečanja je bila v tem, da je združilo osnovno in srednješolce. Čeprav je to kombinacijo narekovala stabilizacija, je bila zamisel prireditvi le v prid, saj so mlajši nastopali letos z dovolj svojevrstnimi, svežimi besedili in z njimi prijetno prepletali program gimnazijcev.

Jani Kovačič je prispeval glasbo, ljubko dopolnilo pa je ustvarila plesna skupina Pionirskega doma, ki je pod vodstvom Mete Zagorčeve nastudirala Žico in Zgodbo zahodne strani. Menim, da je prav njihov nastop še posebej zaslužil drugačno občinstvo, kot so ga priskrbeli učitelji s tem, da so poslali na prireditev cele razrede od četrtih naprej. Nekateri razredi so bili celo brez vodstva, nekateri pa sploh niso vedeli, kaj bodo poslušali.

Ob tem se nam spet vsiljuje vprašanje, ali starši in učitelji sploh znajo pripravljati otroke na nekoliko zahtevnejšo prireditev.

Za okroglo mizo smo nastopajoči in mentorji ugotavljali, da je letos v primerjavi s prejšnjimi leti veliko manj abstraktnega pisanja, filozofiranja, pesimizma,

skratka — predstavil se je rod, ki bolj stvarno razmišlja o sebi in svetu.

Prav bi bilo, da bi mentorji bolj upoštevali resnico, da tisti, ki dobro pišejo, redkeje tudi dobro nastopajo. Zato bi morali mentor tiste, ki bodo nastopali, bolj pripraviti glede razločne izgovorjave, tempa, glasnosti in naravnega poudarka.

Mentor Lojze Kovačič nam je nakazal načrte za drugo leto. Osrednja prireditev bo predstavila besedila, ki bodo izbrana po istih merilih, kakršna so veljala letos, vse subtilnejše, zrelejšje izpovedi, ki zahtevajo več zbranosti, pa bodo predstavljene v komornih oblikah v manjši dvorani.

Prirediteljem smo predlagali, naj drugo leto povabijo kot poslušalce le člane literarnih krožkov. Seveda bi bilo zaželeno, da bi se okrogle mize udeležilo več mentorjev, in to s pripravljenimi vprašanji ali predlogi, saj se bogatimo le z izmenjavo izkušenj, idej. To pa nam je zelo zelo potrebno.

Mentor naj se namreč prepušča mladim, imeti pa mora dovolj znanja in razgledanosti, da jim lahko svetuje.

Veseli smo, ker mladi pišejo. Pisanje pa je tudi iskanje in to je že veliko!

DANICA CEDILNIK

Prvi razred bogatejši za delovni zvezek

Prvi razred osnovne šole je odlično preskrbljen z različnimi učbeniki za vsa predmetna področja. Če po nekaj dneh pouka lahko vzamejo prvošolčki v roke SLIKOVNO STAVNICO, ki je neakčen most od glasovnih do oblikovnih predstav besed in stavkov. Otroke uspešno vodi, ne da bi se tega zavedali, v svet pisanja in branja. Vse leto imajo na voljo PRVO BERILO, ki pa dobiva malce patine... Prava poživitev so CICIBANI in delovni zvezek ŽE PIŠEM IN BEREM in RAZUMEM, KAR BEREM.

Nova matematika je povsem oživila in se že zdavnaj otresla začetnih in balastnih težav. Speljana je rdeča nit od 1. do 8. razreda. Učenci matematiko razumejo in jo imajo radi. Res je, da morajo krepko delati, se učiti, da lahko rešijo že v prvem razredu nad 270 nalog iz delovnega zvezka in republiške teste.

Tudi delovni zvezek za spoznavanje narave in družbe MOJA IGRA JE DELO je učitelju in učencem v veliko pomoč. Učence navaja na opazovanje naravnih in družbenih pojavov, jih uvaja v raziskovalno delo in jih odvrta od verbalizma. Avtorici si prizadevata, da bi ta delovni zvezek dopolnili, uvrstili vanj več igrivih nalog, več risb. Elementarcem bi bili hvaležni za vsako pobudo. Nalog je v vseh delovnih zvezkih dovolj, tudi za individualizacijo pouka. Učitelju 1. razreda ni treba izdelovati nobenih dodatnih nalog. Če bodo prvošolčki rešili v šoli, doma, v podaljšanem bivanju, ali celodnevni šoli naloge iz vseh delovnih zvezkov, so odlično opravili svojo dolžnost. Lahko čestitamo učencem in učitelju.

Glavno težišče dela jezikovnega pouka naj bo pridobivanje tehnike branja, levega branja in seveda branja z razumevanjem. Branje je ključ, ki uspešno odpira vsa vrata raznih predmetov in učence spodbuja k samoiz-

braževanju.

V začetku letošnjega koledarskega leta je 1. razred obogatel še za en delovni zvezek, NAŠ JEZIK, 1. del, avtorice Jelice Mesesnel in Marije Lužnik ter ilustratorja Boža Kosa. V igrivi, skorajda pravljici, v nevsiljeni obliki, bo delovni zvezek brez definicij postavljal trdne temelje slovenskemu jeziku in tako postopoma odpravljal narečno obarvanost, ki je v 1. razredu še veliko. Delovni zvezek vsebuje pravorečje, glasoslovje, skladnjo, sporočanje, besedotvorje in še marsikaj. Zelo pomembno je, da že v 1. razredu učitelj razvija pravilno, sproščeno, tekoče ustno in pisno sporočanje. Učence spodbuja k uporabi levega jezika na vseh predmetnih področjih, da poveča zanimanje za slovenski jezik. In prav delovni zvezek NAŠ JEZIK bo izboljšoval učencevo individualnost, razvijal samostojnost, ga navajal na samokontrolo, naučil poslušati in spodbujal k oblikovanju dvogovora. Učena bo uvažala tudi v skupinsko delo.

V veliko pomoč učitelju 1. razreda so tudi učni listi od 1. do 3. razreda. Tu najde učitelj pravo zakladnico nalog za poživitev slovenskega jezika. Tudi za druga predmetna področja, kot so glasbeni pouk, telesna vzgoja in likovni pouk, je na voljo literatura, so priročniki.

Učitelj 1. razreda ima veliko izbiro nalog in drugega gradiva, ki ga lahko uporablja po svoji presoji, s pravo mero, ne da bi preobremenjeval otroke. Sam mora ločiti bistvo od nebitnosti. Prvošolčke mora navdušiti za delo, jim privzgojiti čut dolžnosti in zbuditi v njih željo po znanju in nadaljnjem šolanju. Če dosežemo to, da hodita rada v šolo, otrok in učitelj, da jima šola resnično pomeni drugi dom, lahko trdimo, da smo na uspešni poti.

VIDA BLAŽKO

Moji avtogrami

Na Slovenskem menda ni šole, vsaj osnovne ne, ki ne bi kdaj imela v gosteh vidnejših osebnosti iz družbeno-političnega in kulturnega življenja. Učenci vabijo v svojo sredo borce NOB, literarne ustvarjalce, novinarje, urednike, pevce, športnike... Okoli teh se zmeraj zbere trop šolarjev, ki želijo njihov podpis. Kot kažejo razmere, pa učencev še nismo kaj prida prepričali, da bo listek s podpisom kmalu neugledno končal v smeteh. Redki so šolarji, ki ponudijo v podpis knjigo ali vsaj zvezek, list za literarno mapo ipd. Zbiranje avtogramov je prijetna spodbuda, hitro pa se pokaže pomanjkanje smisla za ličnost in za pomen av-

tograma.

Konec takemu stanju je želela napraviti založba Borec, ko je izdala drobno knjižico MOJI AVTOGRAMI. Likovno jo je domiselno oblikovala Irena Majcen. V uvodu je namen izdaje podrobno razložena. Njena vsebina je sicer prazen prostor, ki pa z grafično govorico nakazuje razdelke, tako da med avtogrami nastaja urejenost in da je ob njih tudi prostor za druge vpise.

Najhitreje bo knjižica dosegla namen, če jo bodo šolarjem predstavili učitelji (tako kot po svoji kulturni dolžnosti predstavljajo vse druge knjige) in jim razložili njeno trajno vrednost.

BERTA GOLOB

Pravljice, ki niso pravljice

V mitološkem svetu so pravljice resnica. V razumski predstavnosti postaja resnica pravljica. Pavel Kunaver — starosta slovenskih zvezdoslovcev — je to povedal z besedami: »In zdi se, da je resnica bolj pravljica kakor pravljice same...«

Navedek je iz njegove knjige PRAVLJICE IN RESNICA O ZVEZDAH, ki je z letnico 1981 izšla pri Mladinski knjigi. Komu je namenjena? Vsem, katerih misel se utegne pomuditi ob zvezdah: vžičenim pesnikom nebesnega svoda in večno išočemu duhu dvomljivcev in iskavcev. Seveda tudi šolarjem. Komu drugemu pa Pavel Kunaver razdaja svoje žitje in bitje kot mladim ljudem?

Knjiga bo gotovo hitro našla pot v naravoslovne krožke. Koder krožkarji zrejo z daljnogledom v zvezde, jim bo usmerjala pogled in ostrila oko. Vendar je njen cilj tudi zunaj tega obzorja. Prihaja preprosto k nam in odkriva o zvezdah to, kar smo vedeli le približno ali pa nam je bilo popolnoma neznano.

Pomislimo samo na Severnico. Beseda je nabita s poezijo — po eni strani zaradi fonološkega, po drugi zaradi pomenskega učinka. Ta zvezda kaže pot. Kaj pa vse druge? Kaj pa ozvezdja? Kaj stalnice, kaj premičnice? Kaj svetlobna leta, kaj mlečne ceste, kaj osončja, kaj planete, kaj zvezdni prah, kaj galaksije, kaj horizonti, kaj tisto, kar je onkraj njih, kaj meje vesolja, kaj njegova brezmejnost, kaj na koncu vseh koncev Zemlja s človeštvom?

Kunaverjeva knjiga nakazuje prav ta vprašanja in prav na ta tudi odgovarja. Loteva se jih izredno zanimivo: s pravljicami o nekaterih zvezdah, kakršne so si pradedi izmislili ljudje z Zemlje. Zgodbe so polne božanskih bitij. V njih je bogastvo mitološke resnice, ko razlagajo nastanek te in one zvezde. V njih se razkriva človekov predstavi svet iz preteklih, nikoli natančno preštetih tisočletij. Iz tega sveta, prepolnega mita, zre iščoč razum. Človekov iskateljski korak se približuje odkritjem,

čeprav se boste noge tudi v novih stotisočletjih še pogrezajo v zakrito resnico. Zvezde so deležne nove in nove svetlobe človeškega uma, nove domišljije in nove stvarnosti. Človek je bogovom ukradel ogenj; človek ni več samo lovec, postal je poljedelec. Udomačil je živali... Vse to zre iz njegovega zvezdnega mita. Na večernem nebu stojijo Strelec, Veliki medved, Vodnar, Lev, Devica... Človekov um je ujet v domišljijo, dokler ne pride čas, da se stvari ne preobrnejo: resnica postane težje predstavljaliva kot pravljica! Pavel Kunaver je namreč starodavnim mitološkim

zvezdnim zgodbam dodal izsledke modernega zvezdoznanstva. Vsako zvezdno pravljico je opremil z izmerjeno resnico, z razdaljami in svetlobnimi leti in mnogimi drugimi astronomskimi podatki.

Knjiga je sožitje leposlovne besede in znanstvene misli. Je kratkočasno branje, poljudni opis in strokovna zanesljivost. V zvezdnih kartah so besedne razlage izrisano dejstvo. Na šolskem obzorju pa ni predmeta, kjer ne bi s pridom uporabili njene vsebine.

BERTA GOLOB

Pojdimo se gledališče

Posamezni zvezki iz zbirke Pojdimos se gledališče, ki so namenjeni šolski mladini, prihajajo med nas skorajda neopazno, brez reklame, pa tudi brez tiste potrebne časopisne informacije, ki opozarja na to tako uporabno gradivo.

Med novostmi omenimo Piko Nogavičko med svojimi, kot jo je po Astrid Lindgren priredila Kristina Brenkova. Draga Ahačič kot motor celotne zamisli o odrski kulturi in literaturi za mlade je napisala uprizoritvena napotila za preprosto dogajanje. Pika Nogavička, ki sodi gotovo med najbolj priljubljene pripovedi za otroke, je v dramatisaciji zelo primerna za šolarje, ki se šele uvajajo v svet odrskega igranja.

Ob imenu španskega dramatika Fernanda Arrabala nehoti pomislimo, da njegove drame niso za otroški svet, toda Pikan na bojišču s svojo svojevrstno vsebino nas prepriča, da ni tako. Igrica, ki je v jedru uperjena proti vojni, bo dobrodošla tudi zato, ker jo lahko uprizorimo z

malo osebami in s skromnimi sredstvi.

Na videz sorodna je igrica Jeana Viarota Tridesetletna vojna, toda njena uprizoritvena vsebina je igralsko zahtevnejša, čeprav nastopa malo oseb. Tridesetletna vojna je le tragično uglasena igrica, ki temelji na pomenski dvojnosti zunanega besedila in notranjega pomena.

Zvezek petih kratkih igrice ima naslov O psičku in muci — in druge zgodbe. Prvo delo je napisano po pripovedi Josefa Čapka, druge igrice pa so pravljice zgodbe raznih narodov. Tako kot v prejšnjem zvezku je tudi te igrice priredila za oder Draga Ahačič. Igrice so namenjene začetnim krožkom osnovnošolcev, primerne pa so tudi za mlajše gledalce. Privlačne so zaradi igrice vsebine in uprizoritvenih možnosti, in tako v veselje in spodbudo izvajalcem in gledalcem. Napotki Drage Ahačičeve so tudi pedagoške narave. I. G.

Pavle Zidar

Moja družina

(ODLOMEK)

Nova mladina namenjena knjiga Pavleta Zidarja, izšla je pri Mladinski knjigi leta 1980, opisuje življenje intelektualne družine, nazore hčerke Selene, njeno sestro, ki piše zapis o »moji družini«, in druge družinske člane in dejanja v zvezi z njimi. Pisatelj barva fresko življenja s svetlobo. Iz nje izstopajo svojevrstne, vendar same zdrave, realne osebe.

Moja stara mama živi v Zasipi pri Bledu, v vasi tik pod Sveto Katarino, hribčkom, polnim ruševja iz materine dušice in zelenega mahu. Više, tik za cerkvico se potem začno gosti mešani gozdovi, polni živih senc, trohnobe, praproti, sprhnelih plotov, travnikov in stezic, ob katerih raste gobe.

Vedno težko čaka počitnic, tako tudi jaz. Takrat vnuki napolnimo njeno srce s smehom, ki nikoli ne mine.

Meni je vedno žal, da me ni rodila stara mama. Pri njej vse smeš. Ona se smehlja cel dan. Nič ne pazi, kaj zinem, kako zinem; dovolj mi, da se razdivjam v besedah in dejanjih; da sem strgana, umazana, spehana, lačna, žejna, sita, krvava po nogah in rokah od robdin...

Pri naši mami kaj takega ne smem biti. Vsak hip me oblikuje v podobo, ki jo ima izdelano o meni. Vsako besedo, ki jo rečem, preskuša, ali je dovolj dobra, je prava, bi bila lahko morša boljša. In je sitna, da je joj, in tako malokdaj se smehlja. Stara mama pa... Oh, ko odhajam iz Zasipa, ko se stol iskri v večernem soncu, ko zadisi v večernem mraku po cakah, ki so se vrnile s paše, tedaj vedno rečem stari mami, zakaj neki me ni rodila ona.

Kako bi bilo otrokom lepo, če bi jih rodile stare mame!

Ali bi me ti rodila, jo vedno vprašam, ko se poslavljava.

Ona pa se samo joče in smehlja obenem in prikimuje z beloglavo glavjo.

Zakaj si pa rodila tako sitno žensko, kot je moja mamica?

Zato, odgovori, ker je Bog tisti dan spekel samo tri otroke, in ker sem bila zadnja na vrsti, sem pač vzela, kar je bilo, in bilo je to tvoje sitenšče.

Zakaj pa nisi šla k Bogu kakšen drug dan? jo potem vedno vprašam in verjamem, da je moja mamica prišla na svet tako, kot stara mama v solzah pripoveduje. Zato nisem šla, odgovori spet, ker ima Bog seznan in vrstni red in moraš mu verjeti, da ti je dal najboljše. Če se mu zameriš, ne dobiš otroka.

Tako ali približno tako se pogovarjava ob slovesu.

In veste, zakaj verjamem v vse to, čeprav ni nič res, čeprav je vse to le lepo govorjenje kot v pravljici, vse iz sinjih besed in občutkov? Zato. Zdaj pa poslušajte, zakaj.

Nekoč sta živela dva dečka, imela sta vsak svojo mamico, obe sta hodili po tabrih, da sta zaslužili za vsakdanji kruh, njuna očeta pa sta delala v belgijskih rudnikih.

Dečka sta v času, ko sta materi delali na poljih, ostajala sama doma. Imela sta se rada kot njuni mamici, kot njuna očeta, ki sta z ramo ob rami drug drugega podpirala v iskanju sreče v Belgiji. Vedno sta staknila vkup glavici in

uganila katero, da je le čas hitreje minil.

Ena od mamic obeh dečkov pa je bila bolna in je morala jemati zdravila. Kakšna in za kaj, stara mama ne ve več.

Dečka sta nekoč ob igri po hiši zdravila odkrila in jih poučila.

Zvečer, ko sta se mamic vrnila s tabra, sta našli dečka umirajoč. Lahko si mislite, kaj je bilo to za obe! Otoka so nekako z vprego odpeljali v bolnišnico, ker pa nista več mogla povedati, kaj sta jedla, jima tudi pomagati niso mogli več. Še isto noč sta zdihihla.

Čez čas pa je ena od obeh le odkrila, ko je spet segla po zdravilih, da jih ni. Bila je več kot iz sebe, ko je končno zvedela za vzrok smrti obeh otrok. Tega ni upala povedati svoji sosedu. Trepetajoč je vse obdržala zase. Vedela je namreč za skrivnost svoje sosedu, da po tem otroku, ki ji je tako nesrečno umrl, ne more imeti nobenega več.

Toda plaž, kadar se sproži, drsi toliko časa, dokler ne najde ustrezne lege.

Moža obeh žena sta se po pogrebu vrnila za nekaj časa domov. Vse je že kazalo, da se je smrt skrila v svoje nepregledno džungelsko dno, da si je le potesila svojo krutost in da je v obeh družinah končno le zavel mir in še globlje čustvo prijateljstva zaradi skupne tragedije.

Ena od obeh je zdaj spet pričakovala otroka, drugi, kot smo že zapisali, to ni bilo več dano.

Lahko si predstavljate, kako je bila ta žalostna, potrta, polna obupa.

Nikoli več imeti otroka! Nikoli več... se že sliši težko, kaj šele doživeti ta nikoli več.

Njun moža sta se spet vrnila v belgijske rudnike.

V družinah so zaveli stari trenutki čakanja, kdaj se vrne. Toda teden dni po vrnitvi na staro mesto, je enega od obeh v jami zasulo, in to tistega, ki je imel nosečo ženo.

Smrt torej le pozna svoj posel. Vedno je skrita v človekovi bližini; bolj ko si mislimo, da je oddaljena, bliže nam je.

Takrat rudarjev niso vračali v rodne grude, če jih je zasulo. Bili bi preveliki stroški, to je bilo takrat mogoče samo za prince in kralje, da so si plačali pogrebe v rodni prsti. Rudarja so bili pokopali, kot je bila tedaj navada, tam, kjer ga je zadelo hudo: v Belgiji.

Ženi doma sta si med seboj pomagali, kolikor sta si mogli. Slednji je bila v tolažbo vsaj nosečnost, upala je, da le ne bo osamljena, ko bo enkrat rodila. Ker pa je preveč zagnano delala, jo je njen čas zatekel prezgodaj, rodila je mesec in pol prej deklico, ki ni imela nobene možnosti, da preživi.

Tu pa je vse stvari prevzelo v roke spet življenje in dokazalo smrti, da je gospodar samo ono. Ker so bili deklici trenutki življenja šteti, jih je življenje začelo podaljševati v nedogled.

Smrt pa vseeno ni odšla s prizorišča praznih rok: umrla je bila mama deklice namesto ona. Sosedu je zdaj prevzela njeno mesto, in otroka, ki je v svojem prezgodnjem rojstvu prišel na svet ves spačen in slab, bolj kepa nekakšnega zmrcvarjenega življenja, začela počasi dvigovati v življenje. Z eno besedo: spopadla se je s smrtno zares; s smrtno, ki je bila prepričana, da bo požela celo družino.

Zavila je deklico v balo preje in jo odnesla na ogled k zdravniku. Dolgo je čakala, preden je prišla na vrsto. Ko je zdravnik končno videl malega pacienta, je dvignil roke, rekoč ženi, da otrok nima nobene možnosti na tem svetu. Ona pa mu je odgovorila, da ni prišla po to mnenje, temveč po svet, kaj naj stori, da bo deklica živela. Zdravnik ji je prislutil in ji zaupal, da bi deklica morala biti nekaj časa v okolju, ki bi bilo zelo toplo, temperatura bi morala biti zmeraj ista, ne bi se smela spre-

minjati. Nasvetoval ji je nekakšen inkubator.

Grede, ko se je vračala z balo proti domu, je premišljevala, kako naj ustvari pogoje, v katerih bi ohranila deklico živo. Nazadnje se je le domislila in poskusila.

Ko se je vrnila domov, je naložila na štedilnik opeke in jih segrela, tople pa je podložila pod veliko rešeto, v katerega je postlala ležišče za punčko. Deklica se je v tej toploti nenadoma ovedela, da živi. Kot cvet je okusila, da ji je nekdo naklonjen. Toplota je čustvo ljubezni.

Gledali sta se, in deklica se je prvokrat poskusila nasmehniti. Njena nova mamica pa je od veselja začutila v očeh solze ganotja. Toda ko so se opeke shladile, je že imela pripravljene nove.

Z možem, ki se je medtem vrnil domov, sta segrevala opeke noč in dan, mesece in mesece, toliko časa, da sta bila gotova, da punčka ne bo več umrla.

Čez leto dni jo je potem nesla k zdravniku, da bi jo pregledal. Pozanimal se je za pogoje, v katerih je ostala pri dihu, in žena mu je povedala, kako se je to zgodilo. Omenila mu je veliko rešeto, kjer je deklica imela ves ta čas posteljičo, in opeke, ki sta jih z možem segrevala in se menjavala pri nočnem dežuranju, ko sta jih polagala pod njeno ubogo telesce.

Zdravniki niso pretirano čustveni ljudje, toda ko je slišal, kako je preprosta modrost zmogla to, kar se je njemu zdelo nemogoče, da se uresniči, je vzem njeno roko in jo poljubil.

To življenje, ji je rekel, ste kravavo zaslužili, in nikoli vam ne bo pozabilo, da ste toliko naredili zanj. Naredili ste več kot deset zdravnikov.

Poklical je sestre, jim pokazal otroka in povedal, kaj vse je bilo narejeno, da je ostal pri življenju.

Iz te deklice iz rešeta smo zrastle mi vsi: moja mamica, strici, tete,

jaz, moji sestri, brat... to je moja zlata stara mama iz Zasipa. Zato ji verjamem, čeprav, kot sem že rekla, tisto sploh ni resnica, da ji je moja mamico dal Bogec kot zadnjo sitnico, ki mu je tistega dne še ostala.

Toda zdaj moram k nji na počitnice.

Stara mama ima vseh vnukov enaindvajset, žal je večina teh v Ameriki. Noče se preseliti za njimi, vztraja v svoji hišici in noče iti v Ljubljano k edini hčerki. Pristala je le na telefon, ki sta ga ji vsilila očeta in stric Stanko, da bi vsaj telefonirala, če bi bilo kaj hudega, in na televizor zaradi mene in drugih.

Ima tri kokoši in petelina, dve rački, gartelc, v katerem pridela vse, kar potrebuje.

Kljub osemdeset let je še vedno zelo živahna; vse postori sama, res da nekoliko počasneje, a njena hišica sije v svetlobi njene dobre duše.

Najbolj zanimiv je njen gartelc, iz katerega vro cvetovi rdečih gartrož pod noge Jezusa na križu. Na tej zaplati prsti, komaj kaj večji od navadne gredice, rasto paradizniki, kumare, solata, pesa, čebula, por, grah, korenje, peteršilj. Toda vse, kar sem naštel, je zastopano v tem vrtičku le s po enim primerkom; vse to ima tu eno samo steblo.

Paradižnik je en sam, toda na njem je toliko vršičkov, cvetov in plodov, kolikor ima stara mama vnukov; na eni sami vitici graha je toliko strokov, kolikor jih potrebujemo za rižoto; pesi sta vedno dve, toda ko jih pojemo, sta tam spet dve, koreni so trije, peteršilj pa en sam. Nikoli pa te zelenjave ne moremo pojesti do konca.

Kumar je polno, toda zvija se ena sama vitica kot pri grahu.

Ta gartelc imam najrajši, ker je kakor Lonček, kuhaj, vedno poln dobrot, samo odgrneš list in že se ti smeji nasproti sočni plod.

doma
drugod

Ko muzeji oživijo

O sodelovanju med šolami in muzeji v Veliki Britaniji

Pred leti smo si lahko v Sloveniji ogledali zanimivo razstavo o britanski spomeniško-varstveni službi, ki nas je poučila, kako skrbijo v tej deželi za svojo kulturno-godovinsko dediščino. Pri vzgajanju pravilnega odnosa do te dediščine imajo pomembno vlogo britanske šole, ki so tesno povezane z muzeji. Zelo razvita pedagoška muzejska služba zelo podpira učitelje pri teh prizadevanjih. Dosežke tega sodelovanja je spoznal vsak, ki je opazoval reke šolarjev, ki so se prelivale skozi muzeje in tudi ob delavnikih. Seveda pa so šolarji le del muzejskih obiskovalcev.

Zlasti učiteljem so namenjeni vsakoletni seminarji o vzgojnem pomenu muzejev in zgodovinskih spomenikov in o načinih, kako jih približati šolarjem in drugim obiskovalcem. Organizirata jih prosvetno ministrstvo in ministrstvo za okolje, ki skrbi za britansko spomeniško službo.

Leta 1980 sem se udeležil takega seminarja kot gost British Councila, britanske organizacije za mednarodno znanstveno in kulturno sodelovanje. Seminar je bil namenjen učiteljem osnovnih in srednjih šol pa tudi muzejskim delavcem. Organizirali so ga v glavnem mestu Walesa Cardiffu in v njegovi okolici, udeležila pa se ga je pisana množica pedagoških in muzejskih delavcev iz Zahodne Evrope, Kanade, Avstralije, Nove Zelandije, edina predstavnika vzhodnih oziroma neuvrčenih držav pa sva bila le s kolegom iz Zagreba.

Glavna značilnost seminarja je bila zelo poudarjeno praktično delo na terenu. Udeležence seminarja so razdelili na delovne skupine, ki so proučevale predzgodovinska najdišča, ostanke rimskih utrd in mest, srednjeveške gradove, industrijski predel in pristaniško četrt iz časa industrijske revolucije ter moderne muzeje iz obdobja po drugi svetovni vojni. Vsako skupino sta enakopravno vodila mentorja iz prosvetne in spomeniško-varstvene službe, ki sta pripravila natančen uvod k proučevanju temi, potem pa skrbela za potrebno literaturo, organizirala ogleda po zgodovinskih krajih,

pogovore s strokovnjaki in podobno.

Namen vsega tega dela je bil izdelati pripomočke, s katerimi bi predstavili obiskovalcem, predvsem šolarjem, zgodovinske spomenike. Na razstavi ob koncu seminarja smo videli precej zanimivih predstavitev, čeprav so bili na voljo le štirje dnevi. Večina teh predstavitev je obsegala s fotografijami, podatki in vprašanji opremljene poti po muzeju ali zgodovinskemu spomeniku; pri tem so bile pomembne prvine posebej naglašene. Udeleženci seminarja so namenili veliko pozornosti tudi življenju preprostih ljudi v posameznih zgodovinskih obdobjih. Posebno temeljito so obdelali življenje delavske družine iz časa industrijske revolucije. Pri tem so prvačili zlasti udeleženci seminarja iz Danske.

Zelo zanimiv način za spoznavanje gradov so zasnovali na temelju priljubljenih vojaških iger. Skupini učencev naj bi po načrtu gradu organizirali napad nanj in njegovo obrambo. Taka igra nujno zahteva dobro poznavanje srednjeveškega vojskovanja.

Poleg terenskega dela so pripravili organizatorji seminarja še več zanimivih predavanj, med katerimi naj omenim zlasti poskusa, kako približati učencem neko zgodovinsko obdobje z zvesto rekonstrukcijo življenja v njem. Skupina poklicnih in amaterskih igralcev si je »sposodila« podzelski dvorec in zaživela kot plemiška družina Vanneck ob koncu 18. stoletja. Organizirane skupine šolarjev so vključili kot »služabnike«, na »življenje« v 18. stoletju »pa so jih že prej ustrezno pripravili.

Namen poročanja o tem seminarju seveda ni bil, da bi zdaj pri nas najeli, recimo, Otočec, ampak le opozoriti na možnosti, ki se ponujajo tudi v naših neprimerno skromnejših razmerah. Z načrtno in iznajdljivo vzgojo bi lahko pri mladih zbudili več zanimanja za naše zgodovinske spomenike in muzeje in s tem začeli obračunavati z že kar zakoreninjeno miselnostjo, češ da so muzeji nepotrebno breme.

Pred 50 leti

Pred 50 leti je bila ustanovljena sekcija »šolski radio«, ki je pripravljala šolske oddaje. Že v šolskem letu 1930/31, so bili večkrat na ljubljanskem radio razni nastopi šolske mladine, mladinske ure za dijake, v aprilu pa celo nekaj poskusnih šolskih oddaj, predvsem pripovedovanja pravljic. Aprila 1931 je Prosvetna zveza, ki je upravljala ljubljansko radijsko postajo poslala banski upravi prošnjo, da se radio uvede v šole in postane del pouka. Banska uprava je prošnjo ugodila in zaupala priprave in program oddaj Jugoslovanskemu učiteljskemu združenju — sekciji za dravsko banovino. Iz vrst učiteljev je bil sestavljen odsek šolski radio, ki je začel z rednimi oddajami 3. 11. 1931. Šolski radio je rabil vsem vrstam šol od osnovnih, meščanskih, strokovnih, obrtnih, srednjih, vseh vrst nadaljevalnih šol do ljubljanske univerze. Odbor JUJ, ki je imel v načrtu tudi izobraževanje učiteljev radioamaterjev je priredil poleti 1931 dva tečaja, in sicer v Ljubljani in Mariboru. Istega leta je izšla tudi brošura Nika Kureta: Šolski radio. V njem je opisal delo podobnih ustanov v svetu, začetke šolskega radia pri nas in metode dela pri šolskem radiu. Leto kasneje je inž. Leopold Andree

T. H.

Zaostajanje je prepovedano

Dopolnilno izobraževanje učiteljev na Švedskem

Med leti 1950 in 1960 so na Švedskem veliko naredili za uvajanje in pospeševanje izobraževanja učiteljev ob delu-INSET (in-service education and training). Število tečajev, namenjenih nadaljnjemu izobraževanju učiteljev, je po letu 1962 naglo naraščalo. Švedski parlament, Riksdag, je z zakonom o izobraževanju uzakonil obvezno devetletno šolanje. Ob tem je namenil učiteljem nekaj rednih šolskih dni za dopolnilno izobraževanje. Uvedene so bile državne štipendije za sodelovanje posebnih poletnih in večernih tečajev in tečajev, ki potekajo ob sobotah in nedeljah.

Po zakonu o izobraževanju je dolžnost vsakega učitelja, da sledi vsem dosežkom, ki zadevajo njegovo pedagoško prakso. Učitelj se mora udeleževati vseh razrednih in ocenjevalnih konferenc. Ravnatelj namalaga zakon, poleg dolžnosti, naštetih za učitelje, tudi posebno skrb za uvajanje učiteljev-pripravnikov v redno delo. Naloga ravnateljev je tudi, da učitelje spodbujajo k čim večji udeležbi v različnih oblikah INSET.

Osrednji državni aparat za nadaljevalno izobraževanje je Državno ministrstvo za izobraževanje, ki ima poseben urad za izo-

braževanje učiteljev ob delu. Ministrstvo deluje po finančnem načrtu in v skladu z enoletnim načrtom dela, ki ga določita vlada in parlament. Finančni načrt in načrt dela pa sta zasnovana po predlogih državnega ministrstva za izobraževanje. V vseh načrtih ministrstva imajo posebno mesto tudi načrti, ki zadevajo INSET. Uradu INSET ministrstva za izobraževanje je podrejenih šest območnih INSET institutov, 24 okrožnih izobraževalnih odborov in 278 krajevnih uprav. Ta struktura ne pomeni, da ministrstvo avtoritativno nadzoruje in narekuje de-

javnosti institutov, odborov in uprav. Tudi komunikacije ne potekajo le enostransko, od zgoraj navzdol. Ministrstvo je točka, kamor se stekajo vsi krajevni, okrajni in območni interesi, kjer se potrebe učiteljev po INSET razčlenjujejo in usklajujejo v skladu s celotnim družbeno-političnim razvojem. Švedsko INSET strukturo moramo razumeti kot poskus za doseg ravnovesja med razvojnimi zahtevami, ki jih narekujejo učitelji in osrednjim izobraževalnim planom.

Vsako od šestih okrožij ima oddelek za nadaljevalno izobraževanje učiteljev pri pedagoški fakulteti. Vsak oddelek ima ravnatelja in pomočnika ravnatelja. Pomočnik ureja in vodi izobraževalne dejavnosti na določenem področju.

Vsako izmed 24 okrožij ima tudi okrožno izobraževalni odbor. Ob svojih nalogah in dolžnostih glede na INSET je odbor v stalnem stiku z ravnateljem in s številnimi svetovalci za INSET. V vsej državi je 250 svetovalcev treh vrst. Polovico delovnega časa so svetovalci zaposleni kot učitelji na različnih šolah, preostali del delovnega časa pa porabijo za svetovalno delo. To delo obsega načrtovanje izobraževalnih projektov namenjenih INSET, pripravo študijskega gradiva, posvetovalne stike z učitelji in ravnatelji šol. Nekateri svetovalci so zaposleni pri okrožnih izobraževalnih odborih, nekateri pa pri oddelkih za nadaljevalno izobraževanje učiteljev.

Na oddelku za nadaljevalno izobraževanje učiteljev je še 14 asistentov za jezikovno področje in šest izobraževalnih tehnologov, ki so zaposleni s polovičnim delovnim časom.

Šest oddelkov za nadaljevalno izobraževanje učiteljev je odgovornih za pripravo in izdelavo gradiva, potrebnega za vse oblike INSET. Gradivo je izdelano na podlagi smernic, začrtanih na letnih konferencah. Konferenca pripravijo svetovalci in osebje oddelkov. Naloga šestih oddelkov je tudi priprava predlogov za poletne tečaje ter načrtovanje in vodenje vseh drugih tečajev, ki potekajo med šolskim letom.

PESTRA IZBIRA

INSET je pomembna zahteva za vsakega učitelja. Urad za INSET organizira različne tečaje, od katerih so najpogostejši ti:

○ Kratki izobraževalni tečaji, ki potekajo med šolskim letom. Ti tečaji obsegajo 15-20 posebno programiranih enot in enako število enot samostojnega dela, kar znaša skupno 30-40 enot. Tečaji so lahko organizirani kot ciklična predavanja, ki potekajo ob večerih.

○ Kratki izobraževalni tečaji, ki potekajo med šolskimi počitnicami: ti tečaji so po naravi in obsegu približno enaki prej opisanim tečajem. Tečaj poteka ves teden.

○ Tečaji, namenjeni nadaljnjem izobraževanju, ki vključujejo elemente 1. in 2. tipa. Tečaj, ki poteka med šolskim letom in med počitnicami, lahko izrazi prednosti obeh oblik. Omogočijo, da učitelj sproti ovrednoti pridobljeno znanje v svojem razredu.

○ Tečaji, ki potekajo med poukom, obsegajo bolj razširjen in poglobljen študij. Tečaji te vrste so bili sprva namenjeni študiju posameznih učnih predmetov. Tako so razredni učitelji obiskovali poglobljene tečaje za posamezne učne predmete.

○ Tečaji, ki so namenjeni izobraževanju posebnih skupin, npr. usposabljanju vodilnih kadrov. Meja med nadaljevalnimi izobraževalnimi tečaji in tečaji, ki usposabljaajo tečajnike za višja in bolj plačana delovna mesta, ni stična.

Vse tečaje, ki imajo značaj INSET, obiskujejo učitelji bodisi med šolskimi počitnicami, bodisi ob delu, ne da bi pri tem opustili

svoje redno delo v razredu. Učitelji, ki pa se želijo usposobiti za višja delovna mesta, morajo za radi obiskovanja tečaja opustiti poučevanje za približno pol leta.

Zelo pogosta oblika INSET so poletni tečaji. Tudi ti tečaji niso obvezni. Za poletne tečaje so odgovorni območni INSET-torej oddelki za nadaljevalno izobraževanje učiteljev. Tečaji trajajo navadno od treh dni do štirih tednov. Večina tečajev poteka teden dni. To so tečaji, ki so namenjeni učiteljem, ki si želijo izpopolniti znanje v predmetu, ga poučujejo in pa tečaji za svetovalce. Posebni tečaji so organizirani za ravnatelje šol. Po zakonu mora vsak ravnatelj v prvem letu svojega službovanja opraviti ta tečaj.

Učitelji šol se lahko poleg naštetih tečajev udeležijo še drugih tečajev, ki jih organizirajo različna združenja (Bancno združenje, Športno združenje ipd.). Ta združenja tesno sodelujejo z Ministrstvom za izobraževanje. Tečaji so neobvezni in brezplačni. Trajajo navadno 15 dni.

Na Švedskem so poleg naštetih tečajev še druge oblike INSET. Tako se lahko učitelji višje srednje poklicne šole mesec dni izpopolnjujejo praktično v poklicu, ki ga poučujejo. Pri tem obdržijo mesečni osebni dohodek, imajo povrnjene vse potne in ostale stroške, če se šolajo zunaj kraja, kjer stanujejo. Učiteljem tujih jezikov so zagotovljene štipendije za izpopolnjevanje v določenem jeziku v tujini.

VSAKIH PET LET ŠTUDIJSKI DOPUST

Vsak švedski učitelj ima pravico do 360 dni študijskega dopusta na vsakih pet let redne zaposlitve. Med študijskim dopustom dobi učitelj tri četrtine mesečnega dohodka. Študijski dopust odobri krajevni ali območni šolski odbor. Učitelj se spopodbije v predmetu, ki ga poučuje pri univerzi ali kakšni drugi ustrezni organizaciji. Ta zvrst INSET je posebno pomembna za razredne učitelje, ki želijo na predovati do stopnje predmetnega učitelja.

Vse opisane oblike INSET so neobvezne. Od leta 1964 pa so morajo vsi švedski učitelji udeležiti pet tako imenovanih študijskih dni, ki so porazdeljeni na vsa šolska leta. Tiste dni učenci nimajo pouka. Študijske dneve določi krajevni odbor za izobraževanje. Učitelji lahko namenijo te dneve različnim dejavnostim. Razčlenijo in dopolnjujejo učni načrt, organizirano si ogledajo pedagoške eksperimente, manjših skupinah obdelajo probleme, ki so nastali na šoli. Svetovalci ob študijskih dnevih pripravijo številna predavanja z različnih vzgojno-izobraževalnih področij. Učitelji se seznanijo z novimi dosežki na področju pedagoške znanosti, z novimi možnostmi za praktično delo, kot je teamsko poučevanje, oblikovanje fleksibilnih skupin učencev, namesto tradicionalnih razredov, združevanje posameznih učnih predmetov v večje logično zaokrožene enote in podobno.

Vse opisane oblike INSET seznanjajo učitelje z najrazličnejšimi novostmi s pedagoškega področja. Delo učiteljev bo uspešno le, če bodo imeli le-ti pozitiven odnos do novosti v vzgojno-izobraževalnem procesu. V mnogih primerih učitelj težko uporabi v svojem razredu novo metodo dela. Ta problematika je novo področje dela in raziskovanja za vse, ki so vključeni v sistem INSET.

Drugo področje, ki mu bodo na Švedskem v prihodnjih letih prav tako namenili posebno pozornost, je: kako združiti učiteljevo osnovno izobraževanje z njegovim izobraževanjem ob delu v zaokroženo celoto. Poklicna učiteljska izobrazba je le začetek njegovega poklicnega in osebnostnega razvoja, ki traja vse življenje. Ta kontinuiteta ne sme biti prekinjena na nobeni točki.

KIKICA KUKEC-LOGAR

Hitenje

Schreinerjev dan

Minilo je šest let, odkar so se prosvetni delavci šentjurske občine odločili za svoj »dan prosvetnih delavcev«, ki so ga pomenovali po velikem slovenskem pedagogu Henriku Schreinerju, dolgoletnemu ravnatelju učiteljskega v Mariboru.

Prvi Schreinerjev dan je bil na Planini pri Sevnici leta 1976, nato pa so priredili take dneve 1977 na Ponikvi, 1978 v Šentjurju, 1979 na Gorici pri Slivnici in 1980 v Dramljah. Na takih prosvetnih dnevih so namenili osrednjo pozornost kakovostnim pedagoškim in šolsko-organizacijskim temam, ki so jih obravnavali vidni strokovnjaki in družbenopolitični delavci. Organizatorji so zmeraj poskrbeli tudi za kulturno-zabavni spored ter povabili k sodelovanju naše najboljše operne pevice, gledališke igralce, instrumentalne in vokalne skupine, npr. Koroški in Ljubljanski oktet, trio Lorenz, New swing kvartet itd.

Letošnji Schreinerjev dan je bil v soboto 20. junija v prostorih šentjurskega otroškega vrtca, pripravil pa ga je tamkajšnji kolektiv. V imenu gostiteljev je prosvetne delavce, ki jih je bilo nad 150, pozdravila ravnateljica vrtca Marina Srebočanova, ki je predstavila vzgojno-varstveno ustanovo od njene ustanovitve leta 1966, ko je začel delovati prvi oddelek, do danes, ko ima ta vzgojno-varstvena organizacija 20 oddelkov s 475 otroki in 47 zaposlenimi. Svoj sedež ima v Šentjurju, dislocirane oddelke pa v Dramljah, Ponikvi, Gorici, Loki pri Žusmu in na Planini pri Sevnici.

Ravnateljica delovne organizacije vzgojnoizobraževalnega

zavoda Milena Janova je v uvodnem govoru poudarila, kako potrebno in koristno je tako zborovanje, nato pa je podrobneje razčlenila delo Henrika Schreinerja in njegov prispevek k slovenskemu šolstvu. Iz govora povzemamo:

Schreiner se je po letu 1890, ko je postal ravnatelj mariborskega učiteljskega, vztrajno prizadeval za slovensko šolo in slovensko učiteljsko. Bil je soustanovitelj Slovenske šolske matice in ves čas njen predsednik in avtor pomembnih pedagoških sestavkov. Skrbela ga je tedanja zastarela družinska vzgoja, zato je zahteval, naj bi deklice pred poroko opravile materski tečaj, pa tudi moškim ne bi škodovalo, če bi se naučili kaj o vzgoji otrok. Veliko dobrih zamisli je nakazal tudi v zasnovi enotne osnovne šole in za posodobitev klasične gimnazije. Predlagal je, naj bi razširili mrežo otroških vrtcev in ustanov za osirotele in telesno prizadete otroke.

Najpomembnejša so njegova berila za splošno ljudske šole in slovenske jezikovne vadnice, ki jih je napisal skupno z Bezjakom. Še zdaj najdemo v naših berilih Schreinerjeve leposlovne sestavke. Bil je praktik, ki je v korist takratne šolske prakse razvijal tudi teorijo.

Slovensko pedagoško društvo je postavilo po osvoboditvi Schreinerju lep spomenik pred nekdanjim mariborskim učiteljskim, v rojstnem Ljutomeru so mu odkrili spominsko ploščo, pokopan pa je v Šentjurju pri Celju.

ERNEST REČNIK

Sodobna tema in žanrska pestrost

kultura

Ob vsakoletnem festivalu jugoslovanskega igranega filma v Pulju ugotavljamo, da se jugoslovanska kinematografija spreminja. Za letošnje boro je značilno, da obravnava sodobnost. Celo teme iz naše najbližje preteklosti, ki sta ju s cineastično močjo obdelala Rajko Grlić v filmu Samo enkrat se ljubi in Lordan Zafranović v filmu Padec Italije ter bolj registratorsko kot z umetniško vizijo Veljko Bulajić v filmu Visoka napetost, zavzeto posegajo v sedanje naše družbe. Posebno zanimivo je, kako obravnavata tovrstno temo Grlić in Zafranović. Ko razčlenjujeta revolucionarni položaj staršev, njihov spopad med delavsko in meščansko miselnostjo, iščeta vzroke, zaradi katerih se je nekaterim borcem revolucije včasih omajala razredna zavest. Situacije ne prikazujejo, temveč jo razčlenjuje. S svojo metodo oblikujeta sporočilo, ki postane lahko pomembna izkušnja mladim, ki se morajo nenehno spopadati s trdoživostjo odmirajočega. Motiv intimnega življenja revolucionarjev, ki vsrka in odtuja glavna junaka njunemu boju, je pri Grliću prisposodba zavesti revolucionarja in njegove zmogljivosti, da se nenehno bojuje za svoje vrednote, pri Zafranoviću pa nedoslednosti in popuščanja zaradi osebnega ugodja pri uresničevanju svoje vizije prihodnjega sveta.

Politično aktualna sta tudi filma Veljka Bulajića Visoka napetost in Predraga Golubovića Sezona miru v Parizu. Žal pa je njuno opozorilo na pojave dogmatizma in fašizma v našem času bolj novinarske narave.

Trije mladi debutantje Franci Slak (Krizno obdobje), Emir Kusturica (Spominjaš se Dolly Bell) in Zoran Armar (Piknik v Topoli) pa so spregovorili o mladih s senzibilnostjo tega rodu, ki napoveduje prodor nove smeri jugoslovanske kinematografije. Vsi kažejo visoko stopnjo filmske izobrazbe in nagnjenje do modernega vizualnega oblikovanja sporočila. S preprostimi sredstvi se jim je posrečilo brez

sprenevedanja pritegniti gledalca v stik s svojim junakom ter omogočiti, da dojamemo sodobni rod z njegovimi hotenji in problemi, rod, ki daje naši družbi nov, svoj utrip — za starejše sicer nekoliko neznan in tuj.

V letošnjem sporedu je kraljevala pravzaprav komedija. Kar osem se jih je zvrstilo na zaslonu v areni. Nekatere so najavile ali povzele televizijske nadaljevanke. Bilo pa je tudi nekaj tipičnih kinematografskih filmov. Žal pa še vedno pogrešamo zlahtni humor. V prizadevanjih, da bi prodali čimveč vstopnic, se zmeraj preveč radi ponujamo poceni smeh.

Več uspeha so imeli avtorji kriminalk. Neka druga ženska Mikija Stamenkovića je preprosta kriminalka z znanim zapletom in razpletom, ki je dosegla obrtniško popolnost. Ritem zločina debutanta Zorana Tadića je srhljivka z veliko občutka za zgodbo in ozračje, z odlično igrano Fabijana Šovagovića, Ivice Vidovića in tudi Božidarke Frajt, ki je v obrisi črno-belega filma vznemirila gledalceve živce ter omogočila sprejem zgodbe na estetski ravni.

Gledali smo tudi nekaj tako imenovanih kostumiranih filmov. Avtorji so temo in zamisel zanje našli v literaturi, ki obravnava preteklost. Prav gotovo je Vatroslav Mimica v filmu Strahinja Banović šel najdlje tako v izvedbi kot v samem sporočilu, ki uporablja srbsko narodno pesem, da bi spregovorilo o spreminjanju norm in vrednot, o spreminjanju, ki ga zmoreta le odločnost in pogum. Filma Dorothej Zdravka Velimirovića in Gazija Nenada Dizdarevića sta ostala zgolj solidna ekranizacija literature, ki pa vznemirja manj kot njuni literarni predlogi.

Letos smo dobili tudi prvi jugoslovanski znanstveno-fantastični film Gosti iz Galaksije (Dušana Vukotića). Film želi doseči filozofsko večplastnost. Ta učinek razbija stilna neenotnost. Zato ni to film za odrasle pa tudi ne za otroke, čeprav zbuja v začetku takšno upanje. Žal pa je kompromis filmu prej škodil kot koristil.

Letošnji pregled filmov v Pulju je pokazal, da kljub nenehnim krizam, ki se pojavljajo zdaj v tem zdaj v onem jugoslovanski

skem središču, naša kinematografija dozoreva, se posodablja in žanrsko bogati.

MIRJANA BORČIČ

Prvi diplomanti filmske in televizijske šole

Letošnjega maja je DDU Univerzum v Ljubljani podelila diplome prvim štirim diplomantom filmske in TV šole. Čeprav segajo prvi začetki te šole že v leto 1976, so šele štirje od več kot 30 vpisanih prvih slušateljev končali študij. Diplomatske naloge so zagovarjali: Oto Gerdej, ki je posnel amaterski film o varstvu okolja, Valter Dermota, ki je zagovarjal nalogo: Vrnitev v plemensko skupnost ali Mc Luhanova interpretacija elektronskih obveščevalnih sredstev, Drago Fon: Video v službi gospodarstva in Marica Nakrst: Filmska vzgoja v osnovni šoli.

Teme so zelo različne, tako kot je bila zlasti v prvem letniku različna tudi sestava slušateljev. Poleg prosvetnih delavcev, ki jim je šola predvsem namenjena, so se vanjo vpisali tudi člani fotokino klubov, filmski amaterji, ljubitelji filmske umetnosti in slušatelji, ki so se želeli v prihodnje kakorkoli že ukvarjati s filmom.

Učna snov je v šoli razporejena v deset študijskih enot, v katerih pridobije slušatelj temeljno vedenje o avdiovizualnih sredstvih, filmski zgodovini, proizvodnji, filmskih izraznih sredstvih, o metodah in oblikah filmske in TV vzgoje; zlasti pomembni pa so skupni ogledi izbranih filmov, ki jih razčlenjujejo ob pomoči strokovnjakov in filmskih ustvarjalcev.

Pridobivanje znanja temelji na individualnem študiju. Delavska univerza je izdala potrebne učbenike, organizira predavanja; ogleda filmov in redne posvete z mentorji.

Znanje preverjajo sproti; ob vsaki temi rešujejo slušatelji posebne teste znanja in redno pišejo ocene filmov. Po opravljenem prvem letniku naredijo ustni izpit — pregled celotnega enoletnega dela, ob koncu šolanja pa zagovarjajo pred komisijo diplomsko nalogo.

Študij je zanimiv, a zahteven. Vsi slušatelji študirajo ob delu, predavanja pa potekajo ob sobotah v Ljubljani.

DDU Univerzum je sicer pripravljena organizirati posamezne oddelke tudi v drugih večjih središčih, toda doslej se ji je posrečilo ustanoviti le en letnik v Kopru. Kje so vzroki? V pomembnosti ali nepomembnosti šole prav gotovo ne. Najmanj dvajset let že govorimo v Sloveniji o tem, da je treba filmsko vzgojo uvesti na vse stopnje vzgojno-izobraževalnega dela, od otroških vrtcev do fakultet. Od leta 1972 je v osnovni šoli uzakonjena v učnem načrtu kot sestavni del pouka slovenskega jezika, v usmerjenem izobraževanju je postala sestavina umetnostne vzgoje. Ima torej svoj kulturni, politični in družbeni pomen.

Edina ustanova, ki se že več let načrtno ukvarja s to problematiko, je DDU Univerzum.

Težave, ki smo jim priče v teh dneh, ko razpravljamo o pomanjkanju usposobljenih učiteljev za pouk umetnostne vzgoje v usmerjenem izobraževanju, bi bile prav gotovo manjše, če bi prizadevanja DDU Univerzum podprla tudi družba z denarjem.

Šola je namreč že ves čas na meji rentabilnosti, ker ni verificirani

rana in le zaradi vztrajnosti in entuziazma organizatorjev — in zlasti po zaslugi Vide Vargove in Mirjane Borčičeve — še živi in dela.

Prav gotovo bi bila tu potrebna večja pomoč Zavoda SRS za šolstvo, saj gre predvsem za nenehno izobraževanje učiteljev vseh stopenj, ki bi morali poučevati filmsko vzgojo, čeprav jih ni usposobila za to še nobena matična šola. Dogovoriti se bo treba o tem, kako najti najustreznejšo obliko, ki bi bila sprejemljiva za učitelje, saj vemo, da so že zdaj hudo obremenjeni s poklicnim delom.

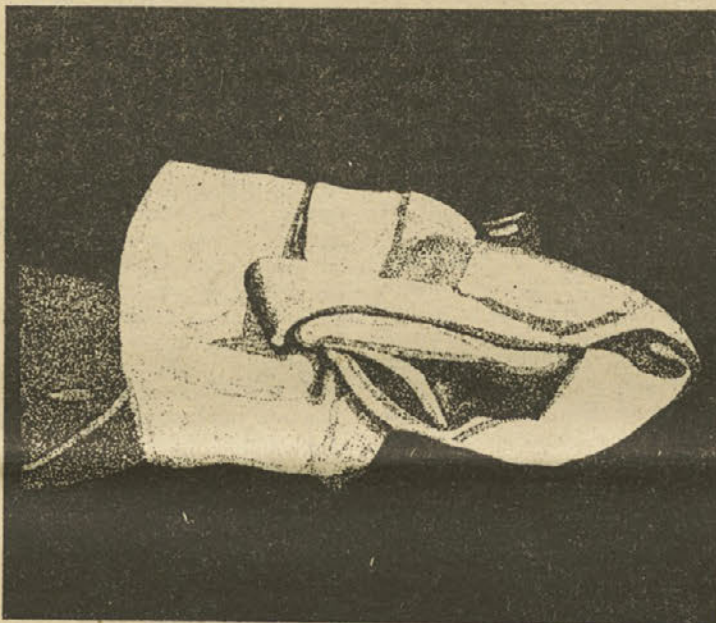
Vendar so izkušnje pokazale, da brez skupne in odločne akcije vseh, ki so odgovorni za vzgojo in izobraževanje mladega človeka, ne bo šlo.

DDU Univerzum je ustvarila čvrste temelje: poskrbela je za učbenike in primerne filme, pridobila je veliko predavateljev — naših najvidnejših filmskih strokovnjakov, ima pa tudi izdelan in preskušen program. Izobražuje učitelje, ki so našemu vzgojno-izobraževalnemu sistemu v tem trenutku nujno potrebni.

In vendar je v svojih prizadevanjih preveč osamljena in lahko se zgodi, da bo poleg denarja zmanjkalo tudi entuziazma. In težko bo čez nekaj let spet začeti.

O vseh teh težavah so se pogovarjali slušatelji filmske in TV šole, ko so se zbrali v prostorih Viba filma na skromni, a pristrčni slovesnosti ob podelitvi prvih diplom.

In o teh zadevah bi se morali resno pogovoriti še kje drugje. M. N.

Seliškar: Vajenica, šola za oblikovanje Ljubljana

Za višjo raven obrambne vzgoje

Kaj po mnenju učiteljev obrambe in zaštite bistveno vpliva na uspešnost vzgojnoizobraževalnega dela

Na letošnjem seminarju za učitelje obrambe in zaštite, ki je bil v Poljčah od 22. do 26. junija (prva skupina) in od 29. junija do 3. julija (druga skupina), so pri obravnavi metod vzgojno-izobraževalnega dela pri pouku obrambe in zaštite v srednjih šolah udeleženci pri skupinskem delu na koncu ugotavljali, kaj je bistveno in najpomembnejše za uspešnost dela pri tem predmetu in kako najbolje prispevamo k učinkovitosti pouka. Tako so izoblikovali celostno sliko o tem, kaj najbolj vpliva na učno in vzgojno uspešnost pri tem predmetu, čemu moramo nameniti glavno pozornost in kako lahko pospešimo obrambno vzgojo in usposabljanje v srednjih šolah.

Učitelji obrambe in zaštite, ki so prispevali svoje ocene in predloge — v obeh skupinah jih je sodelovalo okoli 80 — so zelo zrelo in premišljeno razvrstili dejavnike učne in vzgojne uspešnosti. Njihovi pogledi so usklajeni tako s cilji tega predmeta kot tudi z današnjimi pogledi na metode vzgojno-izobraževalnega dela z doraščajočo mladino.

Odločilna je učiteljeva vloga

Po mnenju udeležencev seminarja ima pri obrambi in zaščiti odločilen vpliv na učno in vzgojno uspešnost učitelj, njegova strokovna in metodična usposobljenost, njegova vsakokratna pripravljenost za pouk,

zavzetost za cilje, ki jih moramo uresničevati, motiviranost in ustvarjalnost pri delu. Samo strokovno in metodično dobro usposobljen učitelj lahko uspešno opravlja zahtevne naloge tega predmeta, dobro poučuje in res nauči učence, obenem pa jih vzgaja v duhu naših revolucionarnih izročil ter krepi v njih pripravljenost za obrambo naših pridobitev in vrednot. Zato je pomembno nenehno izobraževanje učiteljev, ki vključuje medsebojno izmenjavo izkušenj ter posodabljanje strokovnega in didaktično-metodičnega znanja.

Brez sodobnih učnih pripomočkov so uspehi skromni

Učitelji obrambe in zaštite podpirajo opremljanje kabinetov s sodobnimi učnimi pripomočki in učili, ki omogočajo učitelju kakovosten pouk. Dobro opremljeni kabineti, učna sredstva in pripomočki so bistveni za doseganje vzgojnih in izobraževalnih ciljev. Sodobno zasnovan, dobro organiziran učni proces, ki se opira na razlago in demonstracijo ter na praktično delo učencev, le-te motivira in uspešno usposablja za obrambo in zaščito. Brez sodobnih učnih pripomočkov bi bili kljub učiteljevi zavzetosti učni uspehi skromnejši. Če hočemo od učitelja več, mu moramo torej dati ustrezne pripomočke in ga uspo-

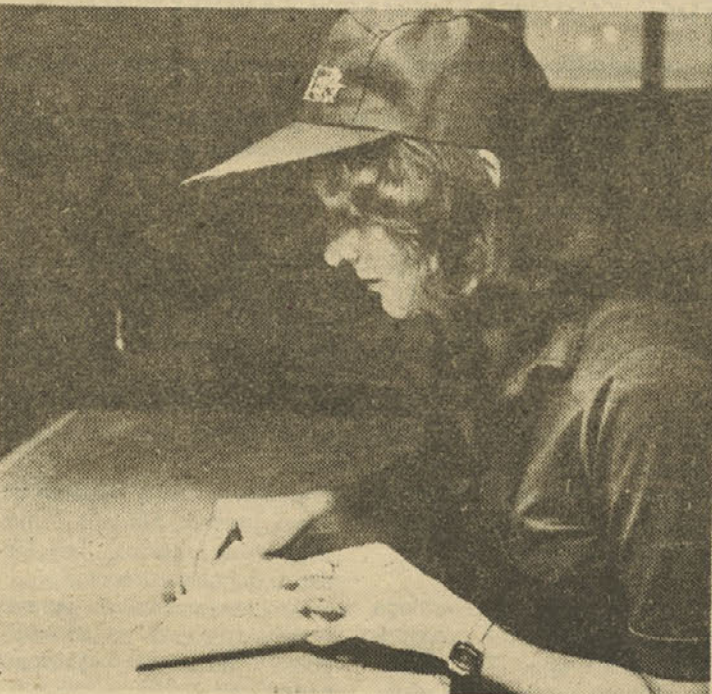
sobiti za njihovo pravilno metodično in tehnično uporabo.

Učni proces mora biti načrten in razgiban

Enak pomen kot učitelju in učnim pripomočkom pripisujejo udeleženci seminarja tudi pravilni zasnovi in organizaciji učnega procesa. Ta mora temeljiti na dejavnem, včasih tudi ustvarjalnem sodelovanju učencev. Razlago moramo povezovati s

pogovorom, razpravo in praktičnimi vajami. Pri tem učenci postopno obvladujejo določena sredstva, postopke in tehnike ter si razvijajo potrebne spretnosti in navade.

Tak učni proces je treba za vsako učno enoto posebej premišljeno načrtovati in temeljito pripraviti. Bistvenega pomena so v tem procesu tudi odnosi med učiteljem in učenci, ki morajo temeljiti na bližini in skupni zavzetosti ter na medsebojnem

(Foto: Amand Papotnik)

obramba
zaščita

upoštevjanju in spoštovanju. V tako zasnovanem pouku je sprotno preverjanje uspešnosti sestavni del samega učnega procesa ter daje učitelju in učencem potrebno povratno informacijo o tem, kako dosegamo pričakovane cilje. Tak učni proces je živahen, daleč od enoličnosti, ki odbija učence, pa tudi od suhoparnega predavateljstva, ki ga je v marsikateri srednji šoli še zmeraj preveč. Morda je prav v smotrno načrtovani in vodeni dejavnosti učencev v učnem procesu in v drugih dejavnostih (obrambni dnevi, izleti, krožki itd.) še precej neizrabljenih možnosti, da bi povečali učinkovitost obrambno-vzgojnega dela.

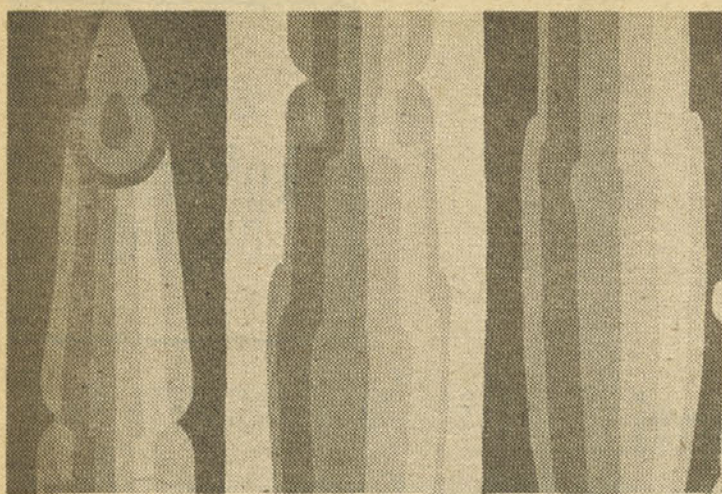
Na uspešnost vplivajo tudi drugi

Učitelji obrambe in zaštite poudarjajo, kako pomembno je že samo temeljno znanje, ki ga prinesejo učenci iz osnovne šole in na katerem lahko gradijo tako pri političnih kot pri vojaških strokovnih temah. Ker je učni načrt zelo obsežen, je pomembna povezava obrambe in zaštite z drugimi predmeti, zlasti s samoupravljanjem s temelji marksizma, z naravoslovnimi in nekaterimi strokovnimi pred-

meti in s telesno vzgojo. Učitelji teh predmetov morajo upoštevati tudi smotre obrambne vzgoje. Sodelovati mora torej vsa šola, zlasti še pri načrtovanju in uresničevanju obveznih in prostovoljnih dejavnosti, ki so povezane s predmetom obramba in zaščita. Dobrodošli so: pomoč zunanjih dejavnikov, naklonjenost okolja in dober odnos, ki ga imajo učiteljski zbor, vodstvo šole in zunanji dejavniki do tega predmetnega področja. Vse to ustvarja spodbudno ozračje za delo, ki dobro vpliva na učence in učitelje. Zapoštlavljanje tega predmeta in pomikanje v urniku na čas, ko so učenci že utrujeni, izraža slab odnos okolja do obrambno-vzgojnih nalog tega predmeta.

V učnem načrtu obrambe in zaštite je zapisano, da se morajo učenci za opravljanje nalog v splošni ljudski obrambi usposobiti moralno-politično, psihološko, fizično in vojaško-strokovno. Učitelji obrambe in zaštite vedo, da morajo večino teh zahtev prevzemati sami. Učiteljski kolektivi pa se morajo zavedati, da vseh teh zahtevnih nalog ni mogoče uresničiti samo pri enem predmetu, temveč le s celotno vzgojno-izobraževalno dejavnostjo srednje šole.

JOŽE VALENTINČIČ

Povalej: Vajenica, Šola za oblikovanje Ljubljana

Razpisi

Vodstva vzgojno-izobraževalnih in vzgojno-varstvenih organizacij in razpisne komisije obveščamo, da bomo objavljali razpise, ki nam jih bodo poslali, sproti vse leto. Pri pošiljanju razpisov upoštevajte, prosimo, da oddajamo gradivo v tisk teden dni pred izidom vsakratne številke.

Razpisi v Prosvetnem delavcu so cenejši kot v dnevnem časopisu, pridejo pa do vsakega prosvetnega delavca. Z razpisi podpirate svoje glasilo in prispevate k njegovi kakovosti.

Pridobivanje novih naročnikov

Z novim šolskim letom so prišli v učiteljske in vzgojiteljske kolektive novi delavci, ki še niso naročeni na Prosvetnega delavca. Pokazalo se je, in to je tudi skupna želja nas vseh, da bi bili prosvetni delavci dobro obveščeni o dogajanju v celotni vzgojno-izobraževalni dejavnosti, da bi spremljali delo republikanskih družbeno-političnih, samoupravnih in strokovnih organov na tem področju ter da bi tudi sami dejavno vplivali — s svojim glasilom — na urejanje odprtih vprašanj in razvoj naše dejavnosti.

Vodstva šol in osnovnih organizacij sindikata ter bralce prosimo, naj se zavzemajo za to, da bi bil vsak delavec v vzgoji in izobraževanju naročen na Prosvetnega delavca. Včasih bo potrebna samo spodbudna beseda, včasih pogovor na učiteljski konferenci in pobuda na sindikalne sestanku. Dobro obveščen in razgledan prosvetni delavec je odprt družbenemu razvoju, učinkovit v svojem družbenem delu in uspešen pri delu z mladino.

UREDNIŠTVO

Za proslave in spominske dneve

Manko Golar, Počastimo domovino

Ob visokem življenjskem jubileju, 70-letnici Manka Golarja, pesnika, ki že dobrih petdeset let bogati z otroško pesmijo mladinske liste, je občinska kulturna skupnost v Gornji Radgoni izdala prikopno pesniško zbirko POČASTIMO DOMOVINO. V njej je zbranih 64 pesmi, namenjenih spominskim dnevom in drugim dogodkom, ki se jih ponavadi spominjamo z oddelčnimi in skupnimi proslavami. To so pesmi, napisane za otroke, ki govorijo o novem letu, pustu in pomladi, o osmem marcu in dnevu mladosti, o prazniku republike in dedku Mrazu. Nekatere pesmi so za družino, napisane materi, babici in dedku za rojstni dan. Nekaj domoljubnih pesmi sega nazaj v vojna leta.

Druge pesmi so nastale ob različnih priložnostih — ob odprtju nove šole ali vrtca, ob obisku pri starejših občanih, pri graničarjih in drugje.

Zbirka POČASTIMO DOMOVINO je torej kot nalašč za pedagoške delavce, ki želijo s pesmijo počastiti te praznike in spominske dneve. S tem bomo najlepše počastili ob njegovem visokem jubileju tudi Manka Golarja, saj bodo tisoči otrok dali njegovi pesmi še svojo svežino in mladost.

Zbirko naročimo pri občinski kulturni skupnosti, 69250 Gornja Radgona, Partizanska 17-II, telefon (069) 74-083. Cena 140 din.

J. V.

Iz starih listov

»G telesni kazni v šoli« posvečeno se je »pedagogijsko društvo na Dunaji« in po dolgi razpravi sprejeli so z vsemi glasovi zoper 4 naslednje točke: 1. Telesne kazni so potrebne in naj se izvršujejo, a le pri dečkih. 2. Take kazni se ne smejo sploh za vse rabiti, ampak rabé naj se le tam, kjer opominovanje in svarjenje nič ne

pomaga, in pri pregreških zoper čudorednost. 3. Otroci, pri katerih telesne kazni ne pomagajo, imajo se izročiti v posebne zavode za poboljšanje. 4. Učiteljem naj se daje postavna obramba, kadar izpeljujejo svoj posel, kakor se to godi pri drugih uradnikih.

Učiteljski tovariš 1881, str. 108

Predavanja za pridobitev pedagoške in andragoške izobrazbe

Center filozofske fakultete za pedagoško usposabljanje bo v zimskem semestru 1981 (oktober, november, december) organiziral predavanja za pridobitev pedagoške izobrazbe, namenjena tistim učiteljem in vzgojiteljem, ki imajo visokošolsko izobrazbo, pa pri svojem študiju niso imeli pedagoških predmetov. Predavanja, ki obsegajo osnove psihologije, pedagogike, didaktike in andragogike, v skladu s predpisanim programom, sprejetim na seji skupščine PIS za pedagoško usmeritev dne 29. 6. 1981, bodo na željo udeležencev seminarjev preteklih let organizirana v obliki »študijskih petkov« in bodo potekala vsak petek od 12. do 15.15 v prostorih Filozofske fakultete v Ljubljani.

Namenjena so predvsem učiteljem in vzgojiteljem, ki poučujejo na srednješolskih centrih širšega ljubljanskega območja. Hkrati vas obveščamo, da bo naš center tudi letos v zimskih semestralnih počitnicah organiziral petdnevni seminar za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe, namenjen predvsem udeležencem iz ostalih krajev Slovenije.

Prijave z imeni udeležencev pošljite do 20. septembra 1981 na Center za pedagoško usposabljanje, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12, Ljubljana. Podrobnejše informacije vam bomo sporočili do 30. septembra.

Popestritev za vzgojo najmlajših

Skoraj vsak dan beremo ocene in predstavitev novih leposlovnih in strokovnih knjig. Vse lepo in prav, še posebno če je kritika spodbudna in je knjiga dobra.

Nekako drugače je z učili ali avdiovizualnimi sredstvi in pomagali, ki ostajajo neke na obrobju in tako bralec ne dobi prave predstave o vseh učilih, ki jih je mogoče dobiti pri nas. Sodobni pouk si težko zamišljamo brez učil kot so, denimo, diapozitivi, prosojnice ali filmi. To velja tudi za vzgojo, še posebno za predšolsko. Tokrat spregovorimo o seriji barvnih diapozitivov z naslovom DOMAČE ŽIVALI, ki jih je izbrala in prispevala metodična navodila zanje Anka Prestor. Učilo, ki ga je založila in izdelala založba DDU Univerzum, je namenjeno predšolski vzgoji pa tudi začetnim razredom osnovne šole. Metodična navodila za osnovno šolo je napisala skupina avtorjev. Serija vsebuje 120 diapozitivov, posnetih v barvni tehniki. Znano je, da se otrok raje pogovarja o živalih kot o rastlinah. Živali se gibljejo in so možni soigralci za otroško igro, rastlina pa je nepremična. Serija diapozitivov bo dala otrokom spodbudo za besedno izražanje in s tem za pridobivanje novih pojmov, ureditev izkušenj in že pridobljena spoznanja ter poglobljanje interesov. Slike

pred otrokom ne bežijo kot na filmu, temveč obstanejo na platni tako dolgo, da si jih lahko dodobra ogleda. Diapozitivi prinašajo nove vzgojne možnosti, hkrati pa so pravo estetsko doživetje. Slika izoblikuje novo informacijo, ki postane jedro in nastavek za komunikacijo in proces: komuniciranje. Pri tem gre za napol vodeno komuniciranje, saj slike sledijo določenemu zaporedju, ki pa ga je mogoče spreminjati. Na drugi strani imamo še množico otrokovih vprašanj in njegovih spoznanj, ki niso podlegla še nikakršnemu sistemu, še najmanj pa uniformiranosti. Diapozitivi spodbujajo in obetajo pogovor, s katerim ni nujno, da dosežemo določene cilje že prvokrat. Vzgojitelj pa lahko upa, da bodo zdaj — prvič sprejete informacije spet zaživele ob drugem gledanju. Ob tem si lahko izmisli celo vrsto igrice, ki bodo le še poglobile dožemanje udomačenega živalskega sveta, gradile pozitivne odnose do živali in s tem utrjevale tudi medčloveške odnose.

Mar ne govori starodavni pregovor prav o tem, da kakršen je človek do živali, tak je do ljudi?

Kje bomo torej začeli in kje nadaljevali?

LEON KREK

SPOŠTOVANI,

morda je med vašimi sodelavci kdo, ki še ni naročen na Prosvetnega delavca. Ponudite mu našo naročilnico — naj jo izpolni in pošlje v ovojnici na naš naslov.

Vzgojno-izobraževalni zavod Piran o. sol. o.,

razpisuje dela in naloge za:

TOZD VZGOJNO-VARSTVENI ZAVOD LUCIJA

- vzgojiteljice za nedoločen čas — pogoji: srednja vzgojiteljska šola
- varuhinje za nedoločen čas — pogoji: šola za varuhinje, starost najmanj 18 let, zaželeno praksa za delo z otroki.

Stanovanja ni.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti in s kratkim življenjepisom v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Vzgojno-izobraževalni zavod Piran o. sol. o., Delovna skupnost skupnih služb, Piran, Rozmanova 7, Kadrovska služba.

Dana Kočevár

V začetku letošnjega poletja je v sončni Beli krajini v krogu domačih obmirovalo srce DANE KOČEVARJEVE, profesorice biologije, pedagoške svetovalk in večletne vodilne delavke na Zavodu SRS za šolstvo.

Dana je bila otrok »zibelke partizanstva«, kjer se je zelo mlada skupno z vso družino vključila v narodnoosvobodilni boj in ljudsko revolucijo in kot aktivistka ob tem zorela. Izšla je iz tistega rodu naše mladine, ki je sledila klicu Osvobodilne fronte, naj gredo učiteljevat na osvobodeno ozemlje. Na prvem učiteljskem tečaju v Beli krajini se je usposobila za učiteljski poklic in ga zavzeto opravljala v osnovnih šolah na domačem terenu in po osvoboditvi tudi drugod po domovini.

Njena želja po nadaljnjem izobraževanju in nagnjenje do naravoslovja jo je vodilo k študiju na višji pedagoški šoli in kasneje na biotehniški fakulteti.

33 let svojega aktivnega življenja je posvetila vzgoji in izobraževanju mladega rodu kot učiteljica in vzgojiteljica doraščajočih, kot pedagoška svetovalka in vodja prosvetno-pedagoške službe pa izpopolnjevanju učiteljev, kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela, samoupravljanju v šolah in razvoju šolstva v celoti. Uspešno je usmerjala razvoj predšolske vzgoje, osnovne in srednje šole. Zavzeto je sodelovala pri modernizaciji pouka biologije v srednji šoli.

Dano so odlikovale organizacijske sposobnosti, strokovno znanje in družbenopolitična razgledanost. V svojem značaju in vsem svojem delovanju je bila načelna, dosledna in disciplinirana, svetel zgled predanega in požrtvovalnega bojovníka za družbeni napredek, lik komunista, ki deluje in živi nesebično za srečo mladega rodu, kulturni in družbeni napredek domovine in naroda. Svojim sodelavcem ni bila le predstojnica, ampak tovarišica s poštenim, iskrenim in humanim odnosom, vedno pripravljena svetovati in pomagati pri reševanju problemov.

Sredi polnega življenja jo je načela bolezen, ki jo je kot srčno hibo nosila v sebi od rane mladosti in ki se je v okupatorjevih zaporih in v taborišču še razrasla. Skrivala jo je z življenjsko vedrino, v nemo do pedagoškega dela, delovnim poletom in ustvarjalnostjo. Zaustavila ji je poklicno delo, ko je bila še polna načrtov pri razvoju naše šole in mnogo prezgodaj, ko njene duševne sile še niso bile izrabljene. Šest let se je bojevala z boleznijo, dokler ji ni podlegla.

Njeno delo je vgrajeno v slovensko šolstvo po osvoboditvi domovine. Sodelavcem Zavoda SRS za šolstvo pa bo ostala kot zgled in spodbuda za nadaljnji prizadevanja pri vzgoji in izobraževanju mladine.

T. M.

Obvestilo

Rdeči križ Slovenije vabi občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti RK, odgovoren za krvodajalstvo.

Dolžnost vseh zdravih občanov je, da darujejo kri vsaj nekajkrat v življenju, saj je nehumano, zanašati se samo na solidarnost drugih. Dajanje krvi je dokaz humanosti in solidarnosti. Zato pričakujemo na krvodajalski akciji vse zdrave občane in delovne ljudi.

SEPTEMBER 1981

JESENICE
SENOŽEČE
HRPELJE
SEŽANA
KOMEN
SLOVENSKE KONJICE
ŽREČE
SLOVENSKA BISTRICA

8., 9., 10., 11.
15. (od 6. do 9. ure)
15. (od 11. do 14. ure)
16., 17.
18.
22., 23., 24.
25.
29., 30.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Odbor za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE TRNOVO, LJUBLJANA

objavlja prosta dela in naloge

— učitelja razrednega pouka za določen čas (nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu)

Pogoj: diploma PA — razredni pouk ali diploma učiteljšča.

Prijave sprejemamo do zasedbe delovnega mesta. Pošljite jih na naslov: Osnovna šola Trnovo, 61001 Ljubljana, Karu-nova 14/a.

prosvetni
delavec

Časopis izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, predsednica, Jože Deberšek, Tea Dominko, Milanka Dragar, Leo-

pold Kežar, Marjana Kunej, Vida Nered, Marija Skalar, Janez Sušnik, Valerija Škerbec, Zdravko Terpin, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc.

Uredniški odbor Prosvetnega delavca: Geza Čahuk, predsednik, Breda Cajhen, Tea Dominko, Marjana Kunej, Rudi Lešnik,

Veljko Troha, Jože Valentinčič, Dušan Zupanc.

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 200 din za posameznike, 350 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvoda 10 din. Študentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).